

ΑΛΙΕΥΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΜΑΝΤΙΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ
ΤΡΙΠΟΛΙΣ

ΕΤΟΣ ΚΑ', ΑΡΙΘΜ. Φ.305, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ-ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ-ΜΑΡΤΙΟΣ 2022, Είδ. Κωδ. Ἄριθ. Ἐντύπου 040008

ΛΛΙΕΥΣ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗΓΙΑ ΤΟΥΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥΣ ΤΗΣ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΜΑΣ

Ειδικός Κωδικός

Αριθμός Έντύπου 040008

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ

ΜΑΝΤΙΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ

Γρηγορίου Ε' 13, 221 32 Τρίπολι

Τηλ. 2710 222445 και 222446

ΕΚΔΟΤΗΣό Σεβασμ. **ΛΑΞΣΑΝΔΡΟΣ****ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ**

ό Αρχιμ. Φιλόθεος Κολλιόπουλος

Χρόνος: Πεντηκοστός Τέταρτος

Τεύχος: 305

Ίανουάριος-Φεβρουάριος-Μάρτιος 2022

Φωτογραφίες Έξοφύλλων:

1. Ίερά Εικόνα του Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου.
2. Η τιμία Κάρα του Ἁγ. Νεομάρτυρος Δημητρίου, πολιούχου Τριπόλεως, μεταφέρεται στό Λονδίνο διά προσκύνησιν ὑπό τῶν πιστῶν.
3. Ἡ ἐθελοντική ὁμάδα κληρικῶν στό κλάδεμα τοῦ ἐλαιῶνος τῆς Μονῆς Ἁγ. Νικολάου Σύντζας Κυνουρίας.
4. Ἄπό τόν πρῶτον κατασκευαστήν Ἑσπερινόν στή Μητρόπολι Μαντινείας καί Κυνουρίας τῆς ἐφετινῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς.

Διήγησις εἰς τόν Εὐαγγελισμόν τῆς Θεοτόκου

Ἁγίου Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ

Μετά τήν παρέλευσιν ἕξ μηνῶν ἀπό τῆς συλλήψεως τῆς Ἑλισάβετ, ὁ ἀρχάγγελος Γαβριήλ ἐστάλη παρά Θεοῦ εἰς τήν πόλιν Ναζαρέτ, εἰς τήν οἰκίαν τοῦ Ἰωσήφ καί εὐηγγελίσθη εἰς τήν Παρθένον Μαρίαν αὐτήν τήν ὄντως καλήν ἀγγελίαν, τήν ἔνδοξον καί θαυμαστήν, τήν ἀνέκφραστον καί ἀκατάληπτον, τό κεφάλαιον καί θεμέλιον ὄλων τῶν ἀγαθῶν. Εἰς ποίαν δέ ὥραν καί κατά ποίαν τάξιν καί εἰς ποῖον τόπον ἔλαβε χῶραν ὁ Εὐαγγελισμός;

Ἡ Παρθένος εὐρίσκετο ἤδη ἐν νηστεία, προσευχομένη ὀρθία πλησίον τῆς πηγῆς, ἀφοῦ ἄλλωστε ἐπρόκειτο νά συλλάβῃ τήν πηγὴν τῆς ζωῆς. Ἦταν ὁ πρῶτος μήνας, αὐτός κατά τόν ὁποῖον ὁ Θεός ἐδημιούργησε τόν κόσμον ὀλόκληρον, πράγμα μέ τό ὁποῖο ἤθελε νά μᾶς ἐπισημάνῃ ὅτι τώρα ἀναπλάττει ἐκ νέου τόν γηρασμένον κόσμον. Ἦταν ἡ πρώτη ἡμέρα τῆς ἐβδομάδος, ἡ Κυριακή, κατά τήν ὁποῖαν κατήργησε τό ἀρχαῖον σκότος καί ἐδημιούργησε τό πρωτότοκον φῶς, αὐτή κατά τήν ὁποῖαν θά ἐλάμβανε χῶραν καί ἡ ἔνδοξος Ἀνάστασις τοῦ Βασιλέως καί Υἱοῦ τῆς Θεοπαιδος ἐκ τοῦ μνήματος καί συγχρόνως ἡ ἀνάστασις τῆς ἰδικῆς

μας φύσεως· και δέν ἦταν μόνον ἡ πρώτη ἡμέρα ἀλλ' ἐπίσης και ἡ πρώτη ὥρα, σύμφωνα μέ τόν λόγον τοῦ Προφήτου: «και βοηθήση αὐτῇ ὁ Θεός τῶ πρὸς πρῶτῃ πρῶτῃ» (Ψαλμ. με' (45), 6).

Πόσον θαυμαστοί ἦσαν λοιπόν οἱ λόγοι τοῦ ἀρχαγγέλου και πλήρεις μυστηρίου! «Χαῖρε, Κεχαριτωμένη». Τό «χαῖρε» ἐλέχθη γιά νά ἀναιρέση τήν παλαιάν ἐκείνην λύπην και τήν συμφοράν τῆς πτώσεως, καθῶς ἐπίσης και νά σημάνη τήν νέαν Χάριν, ἡ ὁποία ἐδόθη τώρα εἰς τούς ἀνθρώπους πρὸς θεογνωσίαν. Τό δέ «Κεχαριτωμένη» ἐλέχθη ἐξ αἰτίας τοῦ πλούτου τῶν ἀρετῶν τῆς Παρθένου και τῶν χαρίτων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, οἱ ὁποῖες ἐπῆλθαν εἰς αὐτήν. Καί ἡ προίκα πού εἶχε ἐπιφυλαχθῆ γι' αὐτήν ἦταν μία και μοναδική: ἡ ἐγγύησις τοῦ ἀθανάτου Νυμφίου και ἡ λύσις τῆς πρώτης κατάρρας ἡ ὁποία μᾶς εἶχε προκληθῆ ἀπό τήν ἀνυπακοήν και τήν πλάνην τῆς προμήτορος· τώρα τήν θέσιν τῆς λύπης και τῆς ἀγωνίας κατέλαβε τό δῶρον τῆς αἰωνίου χαρᾶς και ἡ νέα ἀποκάλυψις τοῦ παμπλούτου και ἀνυμφεύτου Νυμφίου.

Τά δύο αὐτά πράγματα διεκήρυξε μέ τόν χαιρετισμόν του ὁ ἀρχάγγελος. Καί προσέθεσε: «ὁ Κύριος μετά σοῦ!». Ἴδικός της, λοιπόν, ὅλος ὁ πλοῦτος τοῦ Βασιλέως· τοιαύτη ἡ ἐκπλήρωσις τῆς ὑποσχέσεως, ὁ ἴδιος ὁ Λόγος

τοῦ Θεοῦ, ὁ Λόγος ὁ ὑπέρ λόγον, αὐτός εἰσηλθε εἰς τήν κοιλίαν τῆς Παρθένου Μαρίας. Ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἠνώθη μετ' αὐτοῦ ὄχι διά σπέρματος, ἀλλά διά τῆς δυνάμεως τοῦ Ὑψίστου και τῆς ἐπελεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἦταν ὁ ἴδιος αὐτός ὁ ὁποῖος ἠνώσε και ἠνώθη, ὁ ἐνοποιός τῶν δύο φύσεων εἰς μίαν ὑπόστασιν, ὁ ὁποῖος και ἐνώνεται κατά Χάριν μέ τήν ἀνθρωπίνην φύσιν. Ὁ ἴδιος ἔκτισε τόν ναόν τῆς σαρκός του, καθῶς αὐτός ἠυδόκησε.

Αὐτό, λοιπόν, δηλώνουν οἱ λόγοι: «Ὁ Κύριος μετά σοῦ!». Αὐτός ἦταν πού ἔλυσε και κατήργησε τήν πρώτην κατάραν ἡ ὁποία εἶχε ἐπιβληθῆ εἰς τίς γυναῖκες· διότι ὁ ἀνδρας εἶχε ἐκλεγῆ γιά νά εἶναι ὁ κύριος τῆς γυναικός, ἡ δέ γυνή εἶχε δεχθῆ τήν ἐντολήν «και πρὸς τόν ἀνδρα ἡ ἀποστροφή σου (ἡ ἀναφορά σου)» (Γέν. γ', 16).

Ὡς ἐκ τούτου και ἐξ αἰτίας τῆς πρώτης παρακοῆς, και ἡ γέννησις τῶν τέκνων εἶχε συνδυασθῆ μέ τήν λύπην και τήν ὀδύνην, καθῶς τό μαρτυρεῖ ὁ Προφήτης (Γέν. γ', 16)· διά τοῦτο ὅταν ἔρχονται οἱ ὠδίνες τοῦ τοκετοῦ, ἡ μητέρα σφραδάζει ἀπό τόν πόνον. Τοιοῦτοτρόπως λοιπόν δέν ὑπῆρχε τέλος εἰς τήν δουλεία, τήν λύπην και τήν ὀδύνην τῶν γυναικῶν ὅταν ὁμῶς ὁ ἀρχάγγελος εἶπε πρὸς τήν ἁγίαν Παρθένον: «Χαῖρε, Κεχαριτωμένη», ὅλον τό χρέος τῆς λύπης ἐφυγαδεύθη.

«Ο Κύριος μετά σου» και δέν υπάρχει πλέον επάνω σου ή έξουσία του άνδρός οϋτε ή οδύνη του τοκετού· διότι αυτή ύπήρξε ή υπεράνω πασών τών παρθένων οντως Παρθένος πρό τόκου, έν τόκω και μετά τόκον, άειπάρθενος και άδιάφθορος.

Και τής έδώρησε όχι μόνον αυτό, τήν Χάριν δηλαδή τής άειπαρθενίας, άλλ' ένεκα τούτου έγινε ήγεμών τών παρθένων, και δι' αυτής έδόθη ή δυνατότης εις τίς γυναίκες πού τό ήθελαν, νά καταταγοϋν εις τήν χορεία τών παρθένων. Πράγματι, μέχρι τότε οι γυναίκες δέν είχαν τήν δύναμιν νά μένουν παρθένοι, άλλ' αυτή ή μακάρια, ή Παναγία και άειπάρθενος Θεοτόκος Μαρία έγινε ή επικεφαλής και ή πρόξενος τής παρθενίας τών γυναικών, εκείνων πού θά τό επιθυμοϋσαν, διότι άληθώς αυτή έγινε ή αίτία πάντων τών καλών, και αυτή, ή μεγαλοπρεπής και Παναγία Μήτηρ του Κυρίου και Θεού και Σωτήρος ήμών Ιησού Χριστού, κατέστη ή άρωγός άνδρών και γυναικών, τό κόσμημα και ή δόξα τής ανθρωπίνης φύσεως, ή χαρά τών άγγέλων, ή βοήθεια τών ανθρώπων και ίσχύς πάντων τών πιστών.

Πόσον τελεία και περιεκτική είναι κυρίως ή κατακλείς τής αρχαγγελικής προσφωνήσεως! «Εϋλογημένη σύ έν γυναιξί», δηλαδή, περισσότερο από όλες τίς γυναίκες, διότι οι ίδιες οι γυναίκες

κατέστησαν, χάριν σου, άξιες τής εϋλογίας, καθώς και οι άνδρες ένεκα του Υίου σου· άλλά και γενικώς οι φύσεις τών άνδρών και τών γυναικών είναι τώρα εϋλογημένες και από τους δύο σας, και από σέ και από τον Υίόν σου. Και καθώς επήλθε ή κατάρα, ή οδύνη και ή λύπη από τον Άδάμ, αρχής γενομένης από τής Εϋας και εις τους άνδρες και εις τίς γυναίκες, κατά τον ίδιον τρόπον ή χαρά και ή εϋλογία εξεχύθησαν επί πάντων, αρχής γενομένης από σου και του Υίου σου.

Άλλ' ως ιδοϋμε ποία ήταν ή αντίδρασις και ό πλήρης συνέσεως και σοφίας λόγος τής άγίας Παρθένου. Δέν άντέστη, σαφώς, οϋτε ήπίστησε, οϋτε έδέχθη εύκολα και πάραυτα τον λόγον. Άλλ' έδειξε, όπως ό Ήσαϊας, όταν απεστάλη νά προφητεϋση, τον ίδιον βαθμόν ύπακοής (Ήσ. ζ', 8), αν και τήν αϊφνιδίασε τό παράδοξον του πράγματος. Και αντί τής άδιακριτου άπιστίας του Ζαχαρίου, αυτή έλαβε τήν ενδιάμεσον θέσιν και συνεκλονίσθη μέν, καθώς ήρμοζε εις τό γεγονός, δέν έταράχθη όμως από τήν θέαν του αρχαγγέλου, έφ' όσον ήταν συνηθισμένη από τίς συχνές έμφανίσεις του, όταν αυτός τής προσέφερε τήν τροφήν έντός του ναού· άλλ' έταράχθη έξ αίτίας τών λόγων οι όποιοι άντηχοϋσαν εις τά ότα της. Για τούτο ό θειος άγγελιοφόρος τής έξήγησε και ώμίλησε

αναλόγως. «Ἡ δὲ ἰδοῦσα διαταράχθη ἐπὶ τῷ λόγῳ αὐτοῦ, καὶ διελογίζετο ποταπὸς εἶη ὁ ἀσπασμὸς οὗτος», διότι εἶχε βεβαίως ἄγνοιαν τοῦ βάθους τοῦ μυστηρίου· καὶ ἐσκίρτησε μὲν γὰρ τὴν τοιαύτην ἔνωσην τῆς θείας μετὰ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, διελογίζετο δὲ πῶς θὰ συνέβαινε τοῦτο. Ἄλλ' ὁ θαυμαστός εὐαγγελιστὴς Γαβριήλ, ἂν καὶ δὲν τοῦ εἶχε ὠμιλήσει ἢ Παρθένος περὶ τούτου, ὡς τόσον, ὡς θεῖος νοῦς πού εἶναι καὶ ἐξεταστὴς τῶν νόων, διεπέρασε τὸν νοῦν τῆς καὶ κατενόησε τὸν διαλογισμόν τῆς. Καὶ ὄχι μόνον διέλυσε τὸν φόβον, ἀλλὰ τῆς μετέδωσε ἐπίσης τὴν χαρὰν καὶ τῆς ἀνήγγειλε τὴν ἀπόρρητον γέννησιν, λέγων: «Μὴ φοβοῦ, Μαριάμ, εὖρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ». Ἡ Χάρις τὴν ὁποῖαν εὔρε ἦταν ἢ τιμὴ καὶ τὸ ὄνομα «Θεοτόκος»· διότι ὠνομάσθη Θεοτόκος καὶ ἔγινε ὄντως τοιαύτη. Εἶναι πράγματι μεγάλη ἢ «χάρις ἦν εὔρε παρὰ τῷ Θεῷ», νὰ ἔχη γίνῃ Μητέρα τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ὡς Χάρις ὑπερέτερα πασῶν τῶν χαρίτων, τὴν ὁποῖαν ὁ νοῦς ἀδυνατεῖ νὰ συλλάβῃ, ἀδυνατεῖ ἢ γλώσσα νὰ ἐκφράσῃ.

Τώρα, λοιπόν, ἅς ἐντείνωμε καὶ ἡμεῖς τὴν ἀκοήν καὶ ἅς ἰδοῦμε τὴν δόξαν τῆς ἀνυμφεύτου νύμφης καὶ τὴν προίκα τῆς παρθενίας τῆς. Ἄς ἐμβαδύνωμε εἰς αὐτὸ τὸ ὅποῖον ὁ ἀρχάγγελος ἀπεκάλυψε μὲ τὴν ἑπιβεβαίωσην καὶ σαφήνει-

αν: «Καὶ ἰδοὺ συλλήψῃ ἐν γαστρὶ καὶ τέξῃ υἱὸν καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν!» Ὅταν τῆς εἶπε «ἰδοὺ θὰ συλλάβῃς», τὴν ἰδίαν στιγμὴν, μαζί μὲ τὸν λόγον ἐγνώρισε ἐντὸς τῆς τὴν θαυμαστήν σύλληψιν. «Καὶ θὰ φέρῃς εἰς τὸν κόσμον υἱὸν καὶ θὰ τὸν ὀνομάσῃς Ἰησοῦν», τῆς λέγει· αὐτὸς δὲν ἔχει πατέρα ἐπὶ τῆς γῆς, εἶναι ἀπάτωρ κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην γέννησιν, ὅπως εἶναι ἀμήτωρ κατὰ τὴν προαιώνιον γέννησιν. Γιὰ τοῦτο θὰ φέρῃς ἐσὺ εἰς τὸν κόσμον παιδίον, χωρὶς μεσολάβησιν πατρός, καὶ θὰ τοῦ δώσῃς τὸ ὄνομα Ἰησοῦς, τὸ ὅποῖον ἐρμηνεύεται Σωτήρ ἐπειδὴ δὲν θὰ ἀντιμετωπίσῃς τίποτε ἀπὸ αὐτὰ πού συμβαίνουν εἰς τίς γυναῖκες οὔτε τοὺς πόνους τοῦ τοκετοῦ, ἀλλ' ὅπως ἀκριβῶς ἢ σύλληψίς σου συνέβη ἀσπόρως, ὁμοίως ὁ τοκετός θὰ εἶναι ἄφθορος καὶ ἀνώδυνος, πρὸς σωτηρίαν τοῦ κόσμου παντός, καὶ τὸ γεγονός αὐτὸ θὰ γίνῃ γνωστόν ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ὀνόματος. «Οὗτος ἔσται μέγας καὶ υἱὸς ὑψίστου κληθήσεται» ἐξ αἰτίας τῆς ἀνθρωπίνης του φύσεως.

Τὸ λέγει αὐτὸ ὄχι γιὰ τὴν θεϊαν του φύσιν, διότι ὡς πρὸς αὐτὴν εὐρίσκεται ὑπεράνω πάσης δόξης, ἀλλὰ γιὰ τὴν ἀνθρωπίνην του φύσιν λέγει ὅτι θὰ εἶναι μέγας καὶ θὰ κληθῇ Υἱὸς Ὑψίστου. Ὅχι μόνον ἐξ αἰτίας τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως μὲ τὴν θεϊαν φύσιν, ἀλλὰ καὶ λόγῳ τῆς ἐπιβεβαίωσεως

ΛΛΙΕΥΣ

τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἀπό τὰ θαυμαστά του ἔργα· διότι τῆς εἶπε: θά καλέσης τό ὄνομά του Ἰησοῦν (Ἑβρ.: Σωτήρα). Ἄλλ' ἐπίσης καί ὁ Οὐράνιος Πατήρ θά τόν ὀνομάση μετά ταῦτα Υἱόν του ἀγαπητόν (Ματθ. γ', 17· ιζ', 5) καί ὅταν ἀρχίσῃ νά ἐπιτελῆ ἀναριθμητά θαύματα, θά ἀναγνωρισθῆ ἀπό ὅλους τούς συνετούς ἀνθρώπους ὅτι αὐτός εἶναι ὁ Υἱός τοῦ Ὑψίστου.

«Καί δώσει αὐτῶ Κύριος ὁ Θεός τόν θρόνον Δαυΐδ τοῦ πατρός αὐτοῦ» (Λουκ. α', 32 κ.ἐξ.)· καί τοῦτο ἐπίσης τό εἶπε γιά τήν ἀνθρωπίνην φύσιν του, διότι δι' αὐτῆς ἤρχισε τό κήρυγμά του καί ὑπεδέχτο ἐκείνους οἱ ὅποιοι ἐπίστευαν εἰς τό ὄνομά του, ἐκείνους οἱ ὅποιοι τόν ἀνεγνώριζαν ὡς διάδοχον τοῦ θρόνου τοῦ Δαυΐδ καί τοῦ οἴκου τοῦ Ἰακώβ· «καί βασιλεύσει ἐπί τόν οἶκον Ἰακώβ εἰς τούς αἰῶνας. Καί τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος»· ὁμιλεῖ περί ἀτελευτήτου βασιλείας ὄχι μόνον ὅσον ἀφορᾶ τήν θεότητά του, ἀλλ' ἐπίσης καί ὅσον

ἀφορᾶ τήν ἀνθρωπότητά του, διότι καί γιά τίς δύο φύσεις του δέν ὑπάρχει τέλος εἰς τήν Βασιλείαν του. Θά βασιλεύσῃ εἰς αὐτούς οἱ ὅποιοι τόν ἀπεδέχθησαν, τόν ἐπίστευσαν ὡς Βασιλέα αἰώνιον.

Τώρα, λοιπόν, θά βασιλεύσῃ εἰς αὐτούς οἱ ὅποιοι θά πιστεύσουν εἰς τόν λόγον του καί τελικῶς θά βασιλεύσῃ ἐπί πάντων, ὅπως τό λέγει ὁ θεῖος Παῦλος· «ὅταν δέ εἶπῃ ὅτι πάντα ὑποτέτακται (ἔχουν ὑποταχθῆ)» (Α' Κορ. ιε' 25-28), δηλαδή τότε πλέον ἡ Βασιλεία του θά εἶναι ἀπόλυτος, «ἀχρις οὔ ἂν θῆ πάντας τούς ἐχθρούς ὑπό τούς πόδας αὐτοῦ», διότι «πάντα ὑπέταξεν ὑπό τούς πόδας αὐτοῦ»· «ὅταν δέ ὑποταγῆ αὐτῶ τά πάντα τότε καί αὐτός ὁ υἱός ὑποταγήσεται τῶ ὑποτάξαντι αὐτῶ τά πάντα» (Α' Κορ. ιε', 25-28), δηλαδή εἰς τόν Θεόν Πατέρα, διότι ἡ ὑποταγή ἀρμόζει εἰς τήν φύσιν μας τήν ὁποίαν ἐφόρεσε· ἐμεῖς δέ ἔνεκα αὐτῆς οἰκειοποιούμεθα ὡς ἰδικά μας τά κατορθώματά του.

Περί Νηστείας

Αγίου Βασιλείου τοῦ Μεγάλου

Νά σέβασαι τήν παλαιότητα τῆς νηστείας. Εἶναι συνομήλικη μέ τήν ἀνθρωπότητα· ἡ νηστεία νομοθετήθηκε στόν παράδεισο. Εἶναι ἡ πρώτη ἐντολή πού ἔλαβε ὁ Ἀδάμ· «ἀπό τό δένδρο τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καί τοῦ κακοῦ δέν θά φάτε» (Γέν. 2, 17). Τό «δέν θά φάγετε» εἶναι νομοθεσία νηστείας καί ἐγκρατείας. Ἐάν εἶχε νηστεύσει ἀπό τόν καρπό τοῦ δένδρου ἡ Εὐα, τώρα δέν θά εἶχαμε ἀνάγκη ἀπό τή νηστεία αὐτή. «Διότι δέν ἔχουν ἀνάγκη ἱατροῦ οἱ ὑγιεῖς, ἀλλά οἱ ἄρρωστοι» (Ματθ. 9, 12).

Ἐπάθαμε πολλά κακά ἀπό τήν ἀμαρτία· ἄς θεραπευθοῦμε μέ τήν μετάνοια. Ἡ μετάνοια δέ χωρίς τή νηστεία εἶναι ἀργή. «Καταραμένη ἡ γῆ, ἀγκάδια καί τριβόλια νά σοῦ βλαστάνει» (Γέν. 3, 17-18). Προστάχθηκες νά δοκιμάζεσαι, ὄχι βέβαια νά ζεῖς τρυφιλῶς. Μέ τή νηστεία νά ἐξομολογεῖσαι στόν Θεό. Ἀλλά καί ὁ τρόπος ζωῆς στόν παράδεισο εἶναι εἰκόνα νηστείας, ὄχι μόνον διότι ὁ ἄνθρωπος μέ τό νά εἶναι ὁμοτράπεζος τῶν ἀγγέλων κατόρθωνε μέ τήν ὀλιγάρεα τήν ὁμοίωση πρὸς αὐτούς, ἀλλά διότι καί ὅσα ὑστερα ἐφεῦρε ἡ διάνοια τῶν ἀνθρώπων, δέν εἶχαν ἐπινοηθεῖ ἀκόμη

ἀπό τούς τρεφομένους στόν παράδεισο· ὄχι ἀκόμη οἰνοποσίες, ὄχι ἀκόμη ζωοθυσίες· οὔτε ὅσα θολῶνουν τόν ἀνθρώπινο νοῦ.

Ἐπειδή δέν νηστεύσαμε, φύγαμε ἀπό τόν παράδεισο· ἄς νηστεύσουμε λοιπόν, γιά νά ἐπανεέλθουμε σ' αὐτόν. Δέν βλέπεις τόν Λάζαρο, πῶς μέ τή νηστεία μπῆκε στόν παράδεισο; (Λουκ. 16, 20-31). Νά μήν μιμηθεῖς τήν παρακοή τῆς Εὐας, νά μήν παραδεχθεῖς τό φίδι πάλι σάν σύμβουλο, πού προτείνει τήν βρώση, φροντίζοντας γιά τό σῶμα.

Νά μήν προφασίζεσαι ἀρρώστια τοῦ σώματος καί ἀδυναμία. Διότι τίς δικαιολογίες δέν τίς λέγεις σέ μένα, ἀλλά σ' αὐτόν πού γνωρίζει. Πές μου, δέν μπορείς νά νηστεύεις; Μπορεῖς ὅμως νά παραχορταίνεις γιά ὅλη τή ζωή καί νά συντρίβεις τό σῶμα σου μέ τό βάρος τῶν φαγητῶν! Καί ὅμως στούς ἀσθενεῖς ὄχι ποικιλία φαγητῶν, ἀλλά ἀσιτία καί δίαιτα γνωρίζω ὅτι ἐπιβάλλουν οἱ ἱατροί. Πῶς λοιπόν σύ πού μπορείς αὐτά, προφασίζεσαι ὅτι δέν μπορείς ἐκεῖνα; Τί εἶναι εὐκολότερο γιά τήν κοιλιά, νά περάσει τή νύκτα μέ τήν λιτότητα τῆς δίαιτας, ἢ μέ τήν ἀφθονία τῶν φαγητῶν νά κείτεται βα-

ρειά; Μᾶλλον δέ μήτε νά κείτεται, ἀλλά νά πυκνοστριφογυρίζει παραφορτωμένη καί στενοχωρημένη μέ κίνδυνο νά ἀνοίξει; Ἐκτός ἂν πείς ὅτι οἱ κυβερνήτες σώζουν εὐκολότερα τό βαρυφορτωμένο πλοῖο ἀπό τό καλά ἐφοδιασμένο καί ἐλαφρό. Διότι αὐτό μέν τό ὁποῖο πιέζεται ἀπό τό πλῆθος τοῦ φορτίου, ἢ μικρῆ τρικυμία τό καταβυθίζει, ἐκεῖνο δέ πού ἔχει σύμμετρα τά ἐμπορεύματα εὐκολα διαπλέει τήν τρικυμία, ἐπειδή τίποτα δέν τό ἐμποδίζει νά ἀνέβει εὐκολότερα.

Καί τά σώματα λοιπόν τῶν ἀνθρώπων ὅταν παραφορτώνονται μέ τόν συνεχῆ χορτασμό, εὐκολα ὑποκύπτουν στίς ἀσθένειες· ὅταν δέ κάνουν χρήση στερεᾶς καί ἐλαφρᾶς τροφῆς, καί τό ἀναμενόμενο ἀπό τή νόσο κακό ξεφεύγουν, ὅπως τήν κακοκαιρία τό πλοῖο καί τό ἤδη παρόν ἐνοχλητικό τό ξεπερνοῦν, σάν κάποια ἔφοδο δίνης. Ὅμως καί ἡ ἡσυχία κατά τήν γνώμη σου εἶναι πιό κουραστική ἀπό τό τρέξιμο καί ἡ ἡρεμία ἀπό τήν πάλη, ἐάν ἀκριβῶς ἰσχυρίζεσαι ὅτι καί ἡ τρυφή εἶναι καταλληλότερη ἀπό τήν δίαιτα γιά τούς ἀσθενεῖς.

Ἡ νηστεία ἀναπέμπει τήν προσευχή στόν οὐρανό, μέ τό νά γίνεται σ' αὐτήν κατά κάποιο τρόπο φτερό πρὸς τήν ἄνω πορεία της. Ἡ νηστεία εἶναι προκοπή τῶν οἴκων, υἰείας μητέρα, νεότητος παιδαγωγός, στολίδι στους γέροντες, καλή συνοδοιπόρος στους

πεζοπόρους, ἀσφαλῆς ὁμόσκηνος στους συγκατοίκους.

Καί τά μέν ἀγαθὰ πού προέρχονται ἀπό τή νηστεία εἶναι τόσα πολλά· ὁ δέ κορεσμός εἶναι ἡ ἀρχή τῶν πτώσεων. Διότι συγχρόνως εἰσορμᾷ μέ τήν τρυφή καί τήν μέθη καί τά ποικίλα καρυκεύματα κάθε εἶδος κτηνώδους ἀκολασίας. Ἀπ' ἐδῶ οἱ ἄνθρωποι γίνονται ἵπποι θηλυμανεῖς» (Ἱερεμ. 5, 8) ἀπό τόν οἶστρο τῆς τρυφῆς πού γεννᾶται στήν ψυχή. Οἱ διαστροφές τῆς φύσεως προέρχονται ἀπό τούς μέδυσους, πού ἐπιζητοῦν τήν μέν γυναίκα στόν ἄνδρα, τόν δέ ἄνδρα στήν γυναίκα. Ἡ νηστεία ὅμως γνωρίζει ὅρια καί στά ἔργα τοῦ γάμου καί τιμωρώντας τήν ἀμετρία τῶν ἐπιτρεπομένων ἀπό τό νόμο, ἐπιφέρει σύμφωνη ἀνάπαυλα, γιά νά ἀφιερωθοῦν στήν προσευχή (Α' Κορινθ. 7, 5).

Μήν περιορίζεις τό καλό τῆς νηστείας στήν ἀποχή μόνον ἀπό τά φαγητά. Διότι ἡ ἀληθινή νηστεία εἶναι ἀποξένωση ἀπό τά κακά. «Νά λύσεις τά δεσμά τῆς ἀδικίας» (Ἡσ. 63, 6)· συγχώρησε τόν πλησίον γιά τήν λύπη, συγχώρησέ τον γιά τά χρέη. «Νά μή νηστεύετε χάριν διαμάχης καί φιλονικίας» (Ἡσ. 63, 4). Δέν τρώγεις κρέατα, ἀλλά τρώγεις τόν ἀδελφό σου. Δέν πίνεις οἶνο, ἀλλά δέν εἶσαι ἐγκρατής στίς ὑβρεις. Περιμένεις τό βράδυ γιά νά λάβεις τροφή, ἀλλά ξοδεύεις τήν ἡμέρα στά δικαστήρια...

Ἐκκλησία καί Ἑλληνισμός

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Β. ΧΙΩΛΟΥ

Διδάκτορας Νομικῆς - Ἐπιτίμου Δικηγόρου

Ἐκκλησία καί Ἑλληνισμός, εἶναι δύο ἔννοιες πού συνδέονται ἀρρήκτως μεταξύ τους.

Ἡ Ἐκκλησία διεδραμάτισε ἀποφασιστικό ρόλο σέ κρίσιμες γιά τό περιούσιω Ἔθνος μας στιγμές. Χάρις στήν ἐνεργό συμπαράσταση τῆς Ἐκκλησίας, ὁ Ἑλληνισμός διασώθηκε πολλάκις καί ἀπέφυγε τήν ἐθνική του ἀλλοτρίωση. Πράγματι, ἡ συμβολή τῆς Ἐκκλησίας στήν ἐπιβίωση τοῦ Ἑλληνισμοῦ καί στήν διατήρηση τῆς ἱστορικῆς του συνέχειας, εἶναι μεγίστης καί καθοριστικῆς σημασίας. Μία ἀναδρομή στήν ἔνδοξη ὑπερτριχιλιετή ἱστορία μας, ἐπιβεβαίωνει πλήρως τήν ἀλήθεια αὐτή.

Ἡ Ἐκκλησία προμαχεῖ ἀνένανθεν εἰς ὅλους τούς Ἐθνικούς μας Ἀγῶνας.

Κατά τούς χρόνους τῆς ἐπάρρατης Τουρκοκρατίας, ἡ Ἐκκλησία ὑπῆρξε ἡ Κιβωτός τοῦ Γένους μας, ἀλλά καί κατά τήν Ἐθνεγεργία τοῦ 1821 ἐπρωτοστάτησε καί ἐπλήρωσε βαρῦ φόρο αἵματος.

Εἰδικότερα, κατά τήν διάρκεια τῆς μακραιώνης Τουρκοκρα-

τίας, ἡ Ὁρθόδοξος Χριστιανική μας Ἐκκλησία, ἦταν ἡ μοναδική πηγὴ καί δύναμη γιά τήν διακήρυξη τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τῆς ὀρθοδόξου χριστιανικῆς πίστεως καί τῆς ἐσωτερικῆς φλόγας γιά ἐθνική Ἀνεξαρτησία. Ἦταν ὄντως ἡ Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως Μεγάλη, διότι ὑπὸ τὰς πτέρυγας αὐτῆς, περιέδαλψε τό χριστεπώνυμο πλήρωμα.

Ἡ συστηματικὴ προσπάθεια τῶν Τούρκων νά ἀφανίσουν τό Ἑλληνικὸ Γένος, εὗρισκε ἀντιμέτωπη τήν ἀντίδραση τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἐβοήθησε μέ ὅλα τὰ μέσα τούς ραγιαδες Ἑλληνες νά διαφυλάξουν ὡς ἱερὴ παρακαταθήκη τήν πίστη καί τόν ἐθνισμό τους, καθ' ὅλη τὴ διάρκεια τῆς ἐπὶ 400 καί πλέον χρόνια δουλείας των.

Γενικῶς, ἡ Ἐκκλησία κατά τήν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας, ὑπῆρξε ἡ μοναδική πηγὴ καί ἀκατάβλητη δύναμη γιά τήν διακήρυξη τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τῆς ὀρθοδόξου χριστιανικῆς πίστεως καί τοῦ πόθου γιά ἀποτίναξη τοῦ ζυγοῦ τῆς σκλαβιάς καί ἀνάκτηση τῆς περιπόθητης Ἐλευ-

θερίας και τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ δουλεύοντος Γένους τῶν Ἑλλήνων.

Ὁ ἐξέχων Γάλλος Βυζαντινολόγος Κάρολος Ντήλ γράφει: «Ἡ Ἐκκλησία ὑπῆρξε ἡ μεγάλη προστάτις τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Μαζί μέ τήν Ὁρθοδοξίαν διεφύλαξε καί τήν Ἑλληνικήν Ἐθνότητα καί τήν Ἑλληνικήν Παιδείαν...», ὁ δέ ἱστορικός Σπυρίδων Ζαμπέλιος, γράφει μεταξύ ἄλλων, ὅτι «ἡ Ἐκκλησία ἀνεδείχθη Ἑλληνοσώτειρα».

Ἐξ ἄλλου, ὡς πρός τήν μεγάλη σημασία πού ἔχει ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία μας γιά τό ἔθνος μας, χαρακτηριστικοί εἶναι οἱ βαθυστόχαστοι λόγοι τοῦ Ἰωάννου Καποδιστρίου: «Ἡ Ἑλλάς χωρίς τήν Ὁρθοδοξίαν, τό δεῖον τοῦτο περιτείχισμα τῆς Πατρίδος μας καί τό εὐῶδες ἄρωμα τῶν προγονικῶν μας παραδόσεων, εἶναι: Βασιλεύς χωρίς στέμμα, στρατιώτης χωρίς πανοπλίαν, ἄνθος χωρίς εὐωδίαν, ποταμός χωρίς ζώηρυττα ρεῖθρα», καί τοῦ ἐθνικοῦ μας ἱστορικοῦ Κωνσταντίνου Παπαρρηγοπούλου: «Τό Ἑλληνικόν ἔθνος δέν διεσώθη, εἰμή διά τῆς μετά τοῦ Χριστιανισμοῦ συμμαχίας. Δι' αὐτοῦ ἐπρωταγωνίστησε καί δι' αὐτοῦ ἀνεκαινίσθη ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις».

Ἡ Ἐκκλησία κατά τήν Τουρκοκρατίαν ὑπῆρξε «Βοηθός καί Σκεπαστής» καί ἐβοήθησε μέ ὅλα τά μέσα τούς ραγιαδες Ἑλληνας νά διαφυλάξουν τήν πίστη τους.

Τά μοναστήρια ὑπῆρξαν τά πλέον ἀποτελεσματικά κέντρα ἐκπαίδευσεως καί μορφώσεως τοῦ λαοῦ. Οἱ μοναχοί διατηροῦσαν στά σκοτεινά ὑπόγεια τῶν μοναστηριῶν τους, τά «Κρυφά Σχολεῖα», στά ὁποῖα ἐδίδασκαν τήν ὀρθόδοξη πίστη καί τήν Ἑλληνική Παιδεία. Γιά τήν ἐπιβίωση δέ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, μέσῳ τῆς Παιδείας, ἀποφασιστική ἦταν ἡ συμβολή τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, τήν ὁποῖαν ἴδρυσε ὁ πρῶτος μετά τήν Ἄλωση Οἰκουμενικός Πατριάρχης Γεννάδιος ὁ Σχολάριος. Στό «Κρυφό Σχολεῖο», διδάσκονταν ὁ ραγιαῖς τά «περασμένα μεγαλεῖα». Ἐκεῖ ἄκουγε τούς προφητικούς λόγους: «Μή σκιάζεστε στά σκότη, ἡ Ἐλευθεριά, σάν τῆς αὐγῆς τό φεγγοβόλο ἀστέρι, τῆς νύχτας τό ξημέρωμα δά φέρει».

Ἡ πίστη στό Θεό καί ἡ ἀγάπη στήν Πατρίδα, διαφυλάχθηκαν καί μεταφέρθηκαν μέσα στους αἰῶνες τῆς σκλαβιάς ἀπό τήν Ἐκκλησία καί τόν ἱερό κληρο. Ὑπολογίζονται σέ 10.000 περίπου οἱ κληρικοί πού ἐδυσιάσθησαν γιά τήν ἐθνική μας ἀνεξαρτησία κατά τήν διάρκεια τῆς ἐπί 400 καί πλέον χρόνια σκλαβιάς τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους.

Τετρακόσια ὀλόκληρα χρόνια καθημαγμένο τό Ἑλληνικό μας ἔθνος, βαστάζει τόν Σταυρόν τοῦ μαρτυρίου του, ἀλλά δέν ἀποθαρρύνεται, δέν παύει νά ἐλπίζει. Κατέκτησε ἡ βία ἐκείνη τήν

Χώρα-Ελλάδα, αλλά οὔτε στιγμή ἐδάμασε τήν Ἑλλάδα-Ἰδέα.

Ἀπό τόν Γεώργιο Σχολάριο μέχρι τόν Πατριάρχη Γρηγόριο τόν Ε΄ καί ἀπό τόν Παχώμιο Ρουστάνο μέχρι τόν Κοσμᾶ τόν Αἰτωλό, ὅλοι τους συνέβαλαν παντοιοτρόπως στήν ἐπιβίωση τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ἰδιαιτέρως θά πρέπει νά ἐξάρουμε τήν τεράστια συμβολή γιά τήν ἐπιβίωση τοῦ Ἑλληνισμοῦ κατά τήν μακραίωνη Τουρκοκρατία, τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, δηλαδή τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τό ὁποῖο καί σήμερα γιά τόν ἴδιο σκοπό συνεχίζει τήν οἰκουμενικήν του παράδοσιν καί τό διορθόδοξον καί διαχρονικόν του κύρος.

Οἱ ἥρωες τοῦ '21 τήν 25ην Μαρτίου ὑψωσαν, ὑπό τίς εὐλογίες τοῦ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ, τήν Σημαίαν τῆς Ἐπαναστάσεως στήν Ἁγία Λαύρα, ἐπικαλούμενοι τή βοήθεια τοῦ Χριστοῦ καί τήν Σκέπη τῆς Ὑπερμάχου Στρατηγοῦ τῆς Παναγίας Μητρός Του, σέ ἓνα Ἄγωνα ὑπέρ Πίστεως καί Πατρίδος.

Ἡ συμμετοχή τῆς Ἐκκλησίας στόν ἀπελευθερωτικό Ἄγωνα τοῦ '21, εἶναι ἀναμφισβήτητη τόσο κατά τήν προετοιμασία, ὅσο καί κατά τήν διεξαγωγή του.

Ἡ Ἐκκλησία τό 1821 ἐστρατεύθη, ὑπήκουσε στήν πρόσκληση τῆς Ἑλλάδος καί πρίν ἀκόμη

σημάνει ἡ σάλπιγγα τοῦ ἐθνικοῦ συναγερμοῦ, εὕρισκετο ἐπί τῶν ἐπάλλξεων. Ἡ συμμετοχή τῶν Ἐπισκόπων, τῶν ἱερέων καί τῶν μοναχῶν, ὑπῆρξε ὁμόθυμη καί καθολική. Οἱ κληρικοί προσῆλθαν στόν Ἄγωνα, ὡς πρῶτοι τῇ τάξει, ὡς μορφωμένοι καί ὡς φορεῖς ἐπαναστατικότητας, ὡς ἐπιβεβαίωση ὅτι ἐγκρίνει καί αὐτός ὁ Θεός τό ἀπελευθερωτικό κίνημα τῶν Ἑλλήνων. Ἡ θρησκευτική δύναμη ὄπλιζε τά χέρια τῶν ἡρώων τοῦ πολέμου.

Μέ τήν Εἰκόνα τῆς Παναγίας στό στήθος, οἱ κληρικοί τοῦ Ἄγῶνος, ἐφανάτιζαν τούς ἀγωνιστάς.

Θά ἦταν μακρὺς ὁ κατάλογος τῶν ἡρώων κληρικῶν πού ἔχυσαν τό αἷμα τους κατά τήν ἐκτέλεση τοῦ πρὸς τήν Πατρίδα χρέους τους, ὅπως ὁ περίφημος ἥρωας τῆς Ἀλαμάνας Ἀθανάσιος Διάκος, ὁ Γρηγόριος Παπαφλέσσας, ὁ ἐλεύθερος πολιορκημένος τοῦ Μεσολογγίου Ἐπίσκοπος Ρωγῶν Ἰωσήφ, ὁ ὑπερασπιστής τῶν Θερμοπυλῶν Ἐπίσκοπος Σαλώνων Ἡσαΐας καί πολλοί ἄλλοι.

Γενικῶς, ἡ συμβολή τῆς Ἐκκλησίας στήν Ἐθνεγερσία τοῦ 1821, ὑπῆρξε καθοριστικῆς σημασίας γιά τήν νικηφόρο ἐκβασή της. Ἡ χριστιανική πίστη ἦταν αὐτή πού συνέβαλε οὐσιαστικά καί λίαν ἀποφασιστικά στό νά λάβει ὑπόσταση καί πάλι τό περιοῦσιο Ἕθνος μας. Πλήρη ἐπιβεβαίωση

τούτου, ἀποτελεῖ ἓνα χαρακτηρι-
στικό ἀπόσπασμα ἀπό τόν περι-
φημο Ὅρχο τῶν Ἱερολοχιτῶν τοῦ
Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντη: «Ὡς χρι-
στιανός ὀρθόδοξος, ὀρκίζομαι εἰς
τό Ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος νά
διαμείνω πιστός εἰς τήν θρησκεί-
αν μου καί εἰς τήν Πατρίδα μου.
Καί νά χύσω καί αὐτήν τήν ὑστέ-
ραν ρανίδα τοῦ αἵματός μου ὑπέρ
τῆς Θρησκείας καί τῆς Πατρίδος
μου».

Μεγάλη, ὁμως, ὑπῆρξε ἡ συμ-
βολή τῆς Ἐκκλησίας καί στόν
Μακεδονικό Ἀγῶνα (1870-1908),
τόν ὁποῖο καθάγιασε διά τοῦ
αἵματος πολλῶν κληρικῶν συμ-
βάλλοντας στή διαφύλαξη τῆς
πίστεως, τῆς ἐθνικῆς συνειδήσε-
ως καί τῆς ἐθνικῆς μας γλώσσης.
Ἡ Ἐκκλησία, ὑποστῆσα πρώτη τίς
ἐπιθέσεις τῶν Βουλγάρων κομι-
τατζήδων, ἀντέστη σθεναρῶς μέ
ἀδάμαστο ἀγωνιστικό πνεῦμα.
Ὅλοι γενικῶς, οἱ χρηματίσα-
ντες κατά τήν περίοδο τοῦ Μα-
κεδονικοῦ Ἀγῶνος Μητροπολίτες
στή Μακεδονία, ἔλαβον ἐνεργό
μέρος εἰς αὐτόν. Ἰδιαιτέρως,
ὁμως, διακρίθηκαν οἱ Μητροπο-
λίτες Καστορίας Γερμανός Καρα-
βαγγέλης καί Δράμας (καί ἔπειτα
Ἐθνοϊερομόαρτυς Σμύρνης) Ἅγιος
Χρυσόστομος.

Εἰδικώτερα, κατά τόν Μακεδο-
νικό Ἀγῶνα, ἡ Ὄρθόδοξος Ἐκκλη-
σία μας ἐστρατεύθη, ὑπήκουσε
στήν πρόσκληση καί εὐρέθη σύσ-
σωμη ἐπί τῶν ἐθνικῶν ἐπάλλξεων,

ἀγωνισθεῖσα μέ ἀδάμαστο πνεῦμα
καί καθάγιασασα τόν ἐθνικό
ἐκεῖνο Ἀγῶνα τῶν Πανελλήνων
γιά τή σωτηρία τῆς Μακεδονίας
ἀπό τόν ἐκβουλγαρισμό της, διά
τοῦ αἵματος πολλῶν κληρικῶν.

Συνυφασμένος ὁ Ἑλληνισμός
καί ἡ Ἐκκλησία στή Μακεδο-
νία καί τή Θράκη ἀντιμετώπισαν
ἀπό κοινοῦ μέ μεγάλη ὑπομονή
καί ἄκρα ἐπιτυχία, τίς τρομοκρα-
τικές ἐπιθέσεις καί τίς πρωτοφα-
νείς θηριωδίες τῶν Βουλγάρων
κομιτατζήδων.

Ἡ συμβολή τῆς Ἐκκλησίας στόν
Μακεδονικό Ἀγῶνα, εἶναι ἰσά-
ξια μέ ἐκείνην τῆς Ἐθνεγεργίας
τοῦ 1821 σέ προσφορά αἵματος
καί σέ θυσίες, κατά καθολική δέ
ἀναγνώριση καί ὁμολογία, ἀπο-
φασιστικῆς σημασίας γιά τήν
ὀργάνωση καί γιά τήν νικηφόρο
ἐκβασή του.

Ἀλλά καί εἰς ὄλους γενικά τούς
λοιπούς Ἐθνικούς Ἀγῶνας μας,
ἡ Ἐκκλησία εὐρέθη στίς προφυ-
λακές αὐτῶν πρὶν ἀκόμη ση-
μάνει ἡ σάλπιγγα τοῦ ἐθνικοῦ
συναγερομοῦ.

Ἀπό τά προαναφερόμενα, ἀνεν-
δοίαστο ἐξάγεται τό συμπέρασμα,
ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἀπολύτως
συνυφασμένη μέ τόν Ἑλληνισμόν.

Πράγματι, ὅπως διδάσκει ἡ Ἱστο-
ρία, αἰῶνες τώρα ἡ Ἐκκλησία καί
ὁ Ἑλληνισμός ἀκολουθοῦν κοινή
πορεία καί ἡ Ἐκκλησία προμαχεῖ
εἰς ὄλους τούς Ἀγῶνας τοῦ Ἑλλη-
νισμοῦ μέ ἐκατόμβες θυμάτων

ΛΙΕΥΣ

κληρικῶν παντός βαθμοῦ. Ὡς ἐκ τούτου, ὀρθῶς καί δικαίως θεωρεῖται ὅτι ἡ Ἐκκλησία καί ὁ Ἑλληνισμός διάγουν βίον παράλληλον.

Ὡς πρὸς τὴν ἀνάγκην διαφυλάξεως τῆς ὀρθοδόξου χριστιανικῆς μας πίστεως, χαρακτηριστικοί εἶναι οἱ λόγοι ἀπὸ τὴν Πνύκα τοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρῶνη πρὸς τοὺς μαθητάς τοῦ Ἑλληνικοῦ Γυμνασίου τῶν Ἀθηνῶν τὴν 7ην Ὀκτωβρίου τοῦ 1838: «Παιδιά μου! Πρέπει νά φυλάξετε τὴν πίστη σας καί νά τὴν στερεώσετε, διότι ὅταν ἐπιάσαμε τὰ ἄρματα, εἶπαμε πρῶτα ὑπὲρ Πίστεως καί ἔπειτα ὑπὲρ Πατρίδος».

Ὡς κατακλείδα, θά πρέπει νά ἀναφέρουμε, μέ τὴν δέουσα ἔμφαση, ὅτι αἰῶνες τώρα Ἐκκλησία καί Ἑλληνισμός, ἀκολουθοῦν κοινή πορεία καί ὅτι ἡ Ὀρθόδο-

ξη Ἐκκλησία μας προμαχεῖ πάντοτε εἰς ὅλους τοὺς ἀγῶνες μέ ἑκατόμβες θυμάτων κληρικῶν. Πράγματι, ὡς προελέχθη, Ἐκκλησία καί Ἑλληνισμός, διάγουν βίον παράλληλον.

Ἐπομένως, διὰ νά συνεχίσουμε νά ὑπάρχουμε ὡς Ἕλληνες, θά πρέπει πρωτίστως νά διαφυλάξουμε ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ τὴν Ἐκκλησίαν μας, καθ' ὅσον ἡ ὀρθόδοξος χριστιανική μας πίστις εἶναι ἡ πλέον πολύτιμη ἐθνική μας κληρονομιά. Δέν θά πρέπει δέ νά μᾶς διαφεύγει, ὅτι ἡ Ὀρθόδοξη Χριστιανική μας Ἐκκλησία, ὑπῆρξε πάντοτε -καί εἶναι, βεβαίως, καί σήμερα- ἡ Τροφός καί ἡ φιλόστοργος Μητέρα τοῦ περιουσίου Ἑλληνικοῦ γένους καί ὅτι μόνον μέ αὐτὴν ὁ Ἑλληνισμός ζεῖ καί θά ζεῖ αἰωνίως.

1821: Ὑπόθεση Πίστewς καί Ἐθνικῆς Αὐτογνωσίας

Γράφει ὁ Βύρων Πολύδωρας

Μέρος Γ'

Ἦταν ἐπίσης παροῦσα καί μία ἄλλη συντελοῦσα στόν ἴδιο σκοπό ἐνεργός δύναμη. Ἡ Ἐκκλησία. Ἡ προσφορά τῆς Ἐκκλησίας ἀπέραντη, ἀμέτρητη, ἀτίμητη. Ἐκτός ἀπό τίς «μεγάλες ἐθνικές κεφαλές», τό Πατριαρχεῖο καί τίς Μητροπόλεις Ἐπισκοπές, πού ἦσαν ταυτόχρονα καί πολιτικά-κοινωνικά καί ἐθνοδιοικητικά κέντρα, καί ἐκτός ἀπό τήν Ἐκκλησία τοῦ χωριοῦ, τό de facto «ποιμαντορικό» κέντρο, ἦταν ἐκεῖ, στή σκλαβωμένη Ἑλλάδα, καί τό Κρυφὸ Σχολεῖο. Θά σᾶς θυμίσω γι' αὐτόν τόν συνειδητοποιῶ θεσμό δύο στροφές ἀπό τό ὑποβλητικό ποίημα τοῦ Ἰωάννη Πολέμη: «Ἀπ' ἔξω μαυροφόρ' ἀπελπισιά, πικρῆς σκλαβιάς χειροπιαστό σκοτάδι, καί μέσα στή θολόκτιστη ἐκκλησία, στήν ἐκκλησία, πού παίρνει κάθε βράδυ τήν ὄψη τοῦ σχολειοῦ, τό φοβισμένο φῶς τοῦ καντηλιοῦ τρεμάμενο τά ὄνειρατα ἀναδεύει, καί γύρω τά σκλαβόπουλα μαζεύει».

Καί κλείνει: «Μή σκιαζέστε στά σκότη! Ἡ λευτεριά σάν τῆς αὐγῆς τό φεγγοβόλο ἀστέρι, τῆς νύχτας τό ξημέρωμα θά φέρει».

Αὐτή ἦταν ἡ πνευματική καί ἠθική πρώτη ἐστία γιά νά φτάσουμε στίς μάχες. Ἀλλά αὐτή ἡ ἰδεολογική πρώτη ὕλη ἦταν ὀλόκληρη, γυμνή καί καθαρή, ἡ συνείδηση τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Ὡς πρὸς τίς γυναῖκες, ἔχουμε τῆς Δέσπως Μπότσαρη, τῆς Δεβνιώ, κόρης τοῦ Κίτσου Μπότσαρη, τά δημοτικά τραγούδια νά μιλοῦν πρὶν ἀπό τό '21 γιά τά κατορθώματά τους. Ἐμπαιναν στήν ψυχῆ, στήν συνείδηση τοῦ λαοῦ καί ἐγίνονταν ἄσμα. Καημός καί πόνος, στίχος καί μέλος. Κορῶνα στούς ἀγῶνες τοῦ μητριαρχικοῦ, ἄς λεχθεῖ ἐν παρόδῳ, Σουλίου, οἱ Γυναῖκες τοῦ χοροῦ τῆς δυσίας καί τῆς τιμῆς στό Ζάλογγο (Δεκέμβριος 1803). Τό ὑπέροχο γλυπτό, τό καλύτερο καί μεγαλειῶδες ἔργο ἀνοιχτοῦ χώρου στήν Ἑλλάδα, τοῦ Γιώργου Ζογολόπουλου, δασκάλου στή Σχολή Καλῶν Τεχνῶν καί φίλου τοῦ θεῖου μου γλύπτη Κώστα Γεωργακά, ἀπό τό Σιδηροκάστρο Τριφυλίας αὐτός, ἀπαθανατίζει καί θυμίζει τόν συμβολικό χορό τῶν γυναικῶν τοῦ Ζαλόγγου. Καί κατά τή διάρκεια τοῦ Ἀγῶνα οἱ

γυναίκες ὀρθώνονται καί δροῦν στή Νάουσα, θυσιαζόμενες. Οἱ γυναίκες τῆς Βέργας νικοῦν τόν στρατό τοῦ Ἰμπραήμ μαχόμενες μέ τά δρεπάνια τοῦ θερισμοῦ. Καί οἱ Σουλιώτισσες γυναίκες τοῦ Ζαλόγγου πρίν ἀπό τό '21 δείχνουν τόν δρόμο τῆς θυσίας, μέ τήν πτώση τους στόν Ζάλογο.

Ὁ λαός ὁ ἄμαχος εἶχε σάν ἔργο καί σάν ἀποστολή νά φυλάξει τά παιδιά, τούς γέροντες, τά σπίτια, τά χωράφια, τά ἀμπέλια, τά καρποφόρα δέντρα, τά κοπάδια μέ τά γιδοπρόβατά του. Νά ἐπιχειρήσει νά σπείρει, νά θερίσει μέ τά ζενάρια ἢ τά μονοζεύγια ἢ ἀκόμη μέ ἀλέτρι πού τό ἔσυρε ὁ ἴδιος ἢ καί ἡ γυναίκα του ἀκόμη. Προσπάθεια ἢ θυσία; Πάντως αὐτοσχέδια πρόνοια γιά τήν ἡθική καί ὑλική φροντίδα τοῦ μεγάλου ἔσηκωμοῦ.

Ἡ πρώτη ὕλη τοῦ Ἀγώνα συμπληρώνεται καί μέ τά μοναστήρια, τά ὁποῖα ἐκτός ἀπό καταφύγια καί διδασκαλεῖα πνευματικά, ἦσαν καί ἡ διαρκῆ καί συστηματική ἀπό τούς προεπαναστατικούς χρόνους, Ἐπιμελητεία τοῦ Ἀγώνα. Ὅλοι ἀνεξαιρέτως οἱ καπεταναῖοι καί ὀπλαρχηγοί, ἐκτός ἀπό τούς προκρίτους τῆς Ἰδρας, τῶν Σπετσῶν καί τῶν Ψαρῶν, κατέφευγαν γιά διοικητική μέριμνα στά μοναστήρια. Ἔτσι εἶναι τό '21. Ἔτσι ἔλαβε χώρα ἡ μεγαλειώδης ἐποποιία τοῦ '21. Ἀπό ἀπλούς ἀνθρώπους γεμάτους

πίστη, φρόνημα καί ὄραμα.

Θέλω νά σᾶς κάνω κοινωνούς σήμερα, τῆς πιό παράξενης καί πρωτότυπης ἀνακάλυψης-ἀνακοίνωσής μου: τόν αὐθεντικό ὄρισμό τοῦ '21 μᾶς τόν δίνει παραστατικότερα καί ὁ Διονύσιος Σολωμός. Ὁ «Ἕθνος εἰς τήν Ἐλευθερίαν», ὁ Ἕθνικός μας Ἕμνος, εἶναι τό «χρονικό» τῶν γεγονότων τοῦ πολέμου ἀπό τό 1821 μέχρι τό 1823. Αὐτό ἔκανε ὁ Διονύσιος Σολωμός. Συνέταξε σάν «πολεμικός ἀνταποκριτής», θεώμενος καί ἀξιολογώντας τά γεγονότα ἀπό τόν λόφο τοῦ Στράνη τῆς Ζακύνθου (ὅπου ἔγραψε καί ἀπ' ὅπου πράγματι ἀκουγε τά κανόνια νά βροντοῦν στό Μεσολόγγι), στό ἀφθαστο ποίημα, τόν «Ἕμνον εἰς τήν Ἐλευθερίαν» (τοῦ ὁποῖου οἱ δύο πρῶτες στροφές ἀποτελοῦν τόν Ἕθνικό μας Ἕμνον, μελοποιημένες ἀπό τόν σπουδαῖο καί εὐπατρίδη Κερκυραῖο κλασικό μουσουργό, εὐρωπαϊκῆς ἐμβέλειας, Νικόλαο Μάντζαρο) ὡσάν νά ἐπρόκειτο γιά τριετῆ «πολεμική ἀνταπόκριση».

Καί συγκεκριμένα: Οἱ δεκαἕξι πρῶτες στροφές εἶναι τό ἱερό καί ἀφηρημένο θέμα-ὄραμα τῆς ἐλευθερίας. Αὐτό τό ξέρουμε ὅλοι. Γιά νά κορυφωθεῖ ἡ ἐλευθερία, πού τήν γνωρίζουμε «ἀπό τήν κόψη τοῦ σπαδιοῦ τήν τρομερή». Καί πού τώρα μέ τήν Ἐπανάσταση κατακτιέται μέ τό «νά ἀντιπαλεύει» στήν δέκατη πέμπτη στρο-

φή: «κάθε τέκνο σου μέ ὀρμή και ἀκατάπαυστα γυρεύει ἢ τή νίκη ἢ τή θανή».

Τεκμηριώνει σέ στίχο, σέ αἰμάτινη γραφή και ἀνάγνωση, τό «ἐλευθερία ἢ θάνατος».

Στό δεύτερο μέρος ἔχουμε μιά ἀποστροφή τοῦ ποιητῆ, ἀπό τόν 17ο μέχρι τόν 34ο στίχο, μέ περιγραφή τοῦ διεθνοῦς περιβάλλοντος.

Θά σᾶς ἀφηγηθῶ ἓνα προσωπικό μου περιστατικό ὅταν ἤμουν στό πρῶτο ταξίδι ποῦ κάναμε τό 1990 μέ τόν Μητσοτάκη στόν Λευκό Οἶκο μέ τόν Τζόρτζ Μπούς, τόν πατέρα, Πρόεδρο, και μοῦ ἐδόθη ὁ λόγος στό ἐπίσημο τραπέζι. Τούς εἶπα τότε σ' ἐκείνη τήν εὐκαιρία ὅτι οἱ Ἑλληνοαμερικανικές σχέσεις δέν εἶναι σχέσεις πού ξεκινοῦν μέ τά ἀδέρφια μας τούς Ἑλληνοαμερικανούς πού βρίσκονται, ζοῦν και ἀκμάζουν ἐδῶ ἀπό τίς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰῶνα ἢ ἀκόμη μέ τό σχετικά πρόσφατο Δόγμα Τρούμαν τῆς 12ης Μαρτίου 1947. Ἀπό τήν ἀναγέννηση τοῦ νέου Ἑλληνικοῦ Κράτους εἶναι πιστοποιημένες και ποιοτικά ἀνώτερες οἱ Ἑλληνοαμερικανικές σχέσεις, ὅπως δηλώνεται ἀπό τόν Διονύσιο Σολωμό. Καί ἀνέφερα τόν στίχο (σέ ἀγγλικά πού εἶχα μεταφράσει ὁ ἴδιος): «Γκαρδιακά χαροποιήθη και τοῦ Βάσιγκτον ἡ γῆ, σάν τά σίδερα ἐνδυμήθη πού τήν ἔδεναν κι αὐτή».

Αὐτό γράφει στόν στίχο 22 τοῦ

Ἐθνικοῦ Ὑμνου ὁ Διονύσιος Σολωμός. Καί τούς εἶπα ἀκόμη και τό ἄλλο ἱστορικό ντοκουμέντο. Ὅτι τό πρῶτο διεθνές κείμενο πού ἐξεπέμφθη ἀπό τήν Πελοποννησιακή Γερουσία πρὸς τήν Ἀμερικανική Γερουσία, τοῦ Μαΐου τοῦ '25, λέει: «Παρά τό γεγονός ὅτι μᾶς χωρίζουν, ὦ ἀδερφοί Ἀμερικανοί, ἀπέραντες θάλασσες, σᾶς ἐμπιστευόμαστε περισσότερο ἀπό τούς γείτονές μας. Γιατί εἶστε γενναῖοι, δίκαιοι και φιλάνθρωποι». Αὐτά ἔφταναν στήν Ἀμερική και στά διάφορα κέντρα τοῦ ἐξωτερικοῦ, τότε, μέ αὐτοτελεῖς περιπέτειες τό κάθε ἔγγραφο. Στήν περίπτωση τῆς Διακήρυξης, αὐτή ἔφθασε στήν Ἀμερικανική Γερουσία μέσω τοῦ Κοραῆ και τοῦ Ἐδουαρντ Ἐβερετ (τοῦ σπουδαίου, 27 ἐτῶν τό 1821, Ἀμερικανοῦ πάστορα, διπλωμάτη και ἀκαδημαϊκοῦ).

Θά ἔχετε ἀκόμη γνώση τοῦ ὅτι στείλαμε ἓνα ἄλλο γράμμα στήν Ἀϊτή. Εἶχαμε κάποιον σύνδεσμο στήν Ἀϊτή, τῆς Κεντρικῆς Ἀμερικῆς και ζητούσαμε βοήθεια. Καί λαμβάνουμε τήν πρώτη ἀπάντηση ἀπό τήν Ἀϊτή, πού ἔχει μιά πρώτη παράγραφο γεμάτη ἐνθουσιασμό γιά τούς ἀρχαίους Ἑλληνες και γιά τούς Ἑλληνες τοῦ '21 οἱ ὁποῖοι ξεκίνησαν τήν ἡρωική Ἐπανάσταση και μετά, στήν δεύτερη παράγραφο, μᾶς αἰφνιδιάζουν λέγοντας, ὅτι δέν ἔχουν χρήματα. «Αὐτό τόν καιρό εἶμαστε χρεωκοπημένοι και δέν μπο-

ροῦμε νά συμβάλλουμε».

Μέρος τρίτο, στὸν Ἐθνικὸ Ὑμνο πάντα. Νίκη τῆς Τριπολιτσᾶς. Ὁ Διονύσιος Σολωμός, διδάσκοντας ἢ μαρτυρώντας τὸν αὐθεντικὸ ὄρισμό τοῦ Ὁ21 πάντα. Τό γεγονός τό ζοῦσε καί τό ἀνήγαγε στό ἐπίπεδο πού ταίριαζε. Στό ἐπίπεδο τῆς ἀθανασίας, τῆς νίκης καί τοῦ χωρὶς ὄρια ἠρωτισμοῦ.

Δέν ἦταν ἓνα ἀπλό ἐπεισόδιο τοῦ Ὁ21 στά μάτια τοῦ Διονυσίου Σολωμοῦ ἢ νίκη στήν Τριπολιτσά: «Ἀκούω κούφια τά τουφέκια, ἀκούω σμιξίμο σπαδιῶν, ἀκούω ξύλα, ἀκούω πελέκια, ἀκούω τριξίμο δοντιῶν. Ἄ, τί νύκτα ἦταν ἐκείνη πού τήν τρέμει ὁ λογισμός! Ἄλλος ὕπνος δέν ἐγίνη πάρεξ θανάτου ὁ πικρός».

Ἦταν τό ξερρίζωμα τοῦ διοικητικοῦ κέντρου τοῦ κατακτητή, ἦταν ἡ θεμελίωση τοῦ νέου κράτους, τοῦ Ἑλληνικοῦ πού ξαναγεννιέται.

Τέταρτο μέρος, καταστροφή τοῦ Δράμαλης στά Δερβενάκια. Αὐτή εἶναι ἡ ποίηση, ὁ ἐκτενής καί διαχρονικός Ἐθνικός Ὑμνος: «Ὡ τρακόσιοι, σηκωθεῖτε καί ξανάλθετε σέ μᾶς τά παιδιά σας θελ' ἰδεῖτε πόσο μοιάζουνε μέ σᾶς».

Πέμπτο μέρος, ἡ πολιορκία τοῦ Μεσολογγίου. Ἐπί θρόνου οἱ «Ελευθεροὶ Πολιορκημένοι» (στό ἄλλο ἐκτενές καί αὐτοτελές μαγευτικό στιχούργημα): «Πῆγες εἰς τό Μεσολόγγι τήν ἡμέρα τοῦ Χριστοῦ, μέρα πού ἀνθισαν οἱ λόγγοι

γιά τό τέκνο τοῦ Θεοῦ».

Ἐκτο μέρος, τά θαλάσσια κατορθώματα καί ἡ ἀνατίναξη τῆς τουρκικῆς ἀρμάδας στή Χίο: «Πιάνει, ἀυξάινει, κοκκινίζει, καί σηκώνει μιὰ βροντή, καί τό πέλαο χρωματίζει μέ αἱματόχροη βαφή».

Ἐβδομο μέρος, τό μαρτύριο τοῦ Πατριάρχου: «Ὅλοι κλάψτε ἀποθαμένος ὁ ἀρχηγός τῆς Ἐκκλησιᾶς κλάψτε, κλάψτε κρεμασμένος ὡσάν νά ἔτανε φονιάς».

Ὁγδοο μέρος, ἡ δραματικὴ ἔκκληση νά ἀφήσουν τή διχόνοια: «Ἡ Διχόνοια πού βαστάει ἓνα σκῆπτρο ἢ δολερή καθενός χαμογελάει, «πάρ' το», λέγοντας, «καί σύ».

Σ' αὐτούς τοὺς στίχους συναιρεῖται ὅλη ἡ ἀγωνία τοῦ ποιητῆ γιά τό μέλλον τοῦ ἀγώνα.

Ἦταν καί ἡ κυοφορία μακρά, ἡ προετοιμασία, μέχρι νά φτάσουμε στήν ἅγια ὥρα τοῦ Ὁ21. Ὁ Ἄλῃ Πασᾶς τῶν Ἰωαννίνων, ἡ αὐλή τοῦ ὁποίου ὑπῆρξε ἢ de facto Σχολή Εὐελπίδων τῶν Σουλιωτῶν καί τῶν Ἑλλήνων κλεφταρματωλῶν εὐρύτερα, παμπόνηρος, μέγας, ἔστω καί ἀκούσιος, τῆς ἄφατης μοίρας παίγνιο, καί συντελεστής γιά τήν Ἐπανάστασή μας, τόν βλέπουμε στά βαφτίσια τοῦ παιδιοῦ τοῦ Παλάσκα, ἑνός ὄπλαρχηγοῦ τῆς Ἡπείρου νά λέει: «Ἐσεῖς οἱ Ἕλληνες κάποιο τολμηρό σχέδιο ἔχετε στά κεφάλια σας. Καί αὐτά ἀκόμη τά ὀνόματα πού

δίνετε στά παιδιά σας θά ἔφταναν νά δικαιώσουν τήν ὑποψία μου, ὅτι κάτι μαγειρεύετε. Δέν τά βαφτίζετε πιά Πέτρο, Μανώλη, Κώστα ἀλλά Ἀριστείδη, Δημοσθένη, Λεωνίδα, Θεμιστοκλή». Τό παιδί στήν περίπτωση αὐτοῦ τοῦ ἱστορικοῦ ἀνέκδοτου, τό βάφτισαν Λεωνίδα. Ἦταν ὁ κατοπινός ναύαρχος τοῦ ἐλεύθερου κράτους, πρὸς τιμὴν τοῦ ὁποίου τό Κέντρο «Παλάσκας» τοῦ Ναυτικοῦ.

Προεργασία λοιπόν, σ' ὄλους τοὺς μαύρους χρόνους τῆς σκλαβιάς, στά τετρακόσια χρόνια πού λέμε ἀπλουστευτικά, ἔβδομήντα ἐπαναστάσεις. Ἀνά πέντε χρόνια καί ἓνας ξεσηκωμός. Μὲ πρῶτο τόν ξεσηκωμό, στά 1610, τοῦ Διονυσίου Τρίκκης, τοῦ «Σκυλοσοφοῦ» ὅπως τόν ἔκραζαν οἱ Τοῦρκοι.

Θέλω νά σημειώσουμε ὅτι τίς παραμονές τοῦ '21 ἦταν σέ ὄλη τήν Ἑλλάδα αὐτή ἡ φλόγα τῆς Ἐπαναστάσεως διάχυτη. Καί ἄρχισε ἀπό τίς Παραδουνάβιες περιοχές μέ τόν Ἀλέξαδρο Ὑψηλάντη. Ἔχω μεγάλη εὐλάβεια πρὸς αὐτή τήν εὐλογημένη οἰκογένεια τῶν Ὑψηλάντων ἢ Ὑψηλάντηδων. Τεράστια, βαθύτατη εὐγνωμοσύνη. Ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης ξεκίνησε στίς Παραδουνάβιες ἡγεμονίες. Στίς 22 Φεβρουάριου διαβαίνει τόν Προῦθο, παραπόταμο τοῦ Δουνάβεως, καί τό βράδυ τῆς ἴδιας ἡμέρας εἰσέρχεται στό Ἰάσιο. Ὁ στρατός του ὅλος κι ὅλος ἦσαν

220 ἄνδρες! Ἀπό τό Ἰάσιο ἐκδίδει τήν ἐπαναστατική του προκήρυξη, ὅπου ἔλεγε: «Κινηθεῖτε, ἀδελφοί, καί θέλετε ἰδεῖ μίαν κραταιάν Δύναμιν νά ὑπερασπισθεῖ τά δίκαιά μας». Ὅμως ὁ Τσάρος Ἀλέξανδρος (τόν ὁποῖο ὑπαινίσσετο) τόν ἀπεκήρυξε καί διέταξε νά διαγράψουν τό ὄνομα τοῦ Ἀλέξανδρου Ὑψηλάντη ἀπό τόν κατάλογο τῶν Ρώσων ἀξιωματικῶν. Ὁ Τσάρος (ὅπως ἡ Μεγάλη Αἰκατερίνη δύο φορές προηγουμένως, τό 1770 μέ τόν Ὁρλώφ καί τό 1790 μέ τόν Λάμπρο Κατσώνη) προτίμησε νά μείνει συνεπῆς πρὸς τήν Ἱερά Συμμαχία τοῦ Μέττερνιχ, παρὰ πρὸς τήν Ἱερή Ἐπανάσταση τοῦ Ὑψηλάντη. Τότε ὁ Γρηγόριος Ε' ἐξεβίασθη νά ἀφορίσει τόν Ὑψηλάντη καί τόν ὀσποδάρο (ἡγεμόνα) τῆς Μολδαβίας Μιχαήλ Σοῦτσο. Γιά τόν «ἀφορισμό» ὁμως γράφει καί ἀποκαθιστᾷ τό δίκαιο καί τήν ἀλήθεια ὁ ἴδιος ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης μέ ἐπιστολή του, στίς 29 Ἰανουαρίου 1821, πρὸς τόν Θεόδωρο Κολοκοτρώνη: «Εσεῖς νά τά θεωρεῖτε ταῦτα ὡς ἄκυρα, καθότι γίνονται μέ βίαν καί δυναστείαν καί ἄνευ τῆς θελήσεως τοῦ Πατριάρχη». Τό «σκοινί», ἄλλωστε, τοῦ Πατριάρχη μαρτυροῦσε ἀπό μόνο του τήν ἀλήθεια. Τελείωσε βιαστικά καί ἄδοξα ἡ ἐπανάσταση στίς Παραδουνάβιες ἡγεμονίες, ἀλλά μέ αἰώνιο πρότυπο θυσίας, μέ τή θυσία τοῦ Ἱεροῦ Λόχου στό

ΛΙΕΥΣ

Δραγατσάνι. Ο Ίερός Λόχος ήταν ο ανδρός της Έλληνικής νεολαίας από τα πανεπιστήμια της Εύρωπης και της Ρωσίας του 1821. Πεντακόσιοι νέοι συνέταξαν τον Ίερό Λόχο και έπεσαν στο Δραγατσάνι. Νά σημειώσουμε μία κρίσιμη λεπτομέρεια. Οί Ρουμάνοι και Μολδαβοί, φυσικοί τοπάρχες, πρόδωσαν την Έπανάσταση, μέ τό σκεπτικό «θά διώξουμε τόν Τοῦρκο γιά νά μονιμοποιή-

σουμε τούς Έλληνες ήγεμόνες;». Αυτό ήταν τό στρατηγικό λάθος του Ύψηλάντη. Δέν είχε υπολογίσει σωστά. Ο αδερφός του, ο Δημήτριος Ύψηλάντης, έκλεισε τόν Άγωνα, νικητής στην μάχη της Πέτρας Βοιωτίας στις 12 Οκτωβρίου του 1829. Στις 14 Οκτωβρίου ο Σουλτάνος υπέγραφε τήν ανεξαρτησία της Ελλάδας μέ τή συνθήκη της Άδριανουπόλεως.

ΜΕΤΑΒΑΣΙΣ ΕΙΣ ΑΙΩΝΙΟΥΣ ΜΟΝΑΣ

Ίερεύς

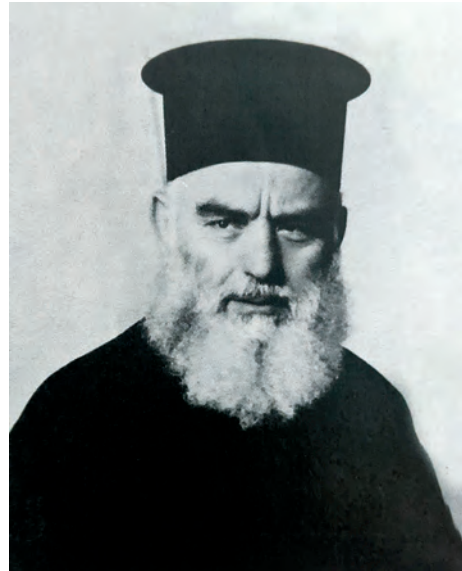
Δημήτριος Δεδούσης

Ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ, πλήρης ἡμερῶν, ὁ Ἱερεύς Δημήτριος Δεδούσης, συνταξιούχος ἐφημέριος τῆς ἐνορίας Προφήτου Ἡλίου καί Ἁγίων Νεομαρτύρων Τριπόλεως.

Ὁ π. Δημήτριος Δεδούσης, τοῦ Γεωργίου καί τῆς Ἑλένης, ἐγεννήθη εἰς Γεωργίτσιον Λακωνίας τήν 6ην Μαρτίου 1931. Ἦταν ἀπόφοιτος τοῦ Ἀνωτέρου Ἐκκλησιαστικοῦ Φροντιστηρίου Καλαμάτας καί πτυχιούχος τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας Τριπόλεως. Τό 1960 ἐνυμφεύθη τήν Ἀλεξάνδρα Εὐαγ. Κογιώνη, μεθ' ἧς ἀπέκτησαν τέσσαρα τέκνα.

Ἐχειροτονήθη ὑπό τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτου Μαντινείας καί Κυνουρίας κυροῦ Θεοκλήτου Β' Διάκονος τήν 14ην Ἀπριλίου 1968 εἰς τόν Ἱερόν Ναόν Ἁγίας Βαρβάρας Τριπόλεως καί Πρεσβύτερος τήν 21ην Ἀπριλίου 1968 εἰς τόν αὐτόν Ἱερόν Ναόν.

Ἀπό 4ης Μαρτίου 1984 τοῦ ἀνετέθη τό ἔργον τῆς πνευματικῆς πατρότητος. Ἔλαβεν ὑπό τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μαντινείας καί Κυνουρίας κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΪ τό ὄφθικιον τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου τήν 15ην Δε-

κεμβρίου 1995 καί τό Χρυσοῦν Μετάλλιον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως τήν 14ην Μαρτίου 2004.

Ἀπό τῆς εἰς Πρεσβύτερον χειροτονίας του καί ἐπί εἰκοσαετίας διηκόνησε ὡς τακτικός ἐφημέριος τῆς ἐνορίας Ἁγίου Γεωργίου Ἀγιοργίτικων. Ἀπό 1ης Φεβρουαρίου 1988 ἕως τῆς συνταξιοδοτήσεώς του τήν 1ην Μαΐου 2003 διηκόνησε ὡς τακτικός ἐφημέριος τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Προφήτου Ἡλίου Τριπόλεως.

Ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ τήν 3ην Φεβρουαρίου 2022, ἀφοῦ ἐνόσησε ἀπό κορωνοϊό. Ἡ Ἐξόδιος Ἀκολουθία τοῦ μεταστάντος ἐψάλη 8ην Φεβρουαρίου καί ὥρα 12:30

μ.μ., εἰς τόν Ἱερό Ναό Προφήτου Ἡλίου Τριπόλεως, ὑπό τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου μας Μαντινείας καί Κυνουρίας κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ.

Αἰωνία ἡ μνήμη αὐτοῦ.

Πρεσβυτέρα Φωτεινή Τσίτουρα

Ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ τό πρωί τῆς Κυριακῆς 26ης Δεκεμβρίου 2021, εἰς ἡλικίαν 47 ἐτῶν, ἡ Πρεσβυτέρα Φωτεινή Τσίτουρα-Νικήτα, σύζυγος τοῦ Ἱερέως Ἰωάννου Τσίτουρα, ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῶν Ἁγίων Ραφαήλ Νικολάου καί Εἰρήνης Τριπόλεως, πού παραλλήλως ἐξυπηρετεῖ καί τίς λειτουργικῆς ἀνάγκες τῆς Ἐνορίας τοῦ Ἁγίου Νικολάου Κάψια Μαντινείας.

Ἡ μακαριστή Πρεσβυτέρα Φωτεινή ὑπῆρξε πρότυπο καλῆς μητέρας, συμπαθῆς καί φιλάγαθος, καί ὑπηρετήσε καί ἐκεῖνη ἐπαξίως μέ τόν ἰδικό της τρόπο τήν τοπική μας Ἐκκλησία.

Ἡ μακαριστή Πρεσβυτέρα ἐγεννήθη πρὶν ἀπό 47 ἔτη εἰς τό Τουμπίτσι Γορτυνίας, θυγατέρα τοῦ Ἱερέως Νικολάου καί τῆς πρεσβυτέρας Ζωίτσας. Ἀπό τοὺς εὐλογημένους γονεῖς της ἔλαβε παιδεία καί νουθεσία Κυρίου καί ἐκεῖνες

τίς πολύτιμες ἀρχές καί ἀξίες, μέ τίς ὁποῖες ἐπορεύθη εἰς τήν σύντομη πορεία της ἐπὶ τῆς γῆς. Μέ τόν σύζυγό της π. Ἰωάννη ἀπέκτησαν δύο τέκνα, τόν Νικόλαο καί τόν Ματθαῖο.

Ἡ ἐξόδιος Ἀκολουθία τῆς μεταστάσης Πρεσβυτέρας ἐψάλη τήν Δευτέρα 27η Δεκεμβρίου 2021 καί ὥρα 12.30 μ.μ. εἰς τόν Ἱερό Ναό τῶν Ἁγίων Ραφαήλ, Νικολάου καί Εἰρήνης Τριπόλεως, παρὰ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου μας Μαντινείας καί Κυνουρίας κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ.

Εὐχόμεθα ὁ Πανάγαθος Θεός νά ἀναπαύσῃ τήν ψυχή της «ἐνδα οἱ δίκαιοι ἀναπαύονται».

100 χρόνια από την καταστροφή της Ίσμιρ τό «μαργαριτάρι της Ανατολίας» Τοῦ Βασίλη Τζανακάρη

Γιά τόν Βενιζέλο τό χρυσό κλειδί τῆς Ἀνατολῆς ἦταν ἡ Σμύρνη, πού ὅποιος τήν κατεῖχε στήν πραγματικότητα κατεῖχε πολύ περισσότερα ἀπ' ὅσα φαινόταν ἐκ πρώτης ὄψεως. Ἡ «δυτικότερη» Σμύρνη. Ἡ «ἐρασιμία» καί ὁ «στέφανος τῆς Ἰωνίας». Ἡ κατάλευκη, πού φάνταζε σάν φτερό περιστεριοῦ ἄλλοτε ὅπως ἀναδυόταν μέσα ἀπό τό θάμβος τοῦ πρωينوῦ καί τό γαλάζιο τῆς θάλασσας, κι ἄλλοτε καθώς χανόταν στήν ἀχλή τοῦ δειλινοῦ. Ἡ ἄπιστη Σμύρνη. Ἡ «Γκισιούρ Ίσμιρ», ὅπως τήν ἀποκαλοῦσαν οἱ Τοῦρκοι. Τό «λουλούδι τῆς Ἰωνίας», πού τό ἔβλεπαν οἱ Ἕλληνες ν' ἀνδρίζει μέσα ἀπό τά χέρια τους, νά τούς ὁμορφαίνει τή ζωή καί νά μεθάει τήν ψυχή τους ὅπως μόνο τά ὄνειρα μποροῦν νά τό κάνουν.

Ὁ Χρῆστος Σολομωνίδης γράφει πώς, ἂν ἡ Σμύρνη ὑπῆρξε ὁ «ὀφθαλμός τῆς Ἀσίας», ἡ προκυμαία της ἦταν ἡ «κόρη αὐτοῦ τοῦ ὀφθαλμοῦ». Κανείς ἀπό τούς νέους κατοίκους της δέν θυμόταν πλέον τίς παλιές ξύλινες γέφυρες πού «ἔδεναν» τά σπίτια πού

βρίσκονταν κυριολεκτικά μέσα στή θάλασσα μέ τό στέρεο ἔδαφος τῆς παραλίας. Στά μέσα τοῦ 19ου αἰώνα λένε καί γράφουν οἱ ἱστορικοί πώς εἶχαν ἀρχίσει νά ἀνατρέπονται τά πάντα σέ σχέση μέ τήν παλιά Σμύρνη. Οἱ προσχώσεις στήν περιοχή τοῦ λιμανιοῦ θά δημιουργήσουν νέα μεγάλα οἰκοδομικά τετράγωνα, στά ὁποῖα σπεύδει νά ἐγκατασταθεῖ ἡ ἀστική τάξη τῆς ἐποχῆς, οἱ Εὐρωπαῖοι, οἱ Ἕλληνες, οἱ Ἀρμένιοι, οἱ Ἑβραῖοι, πού ἐγκαταλείπουν τά σπίτια τους στόν μέχρι τότε Φραγκομαχαλά. Ἄλλοι ἀπό αὐτούς μετακομίζουν στά προάστια τοῦ Βουτζᾶ καί τοῦ Μπουρνόβα. Ἀλλά ἡ πλέον ἀριστοκρατική συνοικία τῆς Σμύρνης δέν θά πάψει νά εἶναι ἡ Μπέλλα Βίστα (Καλή Θέα), μέ τά ὁμορφα σφυρήλατα φανάρια τοῦ γκαζιοῦ στίς γωνιές τῶν πλακόστρωτων δρόμων καί τά περιτεχνα σαχνισιά στίς προσόψεις τῶν σπιτιῶν της.

Στά 1867 ἀρχίζει νά κατασκευάζεται ἡ γνωστή καί τόσο ἀγαπημένη προκυμαία, τό θρυλικό Καί. Μέ 3.325 μέτρα μήκος ὅταν αὐτή

όλοκληρώνεται τό 1874 από τόν γάλλο μηχανικό Ντουσό. Γιά νά αγαπηθεῖ ὅσο τίποτε ἄλλο ἀπό τούς Συμυρνιούς καί νά γίνει ὁ πλέον προσφιλῆς τόπος γιά περιπάτο καί διασκέδαση. Μέ ἄλλα λόγια, νά γίνει ἡ ψυχῆ, ἡ βιτρίνα μίας πόλης πού μ' αὐτήν ξεκλείδωνε ὅλη τή μαγεία τῆς Ἀνατολῆς καί τήν πρόσφερε στόν ἐπισκέπτη της μέσα ἀπό ἕναν κατακτητικό ἐξωτισμό. Καί μέ τό συνάλλαγμα νά ρέει σέ ποτάμια ἀπό λίρες καί χάρτινες μπαγκανότες.

Ἀπό ἴδω καί πέρα ὁ εὐρωπαϊκός καπιταλισμός θ' ἀποτυπώνεται στή Σμύρνη μέσα ἀπό χίλιες δύο ἐκφάνσεις τῆς καθημερινῆς ζωῆς, μέ κυρίαρχη τήν τάξη τῶν ἐμπόρων καί τῶν βιομηχάνων, καί ἐμφανῆ τόν ἐκδυτικισμό τῶν ἀνθρώπων πού τήν ἀντιπροσωπεύουν ὡς πρός τό ντύσιμο, τή διασκέδαση, τά μέσα μεταφορῶν κτλ.

Ἀμέτρητα εἶναι τά προϊόντα πού ἐξάγονταν ἀπό τό λιμάνι της, μέ πρῶτα τά ξεραμένα σύκα (μόνο γιά τήν κατασκευή κιβωτίων γιά σύκα ὑπῆρχαν στήν πόλη δεκαπέντε ἐργοστάσια), γιά νά πάρουν σειρά ὁ καπνός, τό βαμβάκι, ἡ σταφίδα, τά πανέμορφα ξακουστά χαλιά τῆς ἐνδοχώρας, πού μῆνες, ἀκόμα καί χρόνια, τά ὕφαιναν στούς ἀργαλειούς τους οἱ γυναῖκες τοῦ Οὐσάκ, μέ ἀποτέλεσμα νά φαρδαίνουν ὑπερβολικά τά λαγόνια

τους καί ν' ἀνοίγει κατά τρόπο βασανιστικό ἡ μέση τους. Μόνο στή Σμύρνη, ἡ βρετανική βιομηχανία Ὀριεντάλ Κάρπετ ἀπασχολοῦσε 300 ἐργάτριες, καί περίπου 10.000 στά ἄλλα ἐργοστάσιά της πού ἦταν κατεσπαρμένα στό ἐσωτερικό, μέ ἐπίσης σημαντική τήν ἀλευροβιομηχανία.

Πλοῖα, πλοιάρια, ποστάλια, ἱστιοφόρα, ποταμόπλοια μέ τίς τεράστιες «φτερωτές» τους ναυλοχοῦσαν κάθε τόσο στό λιμάνι της. Πλῆθος ἀπό καταδρομικά, θωρηκτά καί πολεμικά παντός τύπου, μικρῶν καί μεγάλων δυνάμεων, πόδιζαν σ' ἀνοιχτά σέ περιόδους πολέμου. Μέ τά στόμια ἀπό τά βαριά τους κανόνια νά χάσκουν ἀπειλητικά. Σέ 7.000 περίπου κάθε χρόνο ὑπολογίζονταν ὅλα αὐτά τά «ξύλα» καί τά «σίδερα» τῆς θάλασσας πού καθρεφτίζονταν νωχελικά στά καθαρά νερά της.

Μέ τό Καρατάσι, τό Σελαχανέ, τήν Καραντίνα, τό Γκιόζ Τεπέ, τό Κοκάρ Γιαλί ἀπό τή μία, τό Μερσινλί καί τό Μπαῖρακλί ἀπό τήν ἄλλη, καί πιό βόρεια τήν Ἁγία Τριάδα, τά Πετρωτά, τό Κορδελιό ἀκριβῶς ἀπέναντι ἀπό τήν πόλη τῆς Σμύρνης, μέ τελευταία τοῦ Παπᾶ τῆ Σκάλα (Ἡ παραλία τῆς Σμύρνης ἐκεῖ πού κατηφόριζε γιά τό Κορδελιό) καί τό Τομάζου.

Φωνές διαλαλητῶν ἀντηχοῦσαν στήν ἀτμόσφαιρα ἀπό τό ξημέρωμα. Κουδοῦνιζε χαρούμενα τό κα-

μπανέλι από τό ιππήλατο τράμ πού μετέφερε τούς βιαστικούς και τούς κουρασμένους, ἔσκιζε κάπου κάπου τόν ἀέρα ὁ συριγμός τῶν τρένων ἀπό τούς δύο σιδηροδρομικούς σταθμούς της, καθώς αὐτά ἄλλοτε ἔφταναν θριαμβευτικά στό τέρμα τους κι ἄλλοτε ξεκινούσαν γιά τό μεγάλο ταξίδι τῆς ἔνδοχώρας.

Καφενεῖα, μαγέρικα, θέατρα, ξενοδοχεῖα πολυτελείας, κινηματογράφοι. ἔμπορικά, καφέ ἀμάν, μπιραρίες, ναυτιλιακά γραφεῖα, ἔμπορικοί ἀντιπρόσωποι, ζαχαροπλαστεῖα ἀπλώνονταν ἀπό τή μία μέχρι τήν ἄλλη ἄκρη τῆς προκυμαίας, μέ μία ἀτέλειωτη σειρά ἀπό πολύχρωμες τέντες ἀπό καραβόπανο ἀνοιγμένες σέ ὅλη τή διάρκεια τῶν θερινῶν μηνῶν γιά νά τά προφυλάσσουν ἀπό τόν δυνατό ἥλιο. Καί μέ τή χαρακτηριστική ἐκλεκτικιστική ἀρχιτεκτονική τους τά ξενοδοχεῖα «Κραιμέρ» καί «Χούκ», τό Θέατρο τῆς Σμύρνης, ἡ Τράπεζα τῆς Ἀνατολῆς, ὁ κινηματογράφος τῶν ἀδερφῶν Πατέ, ἡ Λέσχη τῶν Κυνηγῶν (στήν ἀρχή τῆς ὁδοῦ Γαλάζιου) καί τό περίφημο «Σπόρτιγκ Κλάμπ», σχεδιασμένα σοφά ἀπό σπουδαίους ἀρχιτέκτονες. (Μία ιδιαίτερα ἐνδιαφέρουσα ἔκθεση τοῦ ἀμερικανικοῦ προξενείου ἀνέφερε ὅτι στή Σμύρνη ὑπῆρχαν 15 κινηματογράφοι, 513 καφενεῖα, 226 οἶνοπωλεῖα καί ταβέρνες. 65 ἐστιατόρια, 43 μπιραρίες καί 8 αἵθου-

σες χοροῦ).

Γευστικότητα, ξακουστά καί προσεγμένα, ὅσο φυσικά τό ἐπέτρεπαν οἱ συνθήκες ὑγιεινῆς ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, ἦταν τά διάφορα ἐδέσματα τῆς Σμύρνης. Μέ σιγουριά ὡς πρὸς τήν ποιότητα, τήν καθαριότητα ἀλλά καί τήν ὑποδειγματική τους περιποίηση στά μεγάλα ρεστοράν τῶν ξενοδοχείων της, ὅπως ἐκεῖνα τοῦ «Κραιμέρ» -ιδιοκτησία κάποτε τῆς οἰκογένειας Φωτιάδη- καί τοῦ «Χούκ». Καί μέ κάποιους ἔνδοιασμούς γιά ὄλους ὅσοι, προτιμώντας ἄλλου εἴδους συγκινήσεις, χάνονταν στά στενοσόκακά της, στά τσαρσιά, στά μπεζεστένια, στά παζάρια, στά χαμάμ, στά μαγέρικα, στά τζαμιά, στούς οἴκους ἀνοχῆς της. Μέ πρωταγωνιστές τούς κάθε εἴδους «πειρασμούς», ἀπό τήν ἀφθονη ἀγορά τῆς γυναικείας σάρκας μέχρι τήν ἀπόκτηση κάποιου σπάνιου χειρογράφου κάποιας ἀντίκας, ἐνός καλοῦ περσικοῦ χαλιοῦ.

Ἄφθονα καί τά «προϊόντα του δρόμου», μέ πρῶτο τό ζεστό σάλεπι καί τά κάστανα τό χειμῶνα, τά παγωτά (γλασάδες καί ντοντουρμάδες) καί τίς παγωμένες λεμονάδες (μπούζ γκιμπί) γιά τά ιδιαίτερα ζεστά μεσημέρια τοῦ καλοκαιριοῦ. Ἄλλα προϊόντα τοῦ... ποδαριοῦ πού ξεχωρίζαν ἦταν τό σάμαλι, ὁ χαλβάς, τά παστέλια, τά σκληρά καί τά ἀφράτα στραγάλια (τσεμπλεμποῦδες), τά ψη-

μένα καλαμπόκια κ.ά.

Μόνο τό ηλεκτρικό ρεύμα ἄργησε νά ἔρθει στή Σμύρνη ἐπειδή ἡ τουρκική κυβέρνησις δέν ἐπέτρεπε τήν κατασκευή ἐργοστασίου. Ἐτσι ὁ φωτισμός τῶν δρόμων στό κέντρο τῆς πόλης καί στήν προκυμαία γινόταν μέ φωταέριο, καί στίς ἀπομακρυσμένες γειτονιές καί συνοικίες μέ φανάρια τοῦ γκαζιοῦ. Πετρέλαιο χρησιμοποιοῦσαν γιά τό φωτισμό τῶν σπιτιῶν, ὅπου κυριαρχοῦσαν οἱ γκαζόλαμπες. Μόλις τό 1920, μετά τήν ἐγκατάστασι τῆς ἑλληνικῆς διοικήσεως, ἄρχισαν νά ξεφυτρώνουν μικρές ἰδιωτικές ἐπιχειρήσεις περιορισμένης παραγωγῆς καί παρασχῆς ἠλεκτρικοῦ ρεύματος...

Ἀμέσως μετά τήν προκυμαία ὁ ἐπισκέπτης ἔμπαινε στόν λεγόμενο Φραγκομαχαλά, πού κάλυπτε ἓνα ὀλόκληρο τετράγωνο μέ μικρές προβλήτες πού εἰσχωροῦσαν μέσα στή θάλασσα. Ὁ Φραγκομαχαλάς, ἡ Εὐρωπαϊκή Ὀδός ἢ Παραλέλι, ἦταν γιά τοὺς Σμυρνιοὺς ὁ πιό φαρδύς καί ὁ πιό ἀγαπημένος ἀπ' ὅλους τοὺς δρόμους, μέ τά πλέον ἀντιπροσωπευτικά στοιχεῖα τοῦ δυτικοῦ τρόπου ζωῆς, ὅπως τά μεγάλα καταστήματα «Λουῆρο», «Ὀρόσντι-Μπάκ», «Μπόν Μαρσέ», «Μικρό Λουῆρο», «Ξενόπουλος» κ.ά.

Πρός τά βόρεια ὁ Φραγκομαχαλάς κατέληγε στό βερχανέ τοῦ Τενεκίδη. Οἱ βερχανέδες ἦταν δι-

ώροφα ἀρχοντικά, ὑπερυψωμένα, μέ κεραμοσκεπή καί ξύλινο κλειστό μπαλκόνι, ὁ τελευταῖος τύπος τῆς σμυρναϊκῆς ἀστικῆς κατοικίας. Πρὸς τά νότια καί τά δυτικά κατέληγε στίς παλιές ἑλληνικές συνοικίες, ἐκεῖ ἀκριβῶς πού συναντοῦσε τά Γιαλάδικα. Καί ἀπό ἐκεῖ ἄρχιζε ἡ ὁδός τῶν «Μεγάλων Ταβερνῶν», σχηματίζοντας τό τρίστρατο τῆς Ἁγίας Φωτεινῆς, μέ τό δρόμο νά περνάει κάτω ἀπό τό κωδωνοστάσιό της (κατασκευασμένο τό 1856 ἀπό τόν ἀρχιτέκτονα Ξ. Λάτρη), γιά νά βγεῖ στή συνέχεια στήν καρδιά τῆς ἑλληνικῆς συνοικίας.

Τρεῖς μεγάλες πόλεις ὑπῆρξαν πραγματικά πολυπολιτισμικές μέσα στό κέρασμα τῶν αἰῶνων, ἡ ἀρχαία Βαβυλώνα, ἡ Κωνσταντινούπολη, ἡ «πόλη τῶν πόλεων», καί ἡ πεφιλημένη Σμύρνη. Ὡς ὑπόδειγμα καί πόλη-πιλότος πολυπολιτισμικῆς ἀνάπτυξης θά μπορούσε νά χαρακτηριστεῖ ἡ Σμύρνη ἔτσι καί τή μεταφέραμε στό σήμερα. Ἰδίως ἀπό τότε πού οἱ διομολογήσεις (οἱ διομολογήσεις ἦταν συμφωνίες πού εἶχαν κατά καιρούς συνάψει οἱ τουρκικές κυβερνήσεις μέ τίς ἀντίστοιχες τῆς Εὐρώπης προκειμένου νά παραχωρηθοῦν σέ αὐτές ὀρισμένα προνόμια σχετικά μέ τό ἐμπόριο, γιά νά ἀκολουθήσει ἡ δωσιδικία ὅλων τῶν ὑπηκόων τῶν δυτικῶν δυνάμεων, οἱ ὁποῖοι δέν δικάζονταν ἀπό τουρκικά δικαστήρια

(δηλαδή κάτι σαν τή δική μας έτεροδιχία), είχαν δική τους ταχυδρομική ύπηρεσία κ.ά.) άνοιξαν φαρδιά πλατιά τό δρόμο πρώτα στους Εύρωπαιούς έμπόρους, κι ύστερα στά «θρησκευτικά τσακάλια» τής Εύρώπης και τής Άμερικής πού κάθε τόσο άποβιβάζονταν στό λιμάνι της. Ένα πραγματικό «πασπαρτού» ήταν εκείνη ή συμφωνία του Σουλειμάν του Νομοδέτη μέ τόν Φραγκίσκο τόν Α', πού άπό τό 1535 και ύστερα του παραχωρούσε ένα σωρό εύκολίες. Μία συμφωνία πού πρώτα του έξασφάλιζε τή σιγουριά για τό γαλλικό έμπόριο, και στή συνέχεια του έδινε τήν άποκλειστικότητα στόν έλεγχο όλων των εισαγωγών και των έξαγωγών τής Όθωμανικής Αυτοκρατορίας. Για νά πάρουν σειρά στό πλιάτσικο ή Άγγλία, ή Όλλανδία, ή Αύστρία, ή Πρωσία, ή Ρωσία κ.ά. Γέμισε μέσα στό πέραςμα των αιώνων ή Σμύρνη -καθώς ήταν τό πλησιέστερο λιμάνι προς τήν Κεντρική και Δυτική Εύρώπη- άπό «κάθε καρυδιάς καρύδι», άργόσχολους, κυνηγημένους, τυχοδιώκτες, ύπόδικους, πού έβλεπαν νά άνοιγονται μπροστά τους όλοι οι θαυμαστοί δρόμοι τής Άνατολής.

Έτσι ή Σμύρνη, άπό θαυμαστή, άπόμακρη και όνειρεμένη, έμπαινε στόν 20ο αιώνα ως μία πόλη σύγχρονη και ταυτόχρονα βάρβαρη, νέα και συνάμα γερασμένη, έλληνική στό μεγαλύτερο μέρος

του πληθυσμου της και γαλλική, τουρκική, ιταλική, άρμένικη και έβραϊκή στό υπόλοιπο. Μέ ένα ανακάτωμα ήθων και έθίμων, αλλά πάντα όμορφη και φιλόξενη. Μία κοσμοπολίτισσα κυρά, άνασκουμπωμένη και περιποιητική, έτοιμη νά ύποδεχτεί φίλους και έπισκέπτες, όποια γλώσσα κι αν μιλούσαν αυτοί, σέ όποιο Θεό κι αν πίστευαν.

Κατάλευκα χριστιανικά καμπαναριά σμιλεμένα άπό σπουδαίους τεχνίτες και μαστόρους άνυψώνονταν προκλητικά και ύπερήφανα στους αιδέρες, συντροφευμένα άπό τους θόλους και τά ήμιθόλια των εκκλησιών τους, και ύψικόρυφοι μιναρέδες προσπαθούσαν νά σκίσουν τό καταγάλανο στερέωμα μέ τό κοφτερό τους μισοφέγγαρο.

Πολύχρωμες κυμάτιζαν στίς προσόψεις των εύρωπαϊκών της κτισμάτων οι προξενικές σημαίες, άλλοτε μέ έλαφρούς κυματισμούς άπό τόν μπάτη κι άλλοτε «τρελαμένες» άπό άγριους άέρηδες πού έρχονταν άπό τό άνοιχτό πέλαγος.

Στή διάρκεια του χειμώνα, καθώς τό νυχτερινό πούσι άνέβαινε άπό τή θάλασσα, οι λάμπες του γκαζιού και τής άσετυλίνης δέν ήταν παρά θαμπές φωτεινές έστίες πού έριχναν στό βρεγμένο πλακόστρωτο τής προκυμιάς όλοένα και πιό αδύναμες τίς κυκλικές τους λάμπες. Η Σμύρνη δέν έπαυε νά είναι μία λιμα-

νίσια πόλη συνωστισμένη κάτω από τόν ἴσκιό τοῦ Πάγου, μέ τή χαρακτηριστική ὑγρασία καί ρυπαρότητα στά κάπως ἀπομακρυσμένα στενά της. Τά ἴδια στενά πού, ὅταν ἔβρεχε ἢ χιόνιζε -πράγμα κάπως σπάνιο γιά τή Σμύρνη-, τά κυρίευε μία παράξενη ἡσυχία, ἐνῶ οἱ σκιές στούς τοίχους μεγάλωναν, τά δωμάτια γέμιζαν σκοτάδι καί τά βήματα τῶν ξενύχτηδων πάνω στά καλντερίμια ἠχοῦσαν παράξενα.

Οὔτε ἦταν ὅλη γεμάτη ἀπό τεράστια καταστήματα, κέντρα διασκέδασης καί ἐμπορικά. Περισσότερα ἦταν τά μικρομάγαζα, τά μαγαζιά ὅπου μπορούσες νά βρεῖς καί ν' ἀγοράσεις αὐτό πού σ' ἐνδιέφερε. Κι ἀκόμα πιό πολλοί οἱ μικροί καφενέδες καί τεκέδες της. Ἰδίως ἐκεῖνοι πού μέσα τους κυριαρχοῦσε ἡ μυρουδιά ἀπό τό φρεσκοψημένο λιβάνι. Γιατί εἶπαμε πώς ἡ Σμύρνη ἦταν μία τεράστια πύλη πού ἀπό τή μία ἀνοιγε στό ἐξωτικό χάος τῆς Ἀνατολῆς, κι ἀπό τήν ἄλλη ἔκλεινε περιπαιχτικά τό μάτι στίς μαγεῖες τῆς Δύσης.

Γι' αὐτό ἀνάμεσα στά σκοτεινά καί ὑγρά της στενά, τά μεϊντάνια καί τή φαρδιά παραλία, τή μουσκεμένη πολλές φορές ἀπό μία τρυφερή κι ἐπίμονη βροχή, μέ τό δροσερό ἀεράκι ἀπό τή μεριά τῆς θάλασσας νά χαϊδολογᾷ περιπαιχτικά τά φύλλα στίς βαρυφορτωμένες κληματαριές,

δέν ἦταν λίγες οἱ φορές πού πρόβαλλε ἀπειλητικό τό πρόσωπο τῆς Δύσης. Μέ τούς φανατισμένους ὀπαδούς τῶν θρησκευτικῶν της δογμάτων νά συμφύρονται κατά τόν 19ο αἰώνα καί νά διαγωνίζονται σέ μία ἐπίμονη καί πολύχρονη ἀρπαχτική προσπάθεια προσηλυτισμοῦ, κυρίως τῶν Ἑλλήνων.

Ἀλλά δέν ἔρχονταν μόνο αὐτοί. Στό λιμάνι τῆς Σμύρνης κάθε τόσο ξεχυνόταν ἕνα μεγάλο πλήθος ξένων ἐμπόρων καί περιηγητῶν. Οἱ πρῶτοι ἀποκαλοῦνταν ἀπό τούς ντόπιους Φράγκοι, κι ἦταν αὐτοί πού δημιούργησαν στό κέντρο τῆς Σμύρνης τήν Εὐρωπαϊκή Ὁδό, περισσότερο γνωστή ὡς Φραγκομαχαλά.

Ἡ Εὐρωπαϊκή Ὁδός ἦταν ἡ μοναδική στήν ὁποία μπορούσες νά συναντήσεις τή μεγαλύτερη... ποικιλία τοῦ γυναικείου πληθυσμοῦ τῆς Σμύρνης, ἀλλά καί τή δελκτικότερη, πού περιδιάβαζε ἀμέριμνη κι ἀργόσχολη, κουβεντίαζε, χάζευε τίς βιτρίνες τῶν βιβλιοπωλείων, ξεφύλλιζε ἢ ἀγόραζε τίς τελευταῖες εὐρωπαϊκές καί ἑλληνικές ἐκδόσεις, ἔψαχνε ἀνάμεσα σέ γαλλικούς κονδυλοφόρους, γερμανικά μπουκαλάκια κόκκινης καί γαλάζιας μελάνης, διάλεγε ἀπό ἀτελείωτες σειρές βιεννέζικα μολύβια μέ μαλακό ἢ σκληρό γραφίτη, ρίχνοντας κλεφτές ματιές στήν ὁποία «πορνογραφία τῶν παρισινῶν

βουλευβάρτων» ἔφτανε μέ τήν τελευταία ταχυδρομική ἀποστολή.

Ὅσο γιά τά ροῦχα, ὁ Γκαστόν Ντεσάμπ γράφει πώς ἡ Σμύρνη εἶχε γεμίσει ἀπό τά «αἰώνια βαμβακερά» τοῦ Μάντσεστερ, παρντεσοῦ, ζακέτες, γιλέκα καί κοστούμια ἀπό κάθε λογῆς ὑφάσματα πού κατέφθαναν στό λιμάνι της καλά ἀμπαλαρισμένα ἀπό ἕνα συνεταιρισμό ραφτῶν τῆς Αὐστρίας, ὥστε οἱ Σμυρνιοί μέ ὄλα αὐτά τά προϊόντα τῆς προηγμένης εὐρωπαϊκῆς βιομηχανίας νά παρουσιάζονται καθημερινά ντυμένοι στήν πένα. Καί μπορεῖ πολλοί ἀπό αὐτούς νά φοροῦσαν τό πατροπαράδοτο κόκκινο φέσι τῶν Ὀθωμανῶν, ἀλλά, ἂν παρατηροῦσες καλά, θά ἔβλεπες τήν ὄλη τους ἐμφάνιση νά καταλήγει σέ φίνα ὑποδήματα, κατασκευασμένα ἀπό καλό κατεργασμένο δέρμα φερμένο ἀπό τήν Τουλόν.

Τήν ἐποχή στήν ὁποία ἀναφερόμαστε οἱ κάτοικοι τῆς Σμύρνης ἦταν 275.000, καί ἀπό αὐτούς οἱ 135.000 ἦταν Ἑλληνες, οἱ 92.000 Τοῦρκοι, οἱ 25.000 Ἑβραῖοι, οἱ 14.000 Εὐρωπαῖοι καί οἱ 9.000 Ἀρμένιοι (κατ' ἄλλους ἡ Σμύρνη τήν ἐποχή τῆς ἑλληνικῆς κατοχῆς εἶχε περίπου 370.000 κατοίκους. Ἀπό αὐτούς οἱ Ἑλληνες ἦταν 165.000, οἱ Τοῦρκοι 80.000, ἐνῶ οἱ ὑπόλοιποι ἦταν Ἀρμένιοι, Ἑβραῖοι καί Λεβαντῖνοι). Ποικιλία καί πανσπερμία ἀνθρώπων. Μέ ξεχωρῆς «κοψιές» καί σουσοῦ-

μα, διαφορετικῆς φυσιογνωμίας, ντυσίματα καί γλώσσες, σέ ἕνα δημιουργικό συνταίριασμα. Μέ κυρίαρχο στοιχεῖο τό ἑλληνικό. Καί χαρακτηριστικά του τή δυναμικότητα, τόν πλοῦτο, τά εὐαγγῆ του ἰδρύματα, τίς ἐκκλησίες, τίς ἐθνικές καί θρησκευτικές του γιορτές καί, τέλος, τόν ἐπιστημονικό καί πνευματικό του κόσμο.

Ὁ ζωγράφος-φωτογράφος Μπουασονά τριγυρίζει ἐντυπωσιασμένος στούς πολυάνθρωπους δρόμους της, καταγράφοντας 79 σχολεῖα καί 19.915 μαθητές καί μαθήτριες. Ὅσο γιά τίς ἐπιμέρους διαφορετικότητες, αὐτές, ὅπως σημειώνει, εἶχαν ἐνταχθεῖ στό μουσουλμανικό στοιχεῖο, ὅπου, ἐκτός τῶν ἄλλων, εἶχαν βρεῖ καταφύγιο οἱ καταδιωγμένοι ἀπό τήν Κριμαία καί τόν Καύκασο Τάταροι καί Κιρκάσιοι.

Καλοφτιαγμένα ἀρχοντικά, μέ φανταχτεροῦς κήπους, δροσερές πρασιές, περίτεχνες μετόπες, ψηλά σαχνισιά καί ἐξῶστες δέσποζαν στούς στενοῦς καί στούς φαρδιούς δρόμους, στίς πλατεῖες, δίπλα στά τσαρσιά, στά παρτέρια τά φορτωμένα χίλια δύο λουλουδικά καί στά βαθύσκιωτα ἀνοίγματα τῆς Σμύρνης. Ράθυμες βικτόριες, μόνιππα, κουδουνάτα καί μπιχλιμπιδάτα λαντό πηγαινοέρχονταν φουριόζικα καί ἀλέγκρα κουβαλώνοντας τούς καλοζωισμένους ἀρχοντές της στήν ἀποβάθρα, νά κάνουν χάζι τό ἀέ-

ναο παζαρλίκι πού γινόταν ἐκεῖ ἀπό τὰ βαδιά χαράματα, πλάι στά μεγάλα ἐμπορικά, τίς μαζεμένες φελοῦκες καί τὰ ψαροκάικα πού λικνίζονταν πάνω στό ἤρεμο, καθαρό νερό, δεμένα καλά στούς κάβους, μέ τούς ἀχθοφόρους νά κατεβάζουν συνέχεια ἀπό τ' ἀμπάρια τους μπαγάζια καί πραιμάτειες.

Ἄραγμένοι ἀργόσχολοι, χαυνωμένοι ἀπό τή ζέστη τῆς μέρας πού ἔφρευγε, ροκάνιζαν τό ὑπόλοιπό της ἄλλοι ριγμένοι στίς ἀμέτρητες καρέκλες τῶν ὑπαίδριων καφενειῶν τῆς παραλίας, κι ἄλλοι σέ ὅποια γωνία τούς βόλευε, καπνίζοντας λαθραῖα τσιγάρα ἢ μα σουλώνοντας πασατέμπο, πίνοντας ἀναψυκτικά καί παίζοντας τίς χοντρές κεχριμπαρένιες χάντρες ἀπό τὰ κομπολόγια τους, φιλοσοφώντας καθετί μικρό, καθημερινό κι ἀσήμαντο, πού στά μάτια τους ἐμοιάζε μέ θαῦμα μοναδικό καί ἀξεπέραστο.

«Ἰσμίρ» λέει ἕνα παλιό ἀραβικό τραγούδι «Ἰσμίρ, μάτι τοῦ Λεβάντε, μαργαριτάρι τῆς Ἀνατολίας».

Οἱ περιηγητές μᾶς ἄφησαν μικρά ἢ μεγάλα ὁδοιπορικά ἀριστουργήματα. Ἐκπληκτικές εἶναι οἱ περιγραφές, οἱ καταγραφές, οἱ ἐντυπώσεις τους, καθῶς καί ἡ διάσωση μοναδικῶν στοιχείων ἀπό τήν καθημερινή ζωή τῶν ἀνθρώπων. Χιλιάδες σελίδες βιβλίων πού ἔγραψαν καί τύπωσαν, προσδέτοντας σ' αὐτές πανέμορφα

σχέδια καί γκραβουῖρες, ὑμνώντας θριαμβευτικά τίς γυναῖκες τῆς Σμύρνης, κυρίως τίς Ἑλληνίδες, τήν ὁμορφιά καί τόν ἐρωτισμό πού ἐξέπεμπαν ὡς αὔρα διάχυτη σέ ὅλη τήν πόλη.

Ἔτσι δικαιολογημένα, ὅπως γράφει ὁ συγγραφέας Νίκος Πετσάλης-Διομήδης, ὁ Βενιζέλος ἀποδέχτηκε τήν προσφορά ἰσχυρῶν τίτλων γιά τή Σμύρνη, ἀντί νά ἀρκεστεῖ στήν ἐλπίδα τῆς πιθανῆς προσφορᾶς τῆς Κωνσταντινούπολης.

Λένε πῶς ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος εἶχε καυχηθεῖ κάποτε πῶς ἦταν ὁ μόνος Ἕλληνας στόν κόσμο πού μπορούσε ν' ἀρνηθεῖ τήν Πόλη. Καί αὐτό ὁ ἴδιος συγγραφέας τοῦ τό καταλογίζει ὡς ἕνα ἀπό τά τραγικότερα λάθη του. Σέ ἀντίφραση μέ ὅ,τι συχνά ἐπέμενε νά λέει στόν στρατηγό του Λεωνίδα Παρασκευόπουλο, πού ἦταν μαυνιακός μέ τό κάπνισμα πούρων, ὅταν ἤθελε νά τόν πειράξει: «Κι ἔτσι, πού λές, Λεωνίδα, θ' ἀνάβεις τό ποῦρο σου στόν Ἔβρο καί θά τό ἀποτελειώνεις στό «Πέρα Παλλάς» (Τό πολυτελές ξενοδοχεῖο «Πέρα Παλλάς» τῆς Κωνσταντινούπολης ὑπῆρξε τό «ἄντρο» τῶν ἐλλήνων ἀξιωματικῶν πού, μετά τήν ἀποτυχία τοῦ Βενιζέλου στίς ἐκλογές τῆς 1ης Νοεμβρίου 1920, κατέφυγαν ἐκεῖ ξανασυστήνοντας τήν Ἐθνική Ἄμυνα, παίρνοντας τήν ὀνομασία «ἀμυνίτες»). Γιά νά καταλήξουμε ὅτι ἡ ὅποια

ΛΙΕΥΣ

ἄρνηση τοῦ Βενιζέλου νά δεῖ, νά ἐξετάσει σοβαρά καί νά ἐπιζητήσει τήν προσάρτηση τῆς Κωνσταντινούπολης στήν Ἑλλάδα «ἦταν ἀπλά καί μόνο ἓνας διπλωματικός ἐλιγμός».

Ἐκεῖνο πού ἔδελγε τόν Ἕλληνα πρωθυπουργό ἦταν τό ὄραμα τῆς Μεγάλης Ἑλλάδας. Καί αὐτό ἤθελε νά πραγματοποιήσει. Μίας Ἑλλάδας πού θά ἄρχιζε ἀπό τήν Ἀδριατική θάλασσα καί θά ἔφτανε ὡς τόν Εὐξείνιο Πόντο. Ἕνα κομμάτι τῆς Μεσογείου πού ἐκεῖνος τό ὄνειρευόταν γεμάτο ἀμπέλια, ἐλιές, ἀρχαίους ναούς.

Ἑλληνισμοῦ πού ξεκινούσε ἀπό τά βάρη τῶν αἰώνων καί ξαναγύριζε πιά στά χέρια τῶν ἀρχικῶν του κυρίων» γράφει ὁ Σμίθ. Καί μία Ἑλλάδα πού ὅμοιά της εἶχε νά δεῖ ὁ κόσμος ἀπό τά χρόνια τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας. Μέ ἀπέραντες ἐκτάσεις, μνημεῖα πολιτισμοῦ, ἀνοιχτές θάλασσες, μέ τό λαό της κυρίαρχο καί δουλευτή, νά ὀργώνει, νά σκάβει, νά θερίζει, νά χτίζει, νά δημιουργεῖ.

Ἕνα ὄνειρο πού παραῖταν γοητευτικό γιά νά μπορέσει νά πραγματοποιηθεῖ. Ἀλλά ὁ Βενιζέλος δέν τό ἔβαζε κάτω.

Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΗΡΩΙΚΗΣ ΕΞΟΔΟΥ ΤΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΠΟΛΙΟΡΚΗΜΕΝΩΝ

Ἰωάννου Δ. Μακρῆ, Προέδρου τῆς Διεθνοῦς Ἀδελφότητος
Ἀπογόνων τῶν Ἐλεύθερων Πολιορκημένων

Τό Σάββατο τοῦ Λαζάρου, στις 10 Ἀπριλίου τοῦ 1826, ἡ Ἐξοδος τῶν Ἐλεύθερων Πολιορκημένων δέν χωροῦσε πιά καμμιά ἀναβολή. Ἡ πείνα εἶχε ἀρχίσει, νά ἀποδεκατίζη φρουρά καί πληθυσμό μέ τέτοιους ρυθμούς πού ὑποχρέωσαν τούς Καπετάνιους νά ὑλοποιήσουν ἄμεσα τήν κοινή ἀπόφαση, τήν μόνη ἀποδεκτὴ ἀπό τόν στρατιωτικό, τόν λαό καί τόν κληρο τοῦ Μεσολογγίου. Ὅμως, ἡ Ἐξοδος ἦταν ἓνα στρατιωτικό ἐγχείρημα καί σάν τέτοιο ἀπαιτοῦσε σχέδιο. Γιά τήν κατάρτισή του λοιπόν, ὁ μόνος ἐναπομείνας ἀπό τήν Διευθυντική Ἐπιτροπή, Ἰωάννης Παπαδιαμαντόπουλος, συγκάλεσε τούς ὀπλαρχηγούς καί τούς δημογέροντες στήν ντάπια τοῦ Καπετάνιου τοῦ Ζυγοῦ καί τοῦ Μεσολογγίου, Δημήτρη Μακρῆ. Ἔτσι, ἐκτός ἀπό τούς Παπαδιαμαντόπουλο καί Μακρῆ, προσῆλθαν οἱ ὀπλαρχηγοί Νότης Μπότσαρης, Μῆτσος Κοντογιάννης, Νικολός Στουρνάρης, Γεωργάκης Βαλτινός, Κίτσος Τζαβέλλας, Γεωργά-

κης Κίτσος, Κώστας Χορμόβας, Γεωργάκης Βάγιας, Θανασάκης Ραζηκότσικας, Χρῆστος Φωτομάρας, Κώστας Βλαχόπουλος, Γιάννης Μπαϊρακτάρης, Μῆτσος Δεληγιώργης καί Γεωργάκης Καραμπίνης, οἱ δημογέροντες Ἀνάστασης Παλαμᾶς (Καραπιπέρης) καί Πάνος Παπαλουκάς καί ὁ Δεσπότης Ἰωσήφ. Τέλος, παρών ἦταν καί ὁ Νικόλαος Κασομούλης πού εἶχε τόν ρόλο τοῦ γραμματέα καί πού στό ἔργο του «Ἐνδυμήματα Στρατιωτικά» μᾶς διασώζει τίς διαδικασίες αὐτές. Τό σχέδιο πού συζητήθηκε ἀφοροῦσε τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο θά γινόταν ἡ Ἐξοδος καί ἀνέλαβε νά τό ὑπαγορεύση, ἴσως ὡς πύο μορφωμένος ὁ Δεσπότης Ἰωσήφ: «Ἐν ὀνόματι τῆς Ἀγίας Τριάδος».

Ἡ ἐπίκληση αὐτή εἶναι δηλωτική τόσο τῆς ταυτότητος τῶν Ἐξοδιτῶν, ἀλλά ὅσο καί τῆς πίστεως τους, μιᾶς καί ὅλοι οἱ ὑπόλοιποι τούς εἶχαν ἐγκαταλείψει στήν τύχη τους καί μόνο στόν Θεό ἤλπιζαν.

«Βλέποντες τόν ἑαυτόν μας,

τό στρατεύμα καί τούς πολίτας ἐν γένει μικρούς καί μεγάλους παρ' ἐλπίδαν ὑστερημένους ἀπό ὅλα τά κατεπεύγοντα ἀναγκαῖα τῆς ζωῆς πρό 40 ἡμέρας καί ὅτι ἐκπληρώσαμεν τά χρέη μας ὡς πιστοί στρατιῶται τῆς πατρίδος εἰς τήν στενήν πολιορκίαν ταύτην καί ὅτι, ἐάν μίαν ἡμέραν ὑπομείνωμεν περισσότερον, θέλομεν ἀποθάνει ὄρθιοι εἰς τούς δρόμους ὅλοι.

Θεωροῦντες ἐκ τοῦ ἄλλου ὅτι μᾶς ἐξέλειπεν κάθε ἐλπίς βοήθειας καί προμήθειας, τόσον ἀπό τήν θάλασσαν καθῶς καί ἀπό τήν ξηράν ὥστε νά δυνηθῶμεν νά βαστάζωμεν, ἐνῶ εὐρισκόμεθα νικηταί τοῦ ἐχθροῦ, ἀποφασίσασαμεν ὁμοφώνως: Ἡ ἔξοδός μας νά γίνῃ βράδυ εἰς τάς δύο ὥρας τῆς νυκτός 10 Ἀπριλίου, ἡμέρα Σάββατον καί ξημερώνοντας τῶν Βαῖτων, κατὰ τό ἐξῆς σχέδιον, ἧ ἔλθη ἡ δέν ἔλθη βοήθεια».

Στήν εἰσαγωγή τῆς ἀπόφασης, ὁ Δεσπότης κάνει μιᾶ σύντομη ἀποτίμηση ξεκινώντας φυσικά ἀπό τήν πείνα, ἡ ὁποία τούς ἔφερε σέ αὐτήν τήν κατάσταση. Ἡ ὑπόμνηση ὅτι «ὡς πιστοί στρατιῶται τῆς πατρίδος» ἔπραξαν στό ἀκέραιο τό καθῆκον τους, ἀφορᾷ τήν φρουρά τοῦ Μεσολογγίου, διότι ἡ Ἀπόφαση εἶναι πρωτίστως ἕνα στρατιωτικό κείμενο καί ὁ συντάκτης του ἐξηγεῖ πῶς ὀδηγήθηκαν στήν θέση πού βρίσκονται. Ἐνῶ λοιπόν δηλώνει ρητά ὅτι εἶναι νι-

κητές, ἐξηγεῖ ὅτι ἔχουν πλέον χάσει κάθε ἐλπίδα γιά βοήθεια καί αὐτό τούς ὑποχρεώνει νά κάνουν τήν ἔξοδο. Καμμιά ἀναφορά σέ ὅποια ἐνδιάμεση λύση, ἔστω καί ἐκείνη τῆς παράδοσης τῆς πόλης καί τῆς συμφωνημένης ἀποχώρησής τους μέ τά ἄρματα τους καί τούς ἀμάχους. Ἀποφασίσαν νά κινηθοῦν νύχτα, κατὰ τίς Κλέφτικες τακτικές, γιά νά ἐκμεταλλευτοῦν τό σκοτάδι καί νά ἔχουν τό πλεονέκτημα τοῦ αἰφνιδιασμοῦ. Ἡ ἀριθμητική διαφορά μεταξὺ πολιορκητῶν καί φρουρᾶς ἦταν τόσο μεγάλη ὑπέρ τῶν πολιορκητῶν, πού ἀπαγόρευε ὅποια σκέψη γιά ἀνοιχτή μάχη τήν ἡμέρα. Ἀκόμα, ἡ φρουρά ἔπρεπε νά προστατεύσῃ καί τούς ἀμάχους κι αὐτό τά ἔκανε ὅλα πιό δύσκολα. Ὅρισαν λοιπόν ἡμέρα καί ὥρα ξεκαθαρίζοντας ὅτι θά ἐνεργήσουν ἔτσι ἀνεξάρτητα ἀπό τήν δράση τῶν ἔξω σωμάτων, ἀν δηλαδή ἔλθουν σέ βοήθειά τους ἡ ὄχι, διότι εἶχαν ἀρχικά ἀποφασίσει νά κάνουν τήν ἔξοδο τό βράδυ τῆς 8ης Ἀπριλίου καί τήν ἀνέβαν περιμένοντας βοήθεια ἀπό τά ἔξω στρατοπεδευμένα σώματα τοῦ Καραϊσκάκη καί τοῦ Κ. Μπότσαρη. Δυστυχῶς, γιά μιᾶ ἀκόμη φορά οἱ ἔξω δέν ἦλθαν. Τέλος, εἶναι σημαντική ἡ διευκρίνηση ὅτι ἡ Ἀπόφαση πάρθηκε ὁμόφωνα, δέν ἐπιβλήθηκε δηλ. ἀπό κάποιους ἰσχυρούς, ἀλλά ἐκφράζει τό σύνολο, ξεκαθαρίζοντας ἔτσι

καί τό φρόνημα τοῦ συνόλου καί τήν ποιότητα τῆς διαδικασίας.

Ἀπό ἐδῶ ἀρχίζει τό στρατιωτικό σχέδιο τῆς ἐξόδου: «Ὅλοι οἱ ὀπλαρχηγοί, οἱ ἀπό τήν Δάμπιαν τοῦ Στορνάρη ἕως εἰς τήν Δάμπιαν τοῦ Μακρῆ, μέ τούς ὑπό τήν ὀδηγίαν των, μία κολώνα, νά ριχθοῦν εἰς τήν δάμπιαν τοῦ ἐχθροῦ εἰς τήν ἀκρογιαλιάν, εἰς τό δεξιόν. Ἡ σημαία τοῦ στρατηγοῦ Νότη Βότζιαρη θέλει μείνη ἀνοικτή, ὡς ὀδηγός τοῦ σώματος τούτου. Ὁ στρατηγός Μακρῆς νά τήν συνοδεύσῃ μέ εἰδήμονας, ὅπου γνωρίζουν τόν τόπον».

Τό φρούριο τοῦ Μεσολογγίου ξεκινοῦσε ἀπό τήν νοτιοανατολική παραλία, συνέχιζε βόρεια καί κατέληγε στήν βορειοδυτική. Βόρεια ἦταν τό στρατόπεδο τῶν Αἰγυπτίων, στόν Ἄϊ-Θανάση καί βορειοδυτικά ἐκεῖνο τῶν Τουρκαλβανῶν, στόν Ἄϊ-Δημήτρη, ἄρα ἡ ἐξοδος μποροῦσε νά γίνῃ ἀπό τήν ἀνατολική πλευρά. Ἐπειδή ἦταν βαλτώδης, εἶχε μόνο δύο ἐχθρικά ὄχυρώματα, ἕνα στήν παραλία τῆς Κλείσοβας καί ἕνα δυτικώτερα. Τό πρῶτο λοιπόν ἄρθρο τῆς ἀπόφασης ὀρίζει τόν σχηματισμό ἑνός στρατιωτικοῦ σώματος ἀποτελούμενου ἀπό τίς φρουρές τῶν ἔξι ἀνατολικῶν προμαχόνων, ἦτοι: 1) Δρακούλη ἢ Κλείσοβας, 2) Κανάρη, 3) Σκεντέρμπεη, 4) Λόρδου ὄφφ Σέφφιελντ ἢ Ἀλέρτα, 5) Μονταλαμπέρ καί 6) Ρήγα. Αὐτή ἡ πρώτη πολεμική φάλαγγα θά

χτυπήσῃ τό παραλιακό ὄχυρωμα τῶν πολιορκητῶν, τό λεγόμενο καστέλι τῆς Κλείσοβας, ἀνοίγοντας δρόμο πρὸς τό βουνό. Ὁ Ν. Μπότσαρης μέ τό μπαϊράκι του ἀνοιχτό θά τεθῆ ἐπικεφαλῆς καί θά ἔχῃ ὀδηγούς Κλέφτες τοῦ Ζυγοῦ πού γνωρίζουν τόν τόπο, μιᾶς καί ὅλα αὐτά θά γίνουν νύχτα μέ σκοτάδι.

«Β'. Ὅλοι οἱ ὀπλαρχηγοί οἱ ἀπό τήν Δάμπιαν τοῦ στρατηγοῦ Μακρῆ ἕως εἰς τήν Μαρμαροῦν μέ τούς ὑπό τήν ὀδηγίαν των, μία κολώνα ὅλοι, νά ριχθοῦν εἰς τόν προμαχῶνα ἀριστερά κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Ὁ στρατηγός Μακρῆς, μέ τήν σημαίαν του ἀνοικτῆν, θέλει εἶναι ὁ ὀδηγός τοῦ σώματος τούτου, ἀριστερά».

Τό δεύτερο ἄρθρο ὀρίζει τόν σχηματισμό ἑνός δευτέρου στρατιωτικοῦ σώματος, τῆς κύριας πολεμικῆς φάλαγγας τῆς ἐξόδου πού θά ἀναπτυχθῆ ἀριστερά ἀνάμεσα στά στρατόπεδα τοῦ ἐχθροῦ καί τοῦ δρόμου πού θά ἀνοίξῃ ἡ πρώτη φάλαγγα, προστατεύοντάς τον ἀπό ἐπιθέσεις. Ἀποτελεῖται ἀπό τίς φρουρές τῶν προμαχόνων: 1) Μακρῆ, 2) Γουλιέλμου τῆς Ὁράγγης, 3) Κεραυνοβόλος, 4) Ἄ. Κοκκίνη, 5) Ἰγνατίου, 6) Μ. Μπότσαρη, 7) Κοραῆ, 8) Κουτσοναΐικα, 9) Μιασύλη, 10) Νόρμαν, 11) Φραγκλίνου, 12) Τοκελί, 13) Γουλιέλμου Τέλλου, 14) Κοτσιούσκου, 15) Λόρδου Βύρωνα, 16) Κ. Μαυρομιχάλη καί 17) Σαχτούρη

ἡ Μαρμαροῦς. Σκοπός τῆς φάλαγγας αὐτῆς εἶναι νά κρατήσῃ τίς ἐχθρικές δυνάμεις μακριά ἀπό τούς ἀμάχους, οἱ ὁποῖοι θά κινοῦνται δεξιά τῆς. Ἐπειδή εἶναι τό σῶμα πού θά δώσῃ τήν κύρια μάχη, ἀποτελεῖται ἀπό τά τρία τέταρτα τῆς φρουρᾶς καί ἐπικεφαλῆς του ὀρίζεται ὁ Μακρῆς πού εἶναι ὁ Καπετάνιος τῆς περιοχῆς, ἄρα ξέρεي καί τόν τόπο. Ἐδῶ γίνεται ἀναφορά καί στό δεύτερο μπαϊράκι πού ἦταν ἀνοιχτό κατά τήν ἔξοδο, ἐκεῖνο τοῦ Μακρῆ. Σύμφωνα μέ τήν Ἀπόφαση λοιπόν, κατά τήν ἔξοδο ἀνέμισαν δύο σημαῖες. Ἡ μία ἔδειχνε τόν δρόμο στους ἀμάχους πού ἀκολουθοῦσαν καί ἦταν τοῦ Μπότσαρη καί ἡ ἄλλη στους μαχητές καί ἦταν τοῦ Μακρῆ. Τέλος, καί τά δύο σώματα πού εἶναι στήν κορυφή τῆς ἐξόδου διατάσσονται νά ἐπιτεθοῦν στόν ἐχθρό, δηλ. ἡ ὅλη ἐνέργεια ἔχει σαφῶς ἐπιθετικό χαρακτήρα. Οἱ Ἐλευθεροὶ Πολιορκημένοι δέν προσπαθοῦν νά ξεγλιστρήσουν ἐκμεταλλεῦμενοι τό σκοτάδι ἀλλά ἐπιτίθενται στό πολλαπλάσια στρατεύματα τῶν ἐχθρῶν ἀνοίγοντας δρόμο μέ τό γαταγάνι!

«Γ'. Διά νά μή μπερδευθῇ τό Στράτευμα μέ ταῖς φαμελλιές, δίδεται τό γεφύρι τῆς Λάμπιας τοῦ Στορνάρη, καί ὅλοι οἱ φαμελλῖται, ἐντόπιοι καί ξένοι, νά ταῖς συνοδεύσουν καί νά διαβοῦν ἀπ' ἐκεῖ. Τά δύο γεφύρια εἶναι τό μέν διά

τήν δεξιάν κολώναν καί τό τῆς Λουνέττας διά τήν ἀριστεράν».

Ἐξω ἀπό τό τεῖχος ὑπῆρχε ἡ τάφρος πού ἦταν γεμάτη νερό. Ἡ φρουρά κατασκεύασε τρία ξύλινα φορητά γεφύρια τά ὁποῖα θά τοποθετοῦσε στίς ντάπιες Δρακούλη (Στορνάρη), Μονταλαμπέρ καί Λουνέττα. Τό γεφύρι πού δόθηκε στους ἀμάχους ἦταν τό ἀνατολικότερο, δηλ. ἐκεῖνο πού ἦταν πιο μακριά ἀπό τίς κύριες ἐχθρικές δυνάμεις. Τό δεύτερο δόθηκε στό σῶμα τοῦ Μπότσαρη καί ἔβγαζε πρὸς τό καστέλι τῆς Κλείσοβας τό ὁποῖο καί θά χτυποῦσε. Τό τρίτο, τῆς Λουνέττας δόθηκε στό σῶμα τοῦ Μακρῆ καί ἔβγαζε πρὸς τό καστέλι τῆς ξηρᾶς καί τά ἐχθρικά στρατόπεδα. Φροντίδα τους ἦταν οἱ ἄμαχοι νά μήν ἀνακατευθοῦν μέ τά πολεμικά σώματα ἀλλά, συνοδευόμενοι ἀπό τούς ἄνδρες τους νά κινηθοῦν στό ἀνατολικά ἀλίπεδα πού ἦταν πιο βατά, ἀπό τόν δρόμο πού θά τούς ἀνοιγε ὁ Μπότσαρης, ἐνῶ ἀριστερά τους θά ἀναπτυσσόταν ἡ μεγάλη φάλαγγα τοῦ Μακρῆ προφυλάσσοντάς τους ἀπό ἐπιδέσεις ἀπό τά ἐχθρικά στρατόπεδα. Ἐπειδή λοιπόν ἡ φάλαγγα τῶν ἀμάχων δέν ἦταν πολεμικό σῶμα, δέν ὀρίζεται καί ἀρχηγός.

«Δ'. Κάθε Ὀπλαρχηγός νά σηκώνῃ τούς στρατιώτες του ἀνά ἕναν ἀπό τόν προμαχῶνα του, ὥστε ὁ τόπος νά μή μείνῃ εὔκαιρος ἕως τήν ὑστέραν ὥραν».

Τό βράδυ τῆς ἐξόδου στήν πόλη βρῖσκονταν 10.600 ἄνθρωποι συνολικά. Ἀπό αὐτούς πολεμιστές ἦταν 3.600, γυναικόπαιδα 5.500 καί διάφοροι ἄοπλοι 1.500. Ὅλοι αὐτοί ἔπρεπε νά βγοῦν ἀπό μικρά ἀνοίγματα τοῦ φρουρίου, νά περάσουν ἀπό τά τρία γεφύρια τήν τάφρο καί νά περιμένουν κρυμμένοι στό σκοτάδι γιά νά κινηθοῦν συντεταγμένα. Ἡ διαδικασία αὐτή ἀπαιτοῦσε χρόνο καί γιά αὐτό ἀποφασίστηκε οἱ μαχητές νά ἀφήνουν ἕνας-ἕνας τίς θέσεις τους, ἔτσι ὥστε οἱ προμαχῶνες νά μὴν μείνουν ἀφύλακτοι πρὶν ξεκίνηση ἢ ἔξοδος. Ἡ φρουρά, ἀγνοώντας ὅτι οἱ προθέσεις της εἶχαν προδοθῆ, ἤθελε νά δίνη τήν ἐντύπωση πὼς ἦταν μιά κανονική νύχτα γιά νά διατηρήσει τό πλεονέκτημα τοῦ αἰφνιδιασμοῦ ἀφ' ἑνός, ἀφ' ἑτέρου νά ἀποφύγει τόν κίνδυνο νά μποῦν ἐχθροὶ ἀπό τά ἀφύλακτα σημεῖα καί νά βρεθῆ κυκλωμένη.

«Ε'. Οἱ ἀπό τήν Μαρμαροῦν, ἅμα σκοτιδιάση, νά τραβηχθοῦν ἀπό ἕνας-ἕνας καί νά σταθοῦν εἰς τήν Δάμπιαν τοῦ Χορμόβα».

Ἡ Μαρμαροῦ ἦταν νησάκι στήν δυτική ἄκρη τοῦ φρουρίου καί ἐνωνόταν μέ αὐτό μέ μιά ξύλινη ἐξέδρα στήν ντάπια Μαυρομιχάλη (Χορμόβα). Ἡ φρουρά λοιπόν τῆς Μαρμαροῦς θά ἔβγαυνε σέ αὐτή καί ἀπό ἐκεῖ θά ἀκολουθοῦσε τήν ἔξοδο.

«ΣΤ'. Ὁ Τζιαβέλας, μέ ὅλον τό

βοηθητικόν σῶμα, νά μείνη ὀπισθοφυλακή. Αὐτός μέ ὅλους θέλει περιέλθει ὅλον τόν γύρον τοῦ Φρουρίου νά δώσει τήν εἶδησιν εἰς ὅλους καί νά τοὺς πάρη μαζί του».

Τό τελευταῖο διάστημα τῆς πολιορκίας ἡ φρουρά εἶχε ὀργανώσει ἕνα βοηθητικόν σῶμα, μέ ἐπικεφαλῆς τόν Κ. Τζαβέλλα, πού ἐνίσχυε τοὺς προμαχῶνες πού δεχόντουσαν ἐπίθεση. Αὐτό τό σῶμα, τό τρίτο πολεμικόν σῶμα πού σχηματίζεται ἀπό τήν φρουρά, θά ἔμεινε τελευταῖο μέσα στήν πόλη καί πρὶν βγῆ θά περνοῦσε ἀπό ὅλες τίς ντάπιες γιά νά πάρη μαζί του ὅσους εἶχαν μείνει νά τίς φυλάνη μέχρι τήν ὥρα τῆς ἐξόδου.

«Ζ'. Τό σῶμα τῆς Κλείσοβας, ὀδηγούμενον ἀπό τοὺς Ὀπλαρχηγούς του, νά ἐξέλθῃ μέ τά πλοῖα, εἰς τήν μίαν τῆς νυκτός, σιγανά, καί ἅμα φθάση εἰς τήν ξηράν νά σταθῆ ἕως εἰς τάς 2 ὥρας ὅπου θά γίνη τό κίνημα ἀπ' ἐδῶ, νά κινηθῆ καί αὐτό».

Ἡ Κλείσοβα πλέον, ἦταν τό μόνο ἀπό τά νησιά τῆς λιμνοθάλασσας πού κατεῖχε ἀκόμη ἡ φρουρά καί τήν φρουροῦσε δύναμη 120 ἀνδρῶν ὑπὸ τόν Χριστόδουλο Χατζηπέτρο. Θά ἔπρεπε λοιπόν ἡ δύναμη αὐτή, μόλις πέσει τό σκοτάδι, νά βγῆ μέ βάρκες στόν γυαλό ἀνατολικά τοῦ φρουρίου, νά ἀκροβολιστῆ ἐκεῖ καί νά κινηθῆ μόλις ξεκινοῦσαν οἱ ὑπόλοιπες φάλαγγες. Πρόκειται γιά

τό τέταρτο πολεμικό σῶμα μέ ρόλο νά κινήται ἀνατολικά ἀπό τά ὑπόλοιπα τῆς ἐξόδου παρέχοντας κάλυψη στους ἀμάχους ἀπό ἐκείνη τήν πλευρά. Ἀνατολικά τοῦ Μεσολογγίου, στό Εὐηνοχώρι, ἦταν τό στρατόπεδο τοῦ Αἰγυπτιακοῦ ἰππικοῦ καί ἡ φρουρά ἤθελε νά ἀποφύγη τυχόν αἰφνιδιασμό τῆς ἀπό αὐτό.

«Η'. Ὁ τόπος, τό σημεῖον τῆς διευθύνσεώς μας, θέλει εἶναι ὁ Ἅγιος Σιμεός. Οἱ ὁδηγοί θέλουν προσέχει νά συγκεντρωθοῦμεν ἐκεῖ ὅλοι».

Τό Μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Συμεών ἦταν τό πλησιέστερο στήν πόλη λημέρι τῶν Κλεφτῶν τοῦ Ζυγοῦ. Ἀπό ἐκεῖ μπορούσαν νά ἀκολουθήσουν ὀρεινή διαδρομή, ἀσφαλισμένη ἀπό ἐχθρικές δυνάμεις καί νά βγοῦν στό ἐπίσης ὀρεινό μεγάλο μονοπάτι πού ὁδηγοῦσε στήν Δερβέκιστα, στό στρατόπεδο τοῦ Κ. Μπότσαρη, ἀπό ὅπου περίμεναν καί βοήθεια.

«Θ'. Οἱ λαγουμιτζήδες νά βάλουν εἰς τά φυτίλια φωτιά, λογαριάζοντας νά βαστάξουν μετά τήν ἐξοδόν μας μιά ὥρα ἐπέκεινα. Τό ἴδιον νά ὁδηγηθοῦν καί οἱ εἰς τάς πυριτοθήκας εὐρισκόμενοι ἀσθενεῖς καί χωλοί. Ἡξεύρομεν ὅλοι τόν Καψάλην ὅτι δέν εἶχεν ἀνάγκη ὁδηγίας».

Ἡ φρουρά εἶχε κατασκευάσει ὑπόγειες στοές, (λαγούμια), στίς ὁποῖες εἶχε τοποθετήσει μπαρούτι. Οἱ λαγουμιτζήδες λοιπόν ἔπρε-

πε νά τοποθετήσουν φυτίλια ὑπολογισμένα νά κρατήσουν μιά ὥρα καί θά τά ἀναβαν τήν ὥρα τῆς ἐξόδου. Οἱ ἐκρήξεις αὐτές θά δημιουργοῦσαν ἀντιπερισπασμό ὅταν οἱ φάλαγγες θά ἐγκατέλειπαν τήν πόλη. Ἀκόμη, οἱ τραυματίες, οἱ ἄρρωστοι καί οἱ γέροι πού δέν μπορούσαν νά ἀκολουθήσουν τήν ἐξοδο θά συγκεντρώνωνταν στίς μπαρουταποθήκες τῆς πόλης ὅπου θά μάχωνταν ὅσο μπορούσαν μέχρι νά μαζευτοῦν ἐχθρικές δυνάμεις γύρω τους καί τότε θά ἀνατίναζαν τό μπαρούτι παίρνοντας μαζί τους στόν ἄλλο κόσμο καί τούς ἐχθρούς. Ἡ μεγαλύτερη μπαρουταποθήκη ἦταν στό ἀρχοντικό τῶν Καψάληδων ὅπου ὁ γερο-Χρήστος Καψάλης, κουτσός ὁ ἴδιος, συγκέντρωσε πολλούς ἀπό τούς ἀνήμπορους τῆς πόλης ἀναλαμβάνοντας τό φοβερό καθήκον.

«Γ'. Ἐπειδή θά πληγωθοῦν καί πολλοί ἐξ ἡμῶν εἰς τόν δρόμον, κάθε σύντροφος χρεωστεῖ νά τόν βοηθῆ καί νά παίρνη καί τ' ἄρματα του, καί ἐάν δέν εἶναι ἐκ τοῦ ἰδίου σώματος».

Ἡ φρουρά τοῦ Μεσολογγίου ἀποτελεῖτο ἀπό νταϊφάδες ἀτάκτων Κλεφταρματωλῶν. Ἡ νοσοτροπία τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων διέφερε ἀπό τήν νοσοτροπία τακτικοῦ στρατεύματος χαρακτηριζόμενη ἀπό μεγάλη δόση αὐτονομίας. Στό παραπάνω ἄρθρο φαίνεται ὅτι μέσα στήν

πολύμηνη πολιορκία είχε πλέον αναπτυχθῆ ἀϊσθημα ἀλληλεγγύης καί κοινῆς μοίρας πού ἔνω-νε τά διάφορα ἄτακτα σώματα. Τώρα, ὄλοι μαζί ἀποτελοῦσαν κάτι μεγαλύτερο καί σπουδαιότε-ρο, ἀποτελοῦσαν τήν θρυλική πιά «Φρουρά τοῦ Μεσολογγίου».

«ΙΑ'. Ἀπαγορεύεται ἀυστηρῶς κανένας νά μῆ ἀρπάξῃ ἄρμα συν-δρόφου του εἰς τόν δρόμον, πλη-γωμένου ἢ ἀδυνάτου, ἀργυροῦν ἢ σιδηροῦν, καί φύγη. Ὅπου φανῆ τοιοῦτος, μετά τήν σωτηρίαν μας θέλει δίδει τό πρᾶγμα ὀπίσω καί θέλει θεωρεῖσθαι ὡς προδότης».

Τά ἄρματα ἦταν ὅ,τι πολυτιμότερο εἶχε ἕνας ἀγωνιστής καί ὁ πιό συνηθισμένος τρόπος ἀπόκτησης ἦταν ἡ ἀρπαγή. Τό ἄρθρο αὐτό σκοπό ἔχει τήν τήρηση τῆς τάξης ἀπό τούς ἄνδρες τῆς φρουρᾶς καί συμπληρώνει τό προηγούμενο.

«ΙΒ'. Οἱ φαμελλῖται ὄλοι ἅμα προκαταλάβουν τούς δύο προ-μαχῶνας αἱ ἄλλαι δύο κολῶναι, θέλουν κινηθῆ ἀμέσως, ὥστε νά περιστοιχισθοῦν ἀπό τήν ὀπισθοφυλακήν».

Μέ τό ἄρθρο αὐτό ὀλοκληρῶ-νεται ἡ εἰκόνα τῆς διάταξης καί τοῦ ρόλου τῶν σωμάτων κατὰ τήν ἔξοδο. Σύμφωνα μέ αὐτό, ἡ φάλαγγα τῶν ἀμάχων θά κινηθῆ μόνις οἱ πολεμικές φάλαγγες τῆς ἀνοιξοῦν τόν δρόμο καί ἡ ὀπισθο-φυλακή πού θά βγῆ τελευταία θά τῆς καλύψῃ τά νῶτα.

«ΙΓ'. Κανένας νά μῆ ὀμιλήσῃ

ἢ φωνάξῃ τήν ὄραν τῆς ἐξόδου μας, ἔως ὅτου νά πέσῃ τό δου-φέκι εἰς τό ὀρδί τοῦ Κιουταχῆ ἀπό τήν βοήθειαν ὀπού περιμένο-μεν καί ἔάν, κατὰ δυστυχίαν, δέν ἔλθουν βοήθειαν, οἱ ὀπισθεν πά-λιν θέλουν κινηθῆ ἀμέσως, ὅταν κινηθοῦν αἱ σημαῖαι».

Ἡ φρουρά εἶχε εἰδοποιήσῃ τόν Κ. Μπότσαρη πού ἦταν στρατο-πεδευμένος στήν Δερβέκιστα καί τόν Γ. Καραῖσκάκη πού ἦταν στόν Πλάτανο γιά τήν ἔξοδο, ὀποδεικνύοντάς τους νά χτυπή-σουν ἀπό πίσω τά στρατόπεδα τῶν πολιορκητῶν. Τό σχέδιο ἦταν νά παραμείνουν οἱ ἐξοδίτες σι-ωπηλοῖ, ἔτοιμοι γιά ἐπίθεση καί μόνις τά ἔξω στρατεύματα ἐπετί-θεντο στόν ἐχθρό ἀπό πίσω, τότε καί ἐκεῖνοι νά τοῦ ἐπιτεθοῦν βιά-ζοντάς τον ἀνάμεσα σέ δύο πυρᾶ. Ἐπειδή ὀμως ἀμφέβαλαν γιά τήν δράση τῶν ἔξω σωμάτων καί σω-στά ὀπως ἀποδειχτήκε, ἄφηναν τήν πρωτοβουλία στά σώματα τοῦ Μακρῆ καί τοῦ Ν. Μπότσαρη νά ξεκινήσουν τήν ἔξοδο καί δι-έταζαν ὄλους νά παρακολουθοῦν τήν κίνηση τῶν σημαῖων τῶν δύο Καπετάνιων.

«ΙΔ'. Ὅσοι τῶν ἀδυνάτων καί πληγωμένων ἐπιθυμοῦν νά ἐξέλ-θουν καί δύνανται, νά εἰδοποιη-θοῦν ἀπό τά σώματά των τοῦτο».

Μέ αὐτό τό ἄρθρο δίνεται ἡ δυνατότητα στόν κάθε πλη-γωμένο, ἄρρωστο, ἢ ἀδύναμο νά ἀποφασίσῃ μόνος του, ἔάν

μπορῆ νά ἀκολουθήση τήν ἔξοδο χωρίς νά ἀποτελέσῃ ἐμπόδιο γιά τούς ἄλλους. Εἶναι πραγματικά συγκλονιστικό νά σέ ἀφήνουν νά ἀποφασίσῃς μόνος σου ἐάν μπορῆς νά βγῆς, εἰδικά ὅταν ἡ ἐναλλακτική εἶναι ἡ παραμονή στήν πόλη, δηλ. κατά τό ἄρθρο Θ' ὁ βέβαιος θάνατος. Αὐτός ὁ σεβασμός σέ κάθε ἕνα πρόσωπο εἶναι σημεῖο πού δείχνει τόν πολιτισμό τῶν Ἐλευθέρων Πολιορκημένων.

«ΙΕ'. Τά μικρά παιδιά ὅλα νά τά ποτίσουν ἀφιόνι οἱ γονεῖς, ἅμα σκοτιδιάση».

Πρόκειται γιά ἐντολή πρὸς τούς γονεῖς μικρῶν παιδιῶν τῆς φάλαγγας τῶν ἀμάχων, νά τά ναρκόσουν ὥστε νά μὴν προδίδουν τήν παρουσία τους μέσα στό σκοτάδι μέ τίς φωνές φόβου καί τά κλάμματα τους.

«ΙΣΤ'. Τό μυστικόν θέλει τό ἔχομεν: «Καστρινοί καί Λογγίσιοι»».

Τά συνθηματικά θά βοηθοῦσαν τήν φρουρά, (καστρινοί) καί τά ἔξω σώματα, (λογγίσιοι), νά ἀναγνωρίζωνται μέσα στό σκοτάδι, ὥστε νά μὴν χτυπηθοῦν μεταξύ τους.

«ΙΖ'. Διά νά εἰδοποιηθοῦν ὅλοι οἱ Ἀξιωματικοί τό σχέδιον, ἐπιφορτίζεται ὁ Νικόλας Κασομούλης, γραμματεὺς τοῦ Στορνάρη, νά περιέλθῃ ἀπὸ τώρα νά τούς τό διαβάσῃ, ἰδιαίτερος εἰς τόν καθέναν. Ἐάν δέ, εἰς αὐτό τό διάστημα, ἔξαφνα φανῆ ὁ Στόλος μας, πολεμῶν καί νικῶν νά μείνωμεν

ἕως ὅτου ἀνταποκριθοῦμεν μετ' αὐτοῦ».

Ἐντέλλεται λοιπόν ὁ γραμματέας τοῦ συμβουλίου Ν. Κασομούλης νά ἐνημερώσῃ τούς ἀξιωματικούς πού δέν συμμετεῖχαν. Τέλος, ξεκαθαρίζεται πὺς ἂν τίς ἐπόμενες ὥρες φανῆ ὁ στόλος μέ ἐφόδια, τότε ἀναβάλλεται ἡ ἔξοδος. Μέχρι τήν τελευταία στιγμή ἤλπιζαν καί εὐχόντουσαν νά τούς προμηθεύσῃ ἡ κυβέρνηση τρόφιμα ὥστε νά μὴν ὑποχρεωθοῦν νά ἐγκαταλείψουν τήν πόλη στά χέρια τοῦ ἐχθροῦ.

«Ἐν Μισολογίῳ, 10 Ἀπριλίου 1826».

Ἐδῶ τελειώνει τό σπουδαῖο κείμενο τῆς Ἀπόφασης τῆς Ἐξόδου τῶν Ἐλευθέρων Πολιορκημένων. Ὅπως προκύπτει ἀπὸ αὐτό, στόχος τῆς φρουρᾶς ἦταν ἡ ἔξοδος, μιὰ καθαρά ἐπιθετική ἐνέργεια, νά γίνῃ συντεταγμένα καί νά καταφέρῃ νά ὀδηγήσῃ τούς ἀμάχους στήν ἀσφάλεια τοῦ βουνοῦ. Γιὰ νά γίνῃ αὐτό κατορθωτό δόθηκε στήν φάλαγγά τους ἡ ὁμαλότερη καί συντομότερη διαδρομὴ ἀπὸ τό Μεσολόγγι στὸν Ἅγιο Συμεών. Ἡ φρουρά χωρίστηκε σέ τέσσερα πολεμικά σώματα ἀπὸ τὰ ὁποῖα τό πρῶτο, ὑπὸ τόν Ν. Μπότσαρη θά ἄνοιγε τόν δρόμο γιά τούς ἀμάχους χτυπώντας τό Καστέλι τῆς Κλείσοβας, τό μόνον ἐχθρικό ὄχυρωμα στήν διαδρομὴ αὐτή. Τό δεύτερο, ὑπὸ τόν Δ. Μακρῆ θά χτυποῦσε τό Καστέλι

ΛΙΕΥΣ

τῆς ξηραῖς καί θά τοὺς προφύλασσε ἀπὸ ἐπιδέσεις ἀπὸ τὰ ἐχθρικά στρατόπεδα. Τό τρίτο, ὑπὸ τὸν Χ. Χατζηπέτρο θά ἀναπτυσσόταν ἀνατολικά ἀπὸ τοὺς ἀμάχους γιὰ νά τοὺς φυλάξῃ ἀπὸ τυχόν ἐνέδρες ἢ ἔλευση τοῦ ἱππικοῦ ἀπὸ τό Εὐνηνοχώρι καί τό τέταρτο, ὑπὸ τόν Κ. Τζαβέλλα θά ἀσφάλιζε τὰ νῶτα τοὺς μόλις ἐγκατέλειπαν τήν πόλη. Τά ἔξω σώματα εἶχαν κληθῆ νά δημιουργήσουν ἀντιπερισπασμὸ στὰ μετόπισθεν τῶν ἐχθρικών στρατοπέδων, διευκολύνοντας τήν πορεία τῶν Ἐξοδιτῶν. Οἱ πληγωμένοι καί οἱ ἄρρωστοὶ δέν θά παραδινόntonτουσαν, ἀλλά θά πολεμοῦσαν ταμπουρωμένοι στὶς πυριτιδαποθήκες καί θά ἀνατινάζωνταν ὥστε οὔτε οἱ ἴδιοι,

οὔτε τό μπαρούτι τῆς πόλης νά πέσῃ στὰ χέρια τοῦ ἐχθροῦ. Τέλος, ὅλα θά ματαιωνόντουσαν, ἐάν ὁ στόλος κατάφερνε νά φέρῃ τρὸφιμα. Δυστυχῶς ὅμως ἡ ἔξοδος εἶχε προδοθῆ, τὰ ἔξω σώματα δέν ἦλθαν σέ βοήθεια, ὁ στόλος δέν κατάφερε νά σπάσῃ τὸν ἀποκλεισμὸ καί μιὰ σειρά ἀπὸ ἄλλους λόγους καί συγκυρίες δέν ἐπέτρεψαν τήν τήρηση τοῦ σχεδίου τῆς Ἀπόφασης. Ὅμως, παρ' ὅλα αὐτὰ ἡ Ἐξοδος ἐγίνε καί ἐξελίχθηκε σέ πραγματικὴ θυσία πού συγκλόνησε ὅλον τὸν κόσμον, προσφέροντας ἔτσι τήν μέγιστη ὑπηρεσία στὸν Ἄγωνα γιὰ τήν Λευτεριά, ἀλλά καί στήν διαμόρφωση τῆς νεοελληνικῆς ἐθνικῆς ταυτότητας.

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΔΕΝ ΕΓΙΝΕ ΜΟΝΑΧΑ ΤΟ 1821

Επιμέλεια, Παναγιώτου Μυργιώτη, Μαθηματικού

«Αν θέλουμε τό λίγο νά γένη μεγάλο, πρέπει νά λατρεύωμεν Θεόν, νά αγαπάμε πατρίδα, νά χωμεν ἀρετή, τά παιδιά μας νά τά μαθαίνωμεν γράμματα καί ἡδίκη»

Επιστολή τοῦ Στρατηγῶ Ἰωάννου Μακρυγιάννη πρὸς τοὺς Νέους

«Αγαπητά μου Παιδιά,

Μαζί μέ πολλούς ἄλλους ἀξι-
ους καί γενναίους Ἕλληνες πολε-
μήσαμε καί λευτερώσαμε τοῦτο
τόν τόπο πού πατᾶτε ἐσεῖς, καί
νά στοχάζεστε πὼς τόν λευτερώ-
σαμε γιά σᾶς πού γεννηθήκατε
σέ πατρίδα ἐλευθερή, γιατί ἐμεῖς
λίγο τήν ἀπολάψαμε, ὅτι, μόλις
ἐδιώξαμε τοὺς Τούρκους, ἀρχίσα-
με νά τρῶμε ὁ ἓνας τόν ἄλλον κι
ἔτσι μᾶς βρῆκαν διαιρεμένους οἱ
Μπαναροὶ καί μᾶς τζαλαπάτησαν.

Μά ὁ Θεός, τό ἔλεός του μεγάλ-
ο, δέν συνερίστη τά κρίματά μας
καί στέριωσε τό ἔθνος, ὅπου κατα-
φανίστηκε τόσους χρόνους στήν
σκλαβιά καί ἦρθε ὁ καιρός πάλι
νά δικαιωθῆ. Ὅτι τό δίκιο μας μᾶς
τό ἔδινε ὁ Θεός καί τό χαλούσα-
με ἐμεῖς.

Κι ἀπ' τό λίγο πού δέν προκά-
ναμε νά χαλάσουμε ἐστερεώθη τό
ἔθνος αὐτό, πού ἐγέννησε κι ἐσᾶς.
Ἐσεῖς τώρα μάθατε καί γράμματα,
ὅτι σχολάσατε ἀπό τίς ἀγχαρεῖες

καί τοὺς κιντύνους καί κατατρεγ-
μούς ὅπου ἔχαμεν ἐμεῖς - ἐγὼ ἐμε-
γάλωσα ἀγράμματος, μέ ἄσπρα τά
μαλλιά, ὄψιμος ἐπίασα κοντύλι
στό χέρι μου. Καί τά γράμματα
πού μάθατε σᾶς δίδαξαν πὼς εἶστε
Ἕλληνες καί Χριστιανοὶ τῆς Ὁρθό-
δοξης Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Ἄν
ἦθελ' ἐμεῖς, γιά νά γλυτώσουμε
ἀπό τήν τυραγνία καί τά βάσανα,
νά γίνουμε Τούρκοι, ὅπως ἔγιναν
κάμποσοι τότε, θά σᾶς εἶχαν γεν-
νημένους χανούμισσες κι ὄχι Ρω-
μαίισσες Χριστιανές καί μέ τοῦτο
θά ἦστανε κι ἐσεῖς Τούρκοι. Καί θά
παίρνατε πάνω σας καί τά κρίμα-
τα τοῦ μολεμένου αὐτοῦ ἔθνους,
πού ἐσώριασε τόσα ἀδικοχαμένων
καί ἀτιμασμένων κουφάρια ἀπά-
νω στήν γῆ.

Κι ἂν θέλαμε ἔμεῖς νά σερ-
γιανᾶμε μέ τέσ καρότσες τῆς βασι-
λείας, φορτωμένοι τά παράσημα,
καί νά μᾶς φυλεύουν οἱ Μπαναροὶ
τιμές καί περιουσίες, ἦθελ' ἀφήσο-
με τόν Κωλέττη μέ τοὺς μισιο-

νάριους και τούς ξένους πρέσβεις
νά μᾶς ἀλλάξουνε τήν πίστη και
τότε κι ἐσεῖς θά ἔχατε γεννηθῆ ἀπό
μάννες Φράγκισσες και θά κάνατε
ἀνάποδα τόν σταυρό σας. Και θά
στοχαζώσασταν ὅτι ἐχρειάστη νά
χυθῆ ποτάμι τό αἶμα τόσων παλ-
ληκαριῶν και ἡρώων τῆς πατρί-
δος, γιά νά χάσετε ἐλεύτεροι τήν
πίστη πού εἶχατε σκλαβωμένοι.

Τώρα ὅμως ζεῖτε πάνω σέ τοῦτο
τό ματωμένο και καπνισμένο
χῶμα και λογαριάζεστε Ἑλληνες
Ἐρθόδοξοι Χριστιανοί και ὅσο
ἔχετε μέσα σας καρδιά και νοῦ,
τό ἔχετε γιά τήν πιό τρανή χαρά
σας, κορῶνα στό κεφάλι. Νά μή
δαρρῆτε ὅμως πώς ἔτσι κοιμηθή-
καμε ἀπό βραδίς Τοῦρκοι και ξυ-
πνήσαμε Ἑλληνες. Ἐχρειάστηκε νά
θυσιάσουμε ἀρετή καντάρια και
κόπους και αἵματα γι' αὐτή τήν
ἐλευθερία πού ἔχετε ἐσεῖς. Ὅτι ἡ
ἐπανάσταση δέν ἔγινε τό '21 μο-
νάχα, κάθε ὥρα και στιγμή ἀπό
τότε πού πῆρε ὁ Ἀγαρηνός τήν
Πόλη, μέ κάθε σφαγή και ἀρπαγή
και ἀτιμία πού σήκωνε ὁ σβέρκος
τοῦ σκλάβου, γιά νά προσκυνή-
ση και δέν προσκύναιγε, γίνονταν
μία ἐπανάσταση. Κι ὅλες αὐτές οἱ
ἐπαναστάσεις γνωστών και ἀγνώ-
στων ἡρώων τῆς πίστεως και τῆς
πατρίδος ἔτρεξαν σάν τά ρυάκια
στό μεγάλο ράιμμα και ἔτσι ἔγινε
τό '21 πού ἤθελε ὁ Θεός και μᾶς
ἔκανε λεύτερους.

Γι' αὐτό, παιδιά μου, τέτοιες μέ-
ρες, πού γιορτάζετε τό σηκωμό τοῦ
γένους, νά μνημονεύετε αὐτούς
τούς ἡρώες πού θυσιάσαν και τήν

ζωή τους και τό βίος τους γιά πί-
στη και πατρίδα κι ἄφησαν τίς
φαμίλιες τους γυμνές νά διακο-
νεύουν. Και τούτη τήν πίστη νά
τήν λογαριάζετε ὡς ἓνα τζιβαῖρι
(πολύτιμο πράγμα) πού τό κρατᾶ
ὁ ἄνθρωπος και περπατεῖ και φό-
βος εἶναι νά μήν τοῦ πέσει. Και ἡ
πατρίδα δέν εἶναι ἐνός οὔτε ὀλί-
γων ἀλλά τήν ἔχουμε ὅλοι μαζί,
ὅτι ὅλοι μαζί τήν ἐλευτερώσαμε.

Ὡστε ἂν ἀμελήσετε τήν πίστιν
ὅπου σᾶς παραδώσαμεν Ἐρθόδο-
ξην Ἀνατολικήν και σᾶς τήν κλέ-
ψουν, ἂν πέσετε στές παραλυσίες
και ἀφήσετε τά κάστρα ἀφύλακτα
και σᾶς τά πάρουν, οὔτε νά ζήσε-
τε μορεῖτε οὔτε νά πεθάνετε πα-
ρηγοριέστε, ὅτι θά βρῆτε ἐκεῖ πού
θά πάτε τούς γενναίγους πατέρες
σας, τόν Διάκο, τόν Ὑψηλάντη,
τόν Κολοκοτρώνη, τό Δυσσέα,
και θά σᾶς ζητήσουν τά αἵματα
πίσω πού χύθησαν γιά τήν ἐλευ-
θερία τῆς πατρίδος. Και καθώς τά
αἵματα δέν γυρίζουν πλέον, θέ νά
εἶστε καταδικασμένοι. Ὅθεν, ἀγα-
πητά μου Ἑλληνόπουλα, κάνετε
τά καλά σας και μή σχολᾶτε (στα-
ματᾶτε, ἀφήνετε) τίς μετάνοιές
σας γιά τούτη τήν ἀγία πατρίδα,
τηρᾶτε νά ἔχετε τόν νοῦ καθαρό
και Ἐρθόδοξο και τό σῶμα τυραν-
νισμένο, γιά νά ἀντέχη τούς κό-
πους και νά πηγαίνετε τοῦτες τίς
μέρες στούς τάφους μας και νά
στοχαζέστε τά χρέη σας. Ὅτι ἐμεῖς
ἀπό μέσ' ἀπ' αὐτούς τούς τάφους
μας μία μέρα θ' ἀναστηθοῦμε και
θά σᾶς κρίνουμε».

Ὁμιλία τοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρώνη πρός τούς Γυμνασιόπαιδες στήν Πύκνα

Ἐξεφωνήθη τήν 8ην Ὀκτωβρίου 1838

Παιδιά μου!

Εἰς τόν τόπο τοῦτο, ὅπου ἐγώ πατῶ σήμερα, ἐπατοῦσαν καί ἐδημηγοροῦσαν τόν παλαιό καιρό ἄνδρες σοφοί, καί ἄνδρες μέ τούς ὁποίους δέν εἶμαι ἄξιος νά συγκριθῶ καί οὔτε νά φθάσω τά ἴχνη των. Ἐγώ ἐπιθυμοῦσα νά σᾶς ἰδῶ, παιδιά μου, εἰς τήν μεγάλη δόξα τῶν προπατόρων μας, καί ἔρχομαι νά σᾶς εἰπῶ, ὅσα εἰς τόν καιρό τοῦ ἀγῶνος καί πρό αὐτοῦ καί ὕστερα ἀπ' αὐτόν ὁ ἴδιος ἐπαρατήρησα, καί ἀπ' αὐτά νά κάμωμε συμπερασμούς καί διά τήν μέλλουσαν εὐτυχίαν σας, μολοντί ὁ Θεός μόνος ἤξεύρει τά μέλλοντα. Καί διά τούς παλαιούς Ἑλληνας, ὅποιας γνώσεις εἶχαν καί ποία δόξα καί τιμήν ἔχαιραν κοντά εἰς τά ἄλλα ἔθνη τοῦ καιροῦ των, ὁποίους ἤρωας, στρατηγούς, πολιτικούς εἶχαν, διά ταῦτα σᾶς λέγουν καθ' ἡμέραν οἱ διδάσκαλοί σας καί οἱ πε-

παιδευμένοι μας. Ἐγώ δέν εἶμαι ἀρκετός. Σᾶς λέγω μόνον πώς ἦταν σοφοί, καί ἀπό ἐδῶ ἐπῆραν καί ἐδανείσθησαν τά ἄλλα ἔθνη τήν σοφίαν των.

Εἰς τόν τόπον, τόν ὁποῖον κατοικοῦμε, ἐκατοικοῦσαν οἱ παλαιοί Ἑλληνας, ἀπό τούς ὁποίους καί ἡμεῖς καταγόμεθα καί ἐλάβαμε τό ὄνομα τοῦτο. Αὐτοί διέφεραν ἀπό ἡμᾶς εἰς τήν θρησκείαν, διότι ἐπροσκυνοῦσαν τές πέτρες καί τά ξύλα. Ἀφοῦ ὕστερα ἦλθε στόν κόσμον ὁ Χριστός, οἱ λαοί ὅλοι ἐπίστευσαν εἰς τό Εὐαγγέλιό του, καί ἔπαυσαν νά λατρεύουν τά εἰδῶλα. Δέν ἐπῆρε μαζί του οὔτε σοφούς οὔτε προκομμένους, ἀλλ' ἀπλούς ἀνθρώπους, χωρικούς καί ψαράδες, καί μέ τήν βοήθεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἔμαθαν ὅλες τές γλῶσσες τοῦ κόσμου, οἱ ὁποῖοι, μολοντί ὅπου καί ἂν ἔβρισκαν ἐναντιότητες καί οἱ βασιλεῖς καί οἱ τύραννοι τούς

κατέτρεχαν, δέν ἤμπόρεσε κανένας νά τούς κάμη τίποτα. Αὐτοί ἔστερέωσαν τήν πίστιν.

Οἱ παλαιοί Ἕλληνες, οἱ πρόγονοί μας, ἔπесαν εἰς τήν διχόνοια καί ἐτρώγονταν μεταξύ τους, καί ἔτσι ἔλαβαν καιρό πρῶτα οἱ Ρωμαῖοι, ἔπειτα ἄλλοι βάρβαροι καί τούς ὑπόταξαν. Ὑστερα ἦλθαν οἱ Μουσουλμάνοι καί ἔκαμαν ὅ,τι ἤμποροῦσαν, διά νά ἀλλάξῃ ὁ λαός τήν πίστιν του. Ἐκοψαν γλῶσσες εἰς πολλούς ἀνθρώπους, ἀλλ' ἐστάθη ἀδύνατο νά τό κατορθώσουν. Τόν ἕνα ἔκοπταν, ὁ ἄλλος τόν σταυρό του ἔκαμε. Σάν εἶδε τοῦτο ὁ σουλτάνος, διόρισε ἕνα βιτσερέ (ἀντιβασιλέα), ἕναν πατριάρχη, καί τοῦ ἔδωσε τήν ἐξουσία τῆς ἐκκλησίας. Αὐτός καί ὁ λοιπός κλῆρος ἔκαμαν ὅ,τι τούς ἔλεγε ὁ σουλτάνος. Ὑστερον ἔγιναν οἱ κοτζαμπάσηδες (προεστοί) εἰς ὅλα τά μέρη. Ἡ τρίτη τάξη, οἱ ἔμποροι καί οἱ προκομμένοι, τό καλύτερο μέρος τῶν πολιτῶν, μήν ὑποφέρνοντες τόν ζυγόν ἔφευγαν, καί οἱ γραμματισμένοι ἐπῆραν καί ἔφευγαν ἀπό τήν Ἑλλάδα, τήν πατρίδα των, καί ἔτσι ὁ λαός, ὅστις στερημένος ἀπό τά μέσα τῆς προκοπῆς, ἐκατήντησεν εἰς ἀθλίαν κατάστασι, καί αὐτή αὐξαινε κάθε ἡμέρα χειρότερα· διότι, ἂν εὐρίσκετο μεταξὺ τοῦ λαοῦ κανεῖς μέ ὀλίγην μάθησι, τόν ἐλάμβανε ὁ κλῆρος, ὅστις ἔχαιρε προνόμια, ἢ ἐσύρετο ἀπό τόν ἔμπορο τῆς Εὐρώπης

ὡς βοηθός του, ἐγίνετο γραμματικός τοῦ προεστοῦ. Καί μερικοὶ μήν ὑποφέροντες τήν τυραννίαν τοῦ Τούρκου καί βλέποντας τέσ δόξες καί τέσ ἡδονές ὅπου ἀνελάμβαναν αὐτοί, ἄφηναν τήν πίστιν τους καί ἐγίνοντο Μουσουλμάνοι. Καί τοιουτοτρόπως κάθε ἡμέρα ὁ λαός ἐλίγνευε καί ἐπτῶχαινε.

Εἰς αὐτήν τήν δυστυχημένη κατάστασι μερικοὶ ἀπό τούς φυγάδες γραμματισμένους ἐμετάφραζαν καί ἔστελναν εἰς τήν Ἑλλάδα βιβλία, καί εἰς αὐτούς πρέπει νά χρωστοῦμε εὐγνωμοσύνη, διότι εὐθύς ὅπου κανένας ἀνθρωπος ἀπό τόν λαό ἐμάνθανε τά κοινά γράμματα, ἐδιάβαζεν αὐτά τά βιβλία καί ἔβλεπε ποιούς εἶχαμε προγόνους, τί ἔκαμεν ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ Ἀριστείδης καί ἄλλοι πολλοὶ παλαιοὶ μας, καί ἐβλέπαμε καί εἰς ποῖαν κατάστασι εὐρισκόμεθα τότε. Ὅθεν μᾶς ἦλθεν εἰς τό νοῦ νά τούς μιμηθοῦμε καί νά γίνουμε εὐτυχέστεροι. Καί ἔτσι ἔγινε καί ἐπροόδευσεν ἡ Ἑταιρεία.

Ὅταν ἀποφασίσαμε νά κάμωμε τήν Ἐπανάστασι, δέν ἐσυλλογισθήκαμε οὔτε πόσοι εἴμεθα, οὔτε πώς δέν ἔχομε ἄρματα, οὔτε ὅτι οἱ Τούρκοι ἐβαστοῦσαν τά κάστρα καί τās πόλεις, οὔτε κανένας φρόνιμος μᾶς εἶπε «ποῦ πᾶτε ἐδῶ νά πολεμήσετε μέ σιταροκάραβα βατσέλα», ἀλλά ὡς μία βροχή ἔπεσε εἰς ὅλους μας

ἡ ἐπιθυμία τῆς ἐλευθερίας μας, καί ὅλοι, καί ὁ κλῆρος μας καί οἱ προεστοί καί οἱ καπεταναῖοι καί οἱ πεπαιδευμένοι καί οἱ ἔμποροι, μικροί καί μεγάλοι, ὅλοι ἐσυμφωνήσαμε εἰς αὐτό τόν σκοπό καί ἐκάμαμε τήν Ἐπανάσταση.

Εἰς τόν πρῶτο χρόνο τῆς Ἐπαναστάσεως εἶχαμε μεγάλη ὁμόνοια καί ὅλοι ἐτρέχαμε σύμφωνοι. Ὁ ἕνας ἐπήγγεν εἰς τόν πόλεμο, ὁ ἀδελφός του ἔφερεν ξύλα, ἡ γυναίκα του ἐζύμωνε, τό παιδί του ἐκουβαλοῦσε ψωμί καί μπαρουτόβολα εἰς τό στρατόπεδον καί ἕαν αὐτή ἡ ὁμόνοια ἐβαστοῦσε ἀκόμη δύο χρόνους, ἠθέλαμε κυριεύσει καί τήν Θεσσαλία καί τήν Μακεδονία, καί ἴσως ἐφθάναμε καί ἔως τήν Κωνσταντινούπολη. Τόσον τρομάξαμε τούς Τούρκους, ὅπου ἀκουγαν Ἑλληνα καί ἔφευγαν χίλια μίλια μακρά. Ἐκατόν Ἑλληνες ἐβάζαν πέντε χιλιάδες ἐμπρός, καί ἕνα καράβι μίαν ἀρμάδα. Ἀλλά δέν ἐβάσταξεν. Ἦλθαν μερικοί καί ἠθέλησαν νά γένουν μπαρμπέρηδες εἰς τοῦ κασίδη τό κεφάλι. Μᾶς πονοῦσε τό μπαρμπέρισμά τους. Μά τί νά κάμωμε; Εἶχαμε καί αὐτουνηῶν τήν ἀνάγκη. Ἀπό τότε ἤρχισεν ἡ διχόνοια, καί ἐχάθη ἡ πρώτη προθυμία καί ὁμόνοια. Καί ὅταν ἔλεγες τόν Κώστα νά δώση χρήματα διά τάς ἀναγκας τοῦ ἔθνους, ἢ νά ὑπάγη εἰς τόν πόλεμο, τοῦτος ἐπρόβαλε τόν Γιάννη. Καί μ' αὐτόν τόν

τρόπο κανεῖς δέν ἠθελε οὔτε νά συνδράμη οὔτε νά πολεμήσῃ. Καί τοῦτο ἐγίνετο, ἐπειδή δέν εἶχαμε ἕναν ἀρχηγό καί μία κεφαλή. Ἀλλά ἕνας ἔμπαινε πρόεδρος ἕξι μῆνες, ἐσηκώνετο ὁ ἄλλος καί τόν ἔρριχνε, καί ἐκάθετο αὐτός ἄλλους τόσους, καί ἔτσι ὁ ἕνας ἠθελε τοῦτο καί ὁ ἄλλος τό ἄλλο. Ἴσως ὅλοι ἠθέλαμε τό καλό, πλήν καθένας κατά τήν γνώμη του. Ὅταν προστάζουνε πολλοί, ποτέ τό σπίτι, δέν χτίζεται οὔτε τελειώνει. Ὁ ἕνας λέγει ὅτι ἡ πόρτα πρέπει νά βλέπη εἰς τό ἀνατολικό μέρος, ὁ ἄλλος εἰς τό ἀντικρυνό καί ὁ ἄλλος εἰς τόν Βορέα, σάν νά ἦτον τό σπίτι εἰς τόν ἀραμπιά, καί νά γυρίζη, καθώς λέγει ὁ καθένας. Μέ τοῦτο τόν τρόπο δέν κτίζεται ποτέ τό σπίτι, ἀλλά πρέπει νά εἶναι ἕνας ἀρχιτέκτων, ὅπου νά προστάζῃ πῶς θά γενῆ. Παρομοίως καί ἡμεῖς ἐχρειαζόμεθα ἕναν ἀρχηγό καί ἕναν ἀρχιτέκτονα, ὅστις νά προστάζῃ καί οἱ ἄλλοι νά ὑπακούουν καί νά ἀκολουθοῦν. Ἀλλ' ἐπειδή εἴμεθα εἰς τέτοια κατάστασιν, ἐξ αἰτίας τῆς διχονοίας, μᾶς ἔπεσε ἡ Τουρκιά ἐπάνω μας καί κοντέψαμε νά χαθοῦμε, καί εἰς τούς στερνοῦς ἑπτά χρόνους δέν κατορθώσαμε μεγάλα πράγματα.

Εἰς αὐτή τήν κατάστασιν ἔρχεται ὁ βασιλεύς, τά πράγματα ἡσυχάζουν, καί τό ἔμπόριο καί ἡ γεωργία καί οἱ τέχνες ἀρχίζουν νά προοδεύουν καί μάλιστα ἡ

παιδεία. Αὐτή ἡ μάθησις θά μᾶς αὐξήσῃ καί θά μᾶς εὐτυχήσῃ. Ἄλλὰ διά νά αὐξήσωμεν, χρειάζεται καί ἡ στερέωσις τῆς πολιτείας μας, ἡ ὁποία γίνεται μέ τήν καλλιέργεια καί μέ τήν ὑποστήριξη τοῦ Θρόνου. Ὁ βασιλεύς μας εἶναι νέος καί συμμορφώνεται μέ τόν τόπο μας, δέν εἶναι προσωρινός, ἀλλ' ἡ βασιλεία του εἶναι διαδοχική καί θά περάσῃ εἰς τά παιδιά τῶν παιδιῶν του, καί μέ αὐτόν κι ἐσεῖς καί τά παιδιά σας θά ζήσετε. Πρέπει νά φυλάξετε τήν πίστη σας καί νά τήν στερεώσετε, διότι, ὅταν ἐπιάσαμε τά ἄρματα, εἶπαμε πρῶτα ὑπέρ πίστεως καί ἔπειτα ὑπέρ πατρίδος. Ὅλα τά ἔθνη τοῦ κόσμου ἔχουν καί φυλάττουν μία Θρησκεία. Καί αὐτοί, οἱ Ἑβραῖοι, οἱ ὁποῖοι κατατρέχοντο καί μισοῦντο καί ἀπό ὅλα τά ἔθνη, μένουν σταθεροί εἰς τήν πίστη τους.

Νά μήν ἔχετε πολυτέλεια, νά μήν πηγαίνετε εἰς τούς καφενέδες καί τά μπιλιάρδα. Νά δοθῆτε εἰς τάς σπουδάς σας καί καλύτερα νά κοπιάσετε ὀλίγον, δύο καί τρεῖς χρόνους καί νά ζήσετε ἐλεύθεροι εἰς τό ἐπίλοιπο τῆς ζωῆς σας, παρά νά περάσετε τέσσαρους - πέντε χρόνους τήν νεότητά σας, καί νά μείνετε ἀγράμματοι. Νά σκλαβωθῆτε εἰς τά γράμματά σας. Νά ἀκούετε τάς συμβουλὰς τῶν διδασκάλων καί γεροντοτέρων, καί κατά τήν παροιμία, «μύρια ἤξευρε καί

χίλια μάθαινε». Ἡ προκοπή σας καί ἡ μάθησή σας νά μήν γίνῃ σκεπάρνι μόνο διά τό ἄτομό σας, ἀλλά νά κοιτάζῃ τό καλό τῆς κοινότητος, καί μέσα εἰς τό καλό αὐτό εὐρίσκεται καί τό δικό σας.

Ἐγώ, παιδιά μου, κατά κακή μου τύχη, ἐξ αἰτίας τῶν περιστάσεων, ἔμεινα ἀγράμματος καί διά τοῦτο σᾶς ζητῶ συγχώρηση, διότι δέν ὀμιλῶ καθὼς οἱ δάσκαλοί σας. Σᾶς εἶπα ὅσα ὁ ἴδιος εἶδα, ἤκουσα καί ἐγνώρισα, διά νά ὠφεληθῆτε ἀπό τά ἀπερασμένα καί ἀπό τά κακά ἀποτελέσματα τῆς διχονοίας, τήν ὁποίαν νά ἀποστρέψετε, καί νά ἔχετε ὁμόνοια.

Ἐμᾶς μή μᾶς τηρᾶτε πλέον. Τό ἔργο μας καί ὁ καιρός μας ἐπέρασε. Καί αἱ ἡμέραι τῆς γενεᾶς, ἡ ὁποία σᾶς ἀνοιξε τόν δρόμο, θέλουν μετ' ὀλίγον περάσει. Τήν ἡμέρα τῆς ζωῆς μας θέλει διαδεχθῆ ἡ νύκτα τοῦ θανάτου μας, καθὼς τήν ἡμέραν τῶν Ἁγίων Ἀσωμάτων θέλει διαδεχθῆ ἡ νύκτα καί ἡ αὐριανή ἡμέρα. Εἰς ἐσᾶς μένει νά ἰσάσετε καί νά στολίσετε τόν τόπο, ὅπου ἡμεῖς ἐλευθερώσαμε· καί, διά νά γίνῃ τοῦτο, πρέπει νά ἔχετε ὡς θεμέλια τῆς πολιτείας τήν ὁμόνοια, τήν θρησκεία, τήν καλλιέργεια τοῦ θρόνου καί τήν φρόνιμον ἐλευθερία.

Τελειώνω τόν λόγο μου. Ζήτη ὁ βασιλεύς μας Ὁδων!

Ζήτη οἱ σοφοί διδάσκαλοι!
Ζήτη ἡ Ἑλληνική Νεολαία!

ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΤΟ ΛΟΝΔΙΝΟ

Πρωτοπρεσβυτέρου Ἰωάννου Σουρλίγγα

Μέσα σέ πολύ ιδιαίτερες συνθήκες, λόγω τῆς φοβερῆς πανδημίας πού ταλανίζει τόν κόσμο μας, ἐφορτάσαμε τό 2021 τήν ἐπέτειο τῶν 200 ἐτῶν ἀπό τό ξέσπασμα τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασης τοῦ 1821, ἐνός γεγονότος μοναδικοῦ, ὄχι μόνο γιά τήν Ἑλλάδα, ἀλλά συνολικά γιά τήν Εὐρώπη καί τόν κόσμο ὅλο.

Μέ τήν εὐλογία τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μαντινείας καί Κυνουρίας κ. Ἀλεξάνδρου, ὁ ὁποῖος ἀνταποκρίθηκε στό αἶτημα τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Θυατείρων καί Μεγάλης Βρετανίας κ. ΝΙΚΗΤΑ νά προσκομιστῆ πρὸς εὐλογία τῶν Πιστῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Θυατείρων ἡ τιμία Κάρα τοῦ Ἁγίου Νεομάρτυρος Δημητρίου, τοῦ Πολιούχου τῆς Τριπόλεως, καί μέ τήν ἀγαστή συνεργασία τῶν Ἐφημερίων τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος καί Ἁγίας Παρασκευῆς Harrow τοῦ Βορειοδυτικοῦ Λονδίνου, πατρός Κων/νου Παπαγεωργίου καί Ἱερομονάχου Εὐγενίου Τσαραμανίδη, καθῶς καί μέ τή στήριξη τοῦ Προέ-

δρου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Κυπριακῆς Παροικίας κ. Παναγιώτου Προκοπίου καί τῶν λοιπῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου, τῆς Φιλοπτώχου Ἀδελφότητος, τοῦ κ. Σεραφεῖμ Κυριακίδη, τῆς Διευθύνσεως Ἑλληνικοῦ Σχολείου καί ὄλων τῶν συνεργατῶν τῆς Παροικίας, ἡ τιμία Κάρα τοῦ Ἁγίου Νεομάρτυρος Δημητρίου, τοῦ Πολιούχου τῆς Τριπόλεως, βρέθηκε ἀπό τήν Παρασκευή 4ῆ Νοεμβρίου 2021 ἕως τήν Τετάρτη 17ῆ

Νοεμβρίου 2021 στό Λονδίνο.

Ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Θυατείρων καί Μεγάλης Βρετανίας κ. ΝΙΚΗΤΑΣ, μέ τό ὑπ' ἀριθμ. πρωτ. Α00618/17-8-2021 ἔγγραφό του, ζήτησε ἀπό τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Μαντινείας καί Κυνουρίας κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ νά προσκομισθῆ πρὸς εὐλογία τῶν Πιστῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Θυατείρων ἡ τιμία Κάρα τοῦ Ἁγίου Νεομάρτυρος Δημητρίου, συμμετέχοντας παραλλήλως στίς ἐκδηλώσεις τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος καί Ἁγίας Παρασκευῆς Harrow τοῦ Βορειοδυτικοῦ Λονδίνου γιά τά 200 χρόνια ἀπό τήν Ἐθνική Παλιγγενεσία, ἐκδηλώσεις ἀφιερωμένες στούς Ἁγίους Νεομάρτυρες τῆς Ἐκκλησίας μας,

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολί-

της Μαντινείας καί Κυνουρίας κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ἀνταποκρίθηκε θετικά στό ὡς ἄνω αἴτημα τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Θυατείρων, ἀπαντώντας μέ τήν ὑπ' ἀριθμ. πρωτ. 320/18-8-2021 ἀπαντητική ἐπιστολή του. Παραλλήλως, διεβίβασε πρὸς τήν Ἱερά Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τίς ὑπ' ἀριθμ. 368/17-9-21 καί 389/28-9-2021 ἐπιστολές μέ τό αἴτημα γιά ἔγκριση τῆς μεταφορᾶς τοῦ προσκυνήματος, καθὼς καί γιά τήν πιστοποίηση τοῦ ἐν λόγῳ Κειμηλίου καί ἔλαβε τίς ὑπ' ἀριθμ. πρωτ. 4121/2063-4121/2064-14-10-2021 ἀπαντητικές ἐπιστολές τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, οἱ ὁποῖες ἀποφάνθηκαν θετικά, δίδοντας τήν ἄδεια διά τήν μεταφορά τοῦ προσκυνήματος στό Λονδίνο καί πιστοποιώντας αὐτό. Τέλος, ἐλήφθη καί τό ὑπ' ἀριθμ. πρωτ. 393/21-10-2021 πιστοποιητικό ἐλευθέρης ἐξόδου τῆς τίμιας Κάρας τοῦ Ἁγίου Νεομάρτυρος Δημητρίου ἀπό τήν Ἑλλάδα πρὸς τό Λονδίνο ἐκ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ἀεροῦγειονομείου τοῦ Ἀεροδρόμιου «Ἐλευθέριος Βενιζέλος».

Τά πρῶτα βήματα γιά τήν ὀργάνωση καί διεξαγωγή τοῦ προσκυνήματος ἔφεραν στό προσκήνιο πολλές καί μεγάλες δυσκολίες, ἀλλά, μέ τήν πολύ σημαντική καί καθοριστική στήριξη ἐκ τῶν τελωνιακῶν καί λοιπῶν ὑγειονομικῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ ἀε-

ρολιμένα Ἀθηνῶν «Ἐλευθέριος Βενιζέλος», ἰδιαίτερος δέ τῶν κ. Χρῦσας Δαλαμάνη καί κ. Ἐλευθερίας Χατζηκυριάκου, οἱ ὁποῖες συνεργάστηκαν ἄριστα, ξεπεράστηκαν πολλά γραφειοκρατικά προβλήματα, τά ὁποῖα ἐμπόδιζαν τήν διεξαγωγή τοῦ προσκυνήματος. Τούς εὐχαριστοῦμε θερμῶς, εὐχόμενοι ὁ Ἅγιος νά εἶναι βοήθειά τους.

Μετά ἀπό ἀρκετές ἡμέρες καί ἀφοῦ πλέον εἶχαν φθάσει στά χέρια μας ὅλα τα νομιμοποιητικά ἔγγραφα, μεταφρασμένα στά ἀγγλικά, σχετικά μέ τά διαδικαστικά περί τοῦ προσκυνήματος, ἔφτασε ἡ ὥρα τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Ἁγίου, γεγονός σημαντικό καί ξεχωριστό, μιᾶς καί ἡ ἁγία Κάρα τοῦ Νεομάρτυρος πρώτη φορά βγήκε ἐκτός Ἑλλάδος πρός προσκύννηση.

Τήν Παρασκευή 4η Νοεμβρίου 2021 καί ὥρα 5η πρωινή οἱ Ἱερεῖς τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ, ἀλλά καί τῆς Μητροπόλεως, τέλεσαν εὐχαριστήριο Θεία Λειτουργία καί τέθηκε στό μέσο τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ ἡ τιμία Κάρα τοῦ Ἁγίου Νεομάρτυρος πρός προσκύννηση, ὅπου μετά τό πέρας τῆς Ἀκοουθίας, ὁ ἐντεταλμένος παρὰ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μαντινείας καί Κυνουρίας κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ συνοδός Αἰδεσιμώτατος Πρωτοπρεσβύτερος Ἰωάννης Σουρλίγγας ἀναχώρησε μέ συνοδεία συνεργατῶν τοῦ Μη-

τροπολιτικοῦ Ναοῦ γιά τόν Ἄερολιμένα τῶν Ἀθηνῶν, ὅπου τόν περίμενε ὁ Αἰδεσιμώτατος Πρωτοπρεσβύτερος π. Κων/νος Παπαγεωργίου, Κληρικός τῆς Ἱερᾶς μας Μητροπόλεως, ἀποσπασμένος στήν Ἀρχιεπισκοπή Θυατείρων καί Μεγάλης Βρετανίας, καθῶς καί οἱ ὑπεύθυνοι τῶν τελωνιακῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Ἄερολιμένα τῶν Ἀθηνῶν, οἱ ὁποῖοι προσκύννησαν μέ σεβασμό τόν Ἅγιο, ὅπως καί ἀρκετοί ταξιδιωτές, οἱ ὁποῖοι μέ σεβασμό αἰτήθηκαν ἐπ' εὐκαιρία τήν εὐλογία τοῦ Ἁγίου καί συνέδραμαν καθοριστικά στήν ἐπιβίβαση στό ἀεροπλάνο, μέ προορισμό τό Ἄεροδρόμιο Hethriow τοῦ Λονδίνου.

Μετά ἀπό τρίωρη πτήση τό ἀεροπλάνο, τό ὁποῖο μετέφερε τόν Ἅγιο καί τήν συνοδεία του, προ-

σγειώθηκε γύρω στις τέσσερις τό απόγευμα, ώρα Λονδίνου, και μετά από τά προβλεπόμενα του Άερολιμένα του Λονδίνου και τίς άπαραίτητες τελωνιακές και γραφειοκρατικές ύποχρεώσεις στό τελωνείο τής χώρας, μέ οδηγό τόν γραμματέα τής κοινότητας ιατρό και έρευνητή στό Πανεπιστήμιο τής Όξφόρδης κ. Σεραφείμ Κυριακίδη, όδοιπορήσαμε πρός τήν Ένορία του Άγίου Παντελεήμονος και Άγίας Παρασκευής Harrow του Βορείου Λονδίνου, όπου πλήθος λαού, Κυπρίων Έλλήνων και άλλων Έθνικοτήτων εκ τών Βαλκανίων, μέ προεξάρχοντα τόν Θεοφιλέστατο Έπίσκοπο Ίλίου κ. ΡΑΦΑΗΛ, πού, σημειωτέ-

ον, μέχρι τής χειροτονίας του εις Έπίσκοπον τής Αρχιεπισκοπής ήτο άποσπασμένος Κληρικός τής Μητροπόλεώς μας, ως εκπρόσωπος του Σεβασμιωτάτου Αρχιεπισκόπου Θυατείρων κ. ΝΙΚΗΤΑ, ύποδέχθηκε μετά πάσης λαμπρότητος τήν άγία Κάρα του Άγίου Νεομάρτυρος Δημητρίου και άμέσως μετά χοροστάτησε στον πανηγυρικό Έσπερινό, όπου εν συνεχεία κήρυξε τόν θείο λόγο, μεταφέροντας τίς άρχιερατικές εύχές και εύχαριστίες του Αρχιεπισκόπου Θυατείρων πρός τόν Σεβ. Μητροπολίτη Μαντινείας και Κυνουρίας και τή συνοδεία του για τή εύλογία του προσκυνήματος και τή συμμετοχή του

ΛΙΕΥΣ

μέ αυτόν τόν τρόπο στίς ἐκδηλώσεις τῆς Ἑνορίας τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος Λονδίνου. Μετά τό πέρας τοῦ Ἑσπερινοῦ ἀκολούθησε λιτό δεῖπνο, περίσσειμα ἀγάπης ἐκ τῶν ὑπευθύνων γυναικῶν τῆς Φιλοπτώχου Ἀδελφότητος στήν κοινοτική αἴθουσα τῆς παροικίας, πλησίον τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ.

Τήν ἐπομένη, Σάββατο 6η Νοεμβρίου 2021, σύμφωνα μέ τό καταρτισθέν πρόγραμμα τῶν ἐν λόγω ἐκδηλώσεων, ἐτελέσθη Θεία Λειτουργία ἐκ τοῦ συνοδοῦ π. Ἰωάννου Σουρλίγγα, καί τό ἑσπέρας ἔλαβε χώρα ἡ τελετή τοῦ ἱεροῦ Μυστηρίου τοῦ Εὐχελαίου, παρουσία πλήθους χριστιανῶν στόν Ἱερό Ναό Ἁγίου Παντελεήμονος καί Ἁγίας Παρασκευῆς Harrow τοῦ Βορειοδυτικοῦ Λονδίνου.

Τήν Κυριακή 7η Νοεμβρίου 2021 ἐτελέσθη ὁ Ὁρθρος καί Ἀρχιερατική Θεία Λειτουργία ὑπό τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ἰλίου κ. ΡΑΦΑΗΛ στόν ὡς ἄνω Ἱερό Ναό. Ἐν συνεχείᾳ προσφέρθηκε κέρασμα στήν Κοινοτική αἴθουσα καί περί ὥρα δευτέρα μεσημβρινή ἀκολούθησε ὁμιλία τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ἰλίου κ. ΡΑΦΑΗΛ μέ θέμα «Ἡ προσφορά τῶν Νεομαρτύρων στήν Ἑλληνική Ἐπανάσταση».

Τήν Δευτέρα 8η Νοεμβρίου 2021 ἡ τιμία Κάρα εὐρέδῃ στόν πανηγυρίζοντα Ἱερό Ναό Τιμίου Σταυροῦ καί Ἀρχαγγέλων Golders Green, Λονδίνου, ὅπου

ἐτελέσθη Ἀρχιερατική Θεία Λειτουργία ὑπό τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Μελιτινῆς κ. ΜΑΞΙΜΟΥ, ὁ ὁποῖος ὁμίλησε σχετικά μέ τήν ἑορτή τῶν Ἀρχαγγέλων καί, ἐπί τῇ εὐκαιρίᾳ τοῦ προσκυνήματος τοῦ Ἁγίου Νεομάρτυρος, γιά τόν βίο τοῦ Ἁγίου καί τούς Νεομάρτυρες τῆς Ἐκκλησίας μας.

Τήν Δευτέρα 8η Νοεμβρίου 2021 τό ἑσπέρας ἡ τιμία Κάρα εὐρέδῃ στόν πανηγυρίζοντα Ἱερό Ναό Ἁγίου Νεκταρίου στό Battersea, ὅπου ἐτελέσθη πανηγυρικός Ἀρχιερατικός Ἑσπερινός, χοροστατοῦντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Θυατείρων καί Μεγάλης Βρετανίας κ. ΝΙΚΗΤΑ, πλαισιουμένου ἐκ κληρικῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, ὁ ὁποῖος ἐκήρυξε τόν θεῖο λόγο, ἐνῶ μετά τό πέρας ἀκολούθησε κέρασμα πρὸς τούς συνδαιτυμόνες.

Τήν Τρίτη 9η Νοεμβρίου 2021 ἡ τιμία Κάρα εὐρέδῃ στόν Ἱερό Ναό Ἁγίας Αἰκατερίνης Barnet/Enfield, ὅπου ἐτελέσθη Θεία Λειτουργία ἐκ τοῦ π. Ἰωάννου Σουρλίγγα.

Τήν Τετάρτη 10η Νοεμβρίου 2021 ἡ τιμία Κάρα εὐρέδῃ στόν Ἱερό Ναό Ἀποστόλου Ἀνδρέου Birmingham, ὅπου ἐτελέσθη τό Μυστήριον τοῦ ἱεροῦ Εὐχελαίου.

Τήν Πέμπτη 11η Νοεμβρίου 2021 ἡ τιμία Κάρα εὐρέδῃ στόν Ἱερό Ναό Ἁγίας Τριάδος Birmingham, ὅπου ἐτελέσθη

Θεία Λειτουργία, ἐνῶ τό ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας ἡ τιμία Κάρα εὐρέθη στόν Ἱερό Ναό Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Coventry, ὅπου ἔλαβε χώρα ἡ τελετή τοῦ ἱεροῦ Εὐχελαιίου καί ἀκολούθησε ἱερά Παράκληση στόν Ἅγιο.

Τήν Παρασκευή 12η Νοεμβρίου 2021 τό ἑσπέρας ἡ τιμία Κάρα ἐπέστρεψε στόν Ἱερό Ναό Ἁγίου Παντελεήμονος καί Ἁγίας Παρασκευῆς Harrow Λονδίνου, ὅπου ἐτελέσθη Ἀρχιερατική ἱερά Ἀγρυπνία ὑπό τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Μελιτινῆς κ. ΜΑΞΙΜΟΥ.

Τό Σάββατο 13η Νοέμβριου 2021 ἡ τιμία Κάρα εὐρέθη στόν Ἱερό Ναό Ἀποστόλου Ἀνδρέου Kentish Town, ὅπου ἐτελέσθη Θεία Λειτουργία, ἐνῶ τό ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας ἡ τιμία

Κάρα μεταφέρθη στόν Ἱερό Ναό Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Δημητρίου Edmonton, ὅπου ἔλαβε χώρα ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ἑσπερινοῦ καί ἀκολούθησε ἱερά Παράκληση στόν Ἅγιο.

Τήν Κυριακή 14η Νοέμβριου 2021 ἡ τιμία Κάρα εὐρέθη στόν Καθεδρικό Ἱερό Ναό τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας Λονδίνου, ὅπου ἐτελέσθη Θεία Λειτουργία.

Τήν Κυριακή 14η Νοέμβριου 2021 ἡ τιμία Κάρα ἐπανῆλθε στόν Ἱερό Ναό Ἁγίου Παντελεήμονος καί Ἁγίας Παρασκευῆς Harrow Λονδίνου, ὅπου ἐτελέσθη ἱερό Μνημόσυνο ὑπέρ μακαρίας μνήμης καί αἰωνίου ἀναπαύσεως τῶν ὑπέρ τῆς Πίστεως καί τῆς Πατρίδος ἀγωνισαμένων καί πεσόντων πατέρων καί ἀδελφῶν ἡμῶν καί πάντων τῶν ἡρώων τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασεως, ἐνῶ ἀκολούθησε ὁμιλία ἐκ τοῦ Φιλέλληνος Καθηγητοῦ Roderick Beaton μέ θέμα «Ἡ συμβολή τοῦ Λόρδου Βύρωνα στήν Ἑλληνική Ἐπανάσταση». Ἀμέσως μετά παρουσιάστηκε πρόγραμμα μέ ὕμνους καί παραδοσιακά τραγούδια ἐκ τῆς Βυζαντινῆς Χορωδίας τῆς Σχολῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Θυατείρων ὑπό τήν διεύθυνση τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου Ἰωσήφ Παλιούρα. Χαιρετισμούς ἀπηύθυναν οἱ Πρόξενοι - ἐκπρόσωποι τῆς Ἑλληνικῆς καί τῆς Κυπριακῆς Κυβερνήσεως, ἀκού-

στικαν ποιήματα από μαθητές του παροικιακού σχολείου και η σύναξη έκλεισε με τά ἐγκαίνια ἐκθέσεως τῶν προσωπογραφῶν τῶν ἡρώων τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασης καί μέ τήν παρουσίαση παραδοσιακῶν χορῶν ἀπό τό Λύκειο Ἑλληνίδων Λονδίνου, ἐκδηλώσεις πού στέφθηκαν μέ ἐπιτυχία καί ἀγκαλιάστηκαν μέ τή συμμετοχή πλήθους κόσμου.

Τή Δευτέρα 15ῃ Νοέμβριου 2021 ἡ τιμία Κάρα εὐρέθη στόν Ἱερό Ναό Ἁγίου Παντελεήμονος καί Ἁγίας Παρασκευῆς Harrow Λονδίνου, ὅπου ἐτελέσθη ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ἑσπερινοῦ καί ἀκολούθησε ἱερά Παράκληση στόν Ἅγιο.

Τήν Τρίτη 16ῃ Νοέμβριου 2021 ἡ τιμία Κάρα εὐρέθη στόν Ἱερό Ναό Ἁγίου Παντελεήμονος καί Ἁγίας Παρασκευῆς Harrow Λονδίνου, ὅπου ἐτελέσθη πανηγυρική Θεία Λειτουργία.

Τέλος, τήν Τετάρτη 17ῃ Νοεμβρίου 2021 ἡ τιμία Κάρα ἀνεχώρησε ἀπό τόν Ἱερό Ναό Ἁγίου Παντελεήμονος καί Ἁγίας Παρασκευῆς Harrow Λονδίνου, ἀφοῦ ἐτελέσθη εὐχαριστήριοις δέησις μέ προορισμό τήν Ἑλλάδα καί τό κέντρο τοῦ ἱστορικοῦ Μοριᾶ, τήν ἀγιοτόκο καί ἡρωτόκο Τριπολιτσά.

Μετά ἀπό τρίωρη πτήση τό ἀεροπλάνο, τό ὁποῖο μετέφερε τόν Ἅγιο καί τήν συνοδεία του, προσγειώθηκε στίς ἔξι τό ἀπόγευμα

στήν Ἑλλάδα καί, μετά ἀπό τά προβλεπόμενα τοῦ Ἀερολιμένα καί τίς ἀπαραίτητες τελωνιακές καί γραφειοκρατικές ὑποχρεώσεις ἐπανόδου τῆς τιμίας Κάρας στό τελωνεῖο τῆς χώρας, ὁδοιπορήσαμε πρὸς τήν Τρίπολη, ὅπου Κλῆρος καί Λαός περίμενε τόν Ἅγιο νά ἐπιστρέψει στό θρόνι του. Τελέσθηγε εὐθύς ἀμέσως ἱερά Ἀγρυπνία, στήν ὁποία συμπροσευχήθηγε ὁ Σεβασμιώτατος Ποιμενάρχης μας, Μητροπολίτης Μαντινείας καί Κυνουρίας κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ.

Εὐχαριστοῦμε τόν Ἅγιο, πού μᾶς ἀξίωσε νά τόν συνοδεύσουμε στό προσκύνημα αὐτό, εὐχόμενοι ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου νά σκέπει πάντας, τόσο ἐδῶ στήν Ἑλλάδα, ὅσο καί στούς ἀδελφούς μας χριστιανούς, ὅπου γῆς.

Χ Ρ Ο Η Τ Η Α

 Παρασκευή,
17η Δεκεμβρίου 2021

Διανομή τροφίμων από τό
Πρόγραμμα «τό Καλάδι του
πτωχού αδελφού».

Στό πλαίσιο τής προσφορᾶς
του Φιλανθρωπικού Προγράμμα-
τος «ΤΟ ΚΑΛΑΘΙ ΤΟΥ ΠΤΩΧΟΥ
ΑΔΕΛΦΟΥ» τής Ἱερᾶς Μητροπό-
λεως Μαντινείας καί Κυνουρίας
ἐντάσσεται καί ἡ διανομή τρο-
φίμων καί ἄλλων ἀγαθῶν στίς
δοκιμαζόμενες οἰκογένειες τής
Μητροπόλεώς μας, πού πραγμα-
τοποιήθηκε τήν Παρασκευή 17
Δεκεμβρίου 2021.

Ἡ διανομή ἔγινε μέσῳ τῶν Ἐνο-
ριῶν τής Τριπόλεως, τοῦ Λεωνι-
δίου καί τῶν εὐαγῶν Ἰδρυμάτων
τής Μητροπόλεώς μας, παρουσία
τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολί-
του Μαντινείας καί Κυνουρίας
κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, προσφέροντας
δέματα τροφίμων μέ ζυμαρικά,
λάδι, φρούτα κρέατα κ.λ.π. γιά

τίς ἡμέρες τῶν Χριστουγέννων.

Παρόλες τίς οἰκονομικές δυ-
σκολίες πού περνάει ἡ χώρα μας,
ἀλλά καί ἡ Ἐκκλησία, λόγω τής
λοιμικῆς ἀσθενείας τοῦ κορωνοϊ-
οῦ, ἡ Μητρόπολή μας κατάφερε
νά συγκεντρώσει τά προαναφερ-
θέντα εἶδη, πού ἐκφράζουν τήν
ἀγάπη πρὸς τόν συνάνθρωπο.

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολί-
της Μαντινείας καί Κυνουρίας κ.
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ καί οἱ ἐδελοντές
τοῦ Φιλανθρωπικοῦ Προγράμμα-
τος τό «ΚΑΛΑΘΙ ΤΟΥ ΠΤΩΧΟΥ
ΑΔΕΛΦΟΥ», ἐκφράζουν ἐκ βᾶ-
θους καρδίας τίς θερμές εὐχαρι-
στίες τους πρὸς τόν εὐσεβῆ καί
φιλόνητο λαό μας, πρὸς τούς
ἐπιχειρηματίες τοῦ τόπου μας,
τούς ἐνοικιαστές κτημάτων τής
Ἱερᾶς Μονῆς Γοργοπηκίου Νε-
στάνης στό Ἑλληνικό Ἀργολίδος
γιά τά φρούτα, καί πρὸς ὅλους
τούς ἀρωγούς τής προσπάθειας
αὐτῆς, πού ἔχει σκοπό τή στήριξη
τῶν ἀναξιοπαδούντων ἀδελφῶν
μας, καί εὐχόνται πρὸς ὅλους ἔτη
πολλά καί μέ υἰγιατό τό Νέο Ἔτος.

 Σάββατο, 18η Δεκεμβρίου 2021
Ἑορτή τοῦ Κατηχητικοῦ
Σχολείου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου
Βασιλείου Τριπόλεως.

Μέ τόν δικό τους ξεχωριστό
τρόπο, γόρτασαν τά προεόρτια

των Χριστουγέννων τά παιδιά του Κατηχητικού Σχολείου του Μητροπολιτικού Ίερού Ναού Ἁγίου Βασιλείου Τριπόλεως.

Τὴν γιορτὴ ετοίμασαν καὶ παρουσίασαν τὸ Σάββατο 18 Δεκεμβρίου 2021, στὴν αἴθουσα τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου τῆς Ἐνορίας τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, μέ τὴν παρουσία τῶν γονέων τους, πάντα λαμβάνοντας ὑπ' ὄψιν τὰ μέτρα κατὰ τῆς λοιμικῆς πανδημίας τοῦ κορωνοϊοῦ.

Ἡ ἐκδήλωση ἄρχισε μέ χαιρετισμό καὶ ὁμιλία τοῦ Ἱερέως π. Σωτηρίου, περὶ τῆς ἐορτῆς τῶν Χριστουγέννων. Ἀκολούθησαν Τροπάρια τῶν Χριστουγέννων, τὰ ὁποῖα ἔψαλλαν μέ θαυμασίο τρόπο τὰ παιδιά τοῦ Κατηχητικοῦ, ἐνῶ ἀπήγγειλαν καὶ χριστουγεννιάτικα ποιήματα.

Στὴν ἐκδήλωση παραβρέθηκε ὁ Προϊστάμενος τοῦ Ἱερού Ναοῦ π. Ἰωάννης καὶ ὁ ὑπεύθυνος τοῦ Κατηχητικοῦ Διάκονος π. Ἰάκωβος, καθὼς καὶ ἡ βοηθὸς κατηχήτρια κ. Κωνσταντίνα Παλυβοῦ.

☀️ Ὀνοματοδοσία τῶν σηράγγων τῆς Ἑθνικῆς ὁδοῦ «ΜΟΡΕΑΣ»

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας Μαντινείας καὶ Κυνουρίας κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, εἶχε καὶ ἔχει πάντοτε μεγάλη εὐαισθησία σέ θέματα πατριωτικά καὶ ζητήματα τὰ ὁποῖα ἄπτονται τῆς ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους.

Ὅπως ἀποδεικνύει τὸ ἀκόλουθο ἔγγραφο, ὁ Σεβασμιώτατος ἤδη ἀπὸ τὸ ἔτος 2017 εἶχε ζητήσει τὴν ὀνοματοδοσία τῆς σήραγγας Ἀρτεμισίου σέ σήραγγα «Θεοδώρου Κολοκοτρώνη» πρὸς τιμὴν τοῦ Ὁπλαρχηγοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821.

Προσφάτως ἀνακοινώθηκε ἡ ὀνοματοδότηση τῶν σηράγγων τῆς Ἑθνικῆς ὁδοῦ «ΜΟΡΕΑΣ», οἱ ὁποῖες συνδέουν τίς πόλεις τῆς Πελοποννήσου, ἀλλὰ καὶ τὸ Ἐθνικό μας δίκτυο, ἐντὸς τοῦ πλαισίου τοῦ ἐπετειακοῦ ἑορτασμοῦ τῶν διακοσίων χρόνων ἀπὸ τὴν Ἀπελευθέρωση τῆς Πατρίδος μας.

Ἔτσι, 6 σήραγγες ἐφεξῆς θά φέρουν ὀνόματα Ἡρώων τοῦ 1821, ὡς ἀκολουθῶς:

Ἡ σήραγγα Στέρνας θά ὀνομαστῆ «Ἰωάννης Καποδίστριας».

Ἡ σήραγγα Νεοχωρίου θά ὀνο-

μαστει «Φιλελλήνων».

Ἡ σήραγγα Ἀρτεμισίου θά ὀνομαστει «Θεόδωρος Κολοκοτρώνης».

Ἡ σήραγγα Καλογερισκοῦ θά ὀνομαστει «Πατριάρχης Γρηγόριος Ε'».

Ἡ σήραγγα Ραφομάτη θά ὀνομαστει «Νικηταρᾶς».

Ἡ σήραγγα στά Τσουκαλίκα θά ὀνομαστει «Παπαφλέσσας».

Μέ τήν κίνηση αὐτή, ὅλοι μας τιμοῦμε τούς πρωτεργάτες τοῦ Ἀγῶνος τοῦ 1821, ἀναγνωρίζουμε τήν ἀξία καί τήν προσφορά τους καί, ὅποιος περνάει ἀπό αὐτούς τούς δρόμους, εἰδικά οἱ νεώτεροι καί οἱ ξένοι, θά μαθαίνουν ὅτι στά μέρη αὐτά ἀναψε ἡ σπίδα τῆς Ἐλευθερίας.

Σήμερα, πού ὅλα ἀποϊεροποιοῦνται, ὅλα ἀλλάζουν καί διαγράφονται ἀρχές καί ιδέες, ἡ ἀπόφαση αὐτή τοῦ Ὑπουργείου Ὑποδομῶν καί Μεταφορῶν μᾶς γεμίζει χαρά καί ψυχική ἀγαλλίαση.

Συνδρομή τῆς Περιφέρειας Πελοποννήσου σέ Προνοιακά Ἰδρύματα τῆς Ἐκκλησίας καί κοινωνικούς φορεῖς

Πίστωση 155.000 εὐρώ διέδωσε ἡ Περιφέρεια Πελοποννήσου, ἐν ὄψει καί τῶν ἐορτῶν τῶν Χριστουγέννων, γιά τήν ὑποστήριξη προνοιακῶν ἰδρυμάτων τῶν Μητροπόλεων, καθῶς καί κοινωνικῶν φορέων πού ἀναφέρονται σέ παιδιά, σέ ΑΜΕΑ κ.ἄ.

Συγκεκριμένα, ὡς οικονομική ἐνίσχυση γιά τή λειτουργία τῶν προνοιακῶν ἰδρυμάτων τους, ἀπό τήν Περιφέρεια διατέθηκαν σέ Μητροπόλεις συνολικά 110.000 εὐρώ καί εἰδικότερα, α) στή Μητρόπολη Ἀργολίδας 15.000 εὐρώ, β) στή Μητρόπολη Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως 10.000 εὐρώ, γ) στή Μητρόπολη Κορίνθου, Σικυῶνος, Ζαμενοῦ, Ταρσοῦ καί Πολυφέγγους 15.000 εὐρώ, δ) στή Μητρόπολη Μάνης 10.000 εὐρώ, ε) στή Μητρόπολη Μαντινείας καί Κυνουρίας 15.000 εὐρώ, στ) στή Μητρόπολη Μεσσηνίας 15.000 εὐρώ, ζ) στή Μητρόπολη Μονεμβασίας καί Σπάρτης 20.000 εὐρώ καί η) στή Μητρόπολη Τριφυλίας καί Ὀλυμπίας 10.000 εὐρώ.

Ἄλλες 45.000 εὐρώ διέδωσε ἡ Περιφέρεια πρὸς κοινωνικούς φορεῖς καί συγκεκριμένα, στό Χαμόγελο τοῦ Παιδιοῦ 15.000 εὐρώ καί ἀπό 10.000 εὐρώ στά Παιδικά Χωριά SOS, στήν Κιβωτό τοῦ Κόσμου καί στό Εὐθύμιο Κέντρο Κορίνθου, τό ὁποῖο παρέχει ὑπηρεσίες σέ παιδιά μέ σωματικές καί νοητικές ἀναπηρίες, καθῶς καί σέ παιδιά πού πάσχουν ἀπό ἐγκεφαλκή παράλυση.

Ἰνστιτούτο Πολιτισμοῦ Μεσσηνίας: Πρώτη ἐκδήλωση σήμανσης δέντρων ἐλευθερίας Ἀρχαδίας.

Στή σκιά τῆς ἐμβληματικῆς βελανιδιάς, πού βρίσκεται στήν εἴσοδο τῆς ἱστορικῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγ.

Νικολάου Καλτεζών Ἀρκαδίας, ἔλαβε χώρα ἡ ἐπετειακὴ ἐκδήλωση σήμανσης τοῦ ἐν λόγω μνημειακοῦ δένδρου ἐλευθερίας πού διοργάνωσε τό Ἴνστιτοῦτο Πολιτισμοῦ Μεσσηνίας, σέ συνεργασία μέ τήν Ἱερά Μητρόπολη Μαντινείας καί Κυνουρίας, στό πλαίσιο τοῦ ἐπετειακοῦ ἐρευνητικοῦ προγράμματος «1821-2021: Δίκτυο Αἰωνόβιων Δέντρων Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασης», πού τελεῖ ὑπό τήν αἰγίδα τῆς Ἐπιτροπῆς «Ἑλλάδα 2021». Εἰδικότερα, μέ ἀφορμή τήν συμβολική ἐπέτειο τῶν 200 ἐτῶν ἀπό τήν Ἑλληνική Ἐπανάσταση, τήν Κυριακή 5 Δεκεμβρίου 2021, σέ μία λιτή ἀλλά ἰδιαίτερα συμβολική τελετή, ἔγιναν τά ἀποκαλυπτήρια τῆς μεταλλικῆς ἐτικέτας μέ τήν ὁποία σημάνθηκε ἡ μνημειακὴ βελανιδιά, σιωπηλός μάρτυρας τῆς πρώτης συνέλευσης τῶν Ἑλλήνων καί τῆς σύστασης τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας τόν Μάιο τοῦ 1821, ἡ ὁποία ἔγινε μέ τήν συμμετοχή 37 προκρίτων καί πληρεξουσίων τῶν ἐπαρχιῶν, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Πετρομπέη Μαυρομιχάλη.

Τά ἀποκαλυπτήρια τῆς μεταλλικῆς ἐτικέτας, σέ μία συμβολική κίνηση, ἔγιναν ἀπό κοινοῦ ἀπό τόν Σεβ. Μητροπολίτη Μαντινείας καί Κυνουρίας κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ, τόν Δήμαρχο Γορτυνίας κ. Εὐστ. Κούλη, τήν Πρόεδρο τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου Τρίπολης κ. Γ. Παναγοπούλου, τήν

Ἀντιδήμαρχο Πολιτισμοῦ τοῦ Δήμου Τρίπολης κ. Ἐλ. Καρούτζου καί τόν Ἀντιδήμαρχο Πολιτικῆς Προστασίας Δήμου Καλαμάτας Ἰωάν. Ζαφειρόπουλο. Ἀξίζει νά σημειωθεῖ ὅτι τό σχέδιο τῆς μεταλλικῆς ἐτικέτας φιλοτέχνησε ἀφιλοκερδῶς ἡ ὁμογενῆς ζωγράφος Joanna Kordos πού ζεῖ στή Μεμβούρνη καί εἶναι ἐμπνευσμένο ἀπό τήν ἐμβληματική μορφή τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασης, τόν Θεόδωρο Κολοκοτρώνη. Οἱ ἐπετειακές ἐκδηλώσεις σήμανσης τῶν 71 δέντρων ἐλευθερίας πού ἔχουν καταγραφεῖ θά συνεχιστοῦν στό πλαίσιο συνεργασίας τοῦ Ἴνστιτούτου Πολιτισμοῦ Μεσσηνίας μέ τοὺς Δήμους τῆς Πελοποννήσου, ὥστε νά ἀποτελέσουν ἓνα ἐνιαῖο δίκτυο πολιτισμικῆς καί περιβαλλοντικῆς κληρονομιάς.

Κυριακή, 19η Δεκεμβρίου 2021

Τό ἑσπέρας τῆς Κυριακῆς 19ης Δεκεμβρίου 2021, στόν Μητροπολιτικό Ἱερό Ναό τοῦ Ἁγίου Βασιλείου Τριπόλεως, πραγματοποιήθηκε ἡ τελετή τῆς λήξεως τῶν ἑορταστικῶν ἐκδηλώσεων γιά τά διακόσια χρόνια ἀπό τῆς ἐνάργξεως τοῦ Ἁγῶνος τῆς Ἐθνικῆς Παλιγγενεσίας.

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας Μαντινείας καί Κυνουρίας κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ἐτέλεσε Ἱερά Δοξολογία, παρουσία τοῦ μεγαλυτέρου μέρους τοῦ Κλήρου τῆς

Μητροπόλεώς μας.

Ἀκολουθῶς, ὁ Σεβασμιώτατος ἐτέλεσε τήν χειροθεσία 10 Ἱερέων καί τούς ἀνέθεσε τήν διακονία τῆς πνευματικῆς πατρότητος.

Οἱ νέοι πνευματικοί τῆς Μητροπόλεώς μας εἶναι οἱ ἀκόλουθοι:

Ἀρχιμανδρίτης

Μωϋσῆς Καψάλης

Ἀρχιμανδρίτης Γερμανός Μίχος

Ἱερομόναχος Παῦλος Μπάρμπας

Πρωτοπρεσβύτερος

Δημήτριος Γιαννακόπουλος

Πρωτοπρεσβύτερος

Ἰωάννης Παπαχριστοδούλου

Πρεσβύτερος
Δημήτριος Τσεκούρας,
Πρεσβύτερος
Παναγιώτης Τρυφωνόπουλος,
Πρεσβύτερο
Γεώργιο Κωστόγιαννης,
Πρεσβύτερος
Κωνσταντῖνος Κουβαβᾶς,
Πρεσβύτερος
Ἀριστείδης Σκόρδος, καί
Πρεσβύτερος Βασίλειος Γοῦτσος.

Ἐν συνεχείᾳ, ὁ Σεβασμιώτατος ὁμίλησε περί τῶν ἀγῶνων τῶν προγόνων μας γιά Ἐλευθερία μέ τό σύνθημα «ἀγωνιζόμαστε πρῶτα ὑπέρ Πίστεως καί ἔπειτα ὑπέρ Πατρίδος». Ἀναφέρθηκε, ἀκόμη, στό λίκνο τοῦ Ἀγῶνος, πού ἦταν ἡ πόλη μας καί γενικῶς ἡ περιοχὴ τῆς Ἀρκαδίας, στόν θρυλικό πρωτεργάτη τοῦ Ἀγῶνος, τόν σταυραετό τῆς Ἐλευθερίας, τόν Ἀρχιστράτηγο Θεόδωρο Κολοκοτρώνη, στούς Ἀρχιερεῖς καί

τούς Προκρίτους της Πελοποννήσου, οί όποιοι φυλακίσθηκαν και πλείστοι έξ αύτων απέθαναν στά μπουντρούμα της Τριπολιτσάς, και σούς ύπολοίπους ήρωες, γνωστούς και άφανείς. Έπιπλέον, τόνισε τόν μεγάλο ρόλο τών Κληρικών στην σταυρωμένη και ύπόδουλη Ρωμηοσύνη ύπό τή σκέπη της Έθναρχούσης Έκκλησίας, μέ τήν διαχρονική μαρτυρία πού δίνει τό σχοινί του συντοπίτου μας Πατριάρχου Γρηγορίου του Ε΄ και ή κλειστή άπό τότε και για πάντα κεντρική δύρα του Πατριαρχείου.

Κατόπιν, άπαρίθμησε τίς έκδηλώσεις πού έγιναν καθ΄ όλο τό έτος στην Ίερά μας Μητρόπολη, οί όποιες συνεπτύχθησαν λόγω της πανδημίας. Αναφέρθηκε στό ύπουργήμα και τήν άξία του Ίερέως, ως Λειτουργού και διακόνου τών Μυστηρίων και της Χάριτος του Θεού, πνευματικού πατέρα, καθοδηγητού, παιδαγωγού και αδελφού, και έτίμησε έναν εκαστον τούς Κληρικούς της Ίεράς μας Μητροπόλεως μέ Εύεργετήριο Γράμμα.

Ύμνους τών Χριστουγέννων

έψαλε ό Βυζαντινός Χορός της Ίεράς Μητροπόλεως Μαντινείας και Κυνουρίας «Άγιος Νεοϊερομάρτυς Λάζαρος ό Τριπολίτης», ύπό τήν διεύθυνση του Πρωτοψάλτου και Καθηγητού κ. Βασιλείου Γεωργαρά. Τραγουδία για τό '21 και κάλαντα απέδωσε ή νεοσυσταθείσα Παιδική Χορωδία της Ίεράς Μητροπόλεως, ύπό τήν διεύθυνση της Καθηγήτριας Μουσικής κ. Έλένης Άλεξοπούλου.

✨ Τετάρτη, 22α Δεκεμβρίου 2021

Έν όψει της έορτής τών Χριστουγέννων, ό Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας Μαντινείας και Κυνουρίας κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, τό πρωί της Τετάρτης 22ας Δεκεμβρίου 2021, παρευρέθη στη Χριστουγεννιάτικη έορτή του Παιδικού Σταδμου της Ίεράς Μητροπόλεως «Η Ζωοδόχος Πηγή», πού πραγματοποιήθηκε στό Μαλλιανοπούλειο Θέατρο Τριπόλεως.

Τά μικρά παιδιά, μέ τίς άγνές καρδιές τους, και οί δασκάλες τους έτοίμασαν και παρουσίασαν μέ πολύ μεράκι τήν έκδή-

λωση, ἀποδίδοντας ἑορταστικούς ὕμνους, κάλαντα, ποιήματα καὶ δρώμενα. Οἱ γονεῖς καὶ οἱ λοιποὶ παριστάμενοι χάρηκαν καὶ ἀπὸ λαύσαν τὰ μικρὰ παιδιὰ.

☀️ Σάββατο, 25η Δεκεμβρίου 2021

Μεγαλοπρεπῶς ἀλλὰ καὶ σύμφωνα με τὰ ἰσχύοντα μέτρα κατὰ τῆς πανδημίας τοῦ κορωνοϊοῦ, ἑορτάσθηκε ἡ μεγάλη Δεσποτικὴ ἑορτὴ τῶν Χριστουγέννων.

Τὴν παραμονὴ τῆς ἑορτῆς, ἔτελέσθη ὁ Ἀρχιερατικὸς Ἑσπερινὸς στὸν Μητροπολιτικὸ Ἱερό Ναὸ Ἁγίου Βασιλείου Τριπόλεως, χοροστατοῦντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου μας, μέ τὴν συμμετοχὴ πολλῶν κληρικῶν τῆς Τριπόλεως.

Ἀνήμερα τῆς ἑορτῆς τῆς Γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, ἔτελέσθησαν στὸν Μητροπολιτικὸ Ἱερό Ναὸ Ἁγίου Βασιλείου Τριπόλεως δύο Θεῖες Λειτουργίες. Ἡ πρώτη ἀπὸ 5ης πρωϊνῆς, προεξάρχοντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου μας κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, καὶ ἡ δευτέρα ἀπὸ ὥρας 9ης πρωϊνῆς,

ἀπὸ τὸν Προϊστάμενο τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Πρωτοπρεσβύτερο Ἰωάννη Σουρλίγγα, πρὸς διευκόλυνσι ὅσων ἀδυνατοῦσαν νὰ προσέλθουν στὴν πρωϊνὴ.

☀️ Κυριακή, 26η Δεκεμβρίου 2021

Τὴν Κυριακὴ 26 Δεκεμβρίου 2021 τὸ μεσημέρι ὁ Διοικητὴς τῆς ΔΙΚΕ Πελοποννήσου (IV ΜΠ), Ὑποστράτηγος Λεωνίδας Γιοβάνης, παρέδωσε γεῦμα ἀγάπης, παρουσία τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μαντινείας καὶ Κυνουρίας κ. Ἀλεξάνδρου, σέ συμπολίτες μας ἀπὸ τίς ἐνορίες τῆς Τριπόλεως, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἀποδέκτες τοῦ φιλανθρωπικοῦ προγράμματος τῆς Μητροπόλεως «Τὸ καλάδι τοῦ Πτωχοῦ Ἀδελφοῦ».

Ἡ ἐκδήλωση αὐτὴ τῆς ἀγάπης,

ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν ἑορτῶν, πραγματοποιήθηκε στὴ Λέσχη Ἀξιωματικῶν Τριπόλεως, σε ζεστὴ ἀτμόσφαιρα.

Ὁ Σεβασμιώτατος, σέ σύντομη προσλαλιά του, εὐχαρίστησε τὸν Στρατηγὸ γιὰ τὴ φιλοξενία καὶ

τήν αγάπη του και αναφέρθηκε στο μεγάλο και κοσμοσωτήριο γεγονός της ενανθρωπήσεως του Χριστού, ο οποίος από την πολλή Του αγάπη και τή φροντίδα για τή σωτηρία μας, γεννήθηκε στο ταπεινό Σπήλαιο της Βηθλεέμ για νά μᾶς ὀδηγήσει καί πάλι στον Κῆπο τῆς Ἑδέμ.

☀ Δευτέρα, 27η Δεκεμβρίου 2021

Ἡ Ἀστυνομική Διεύθυνση Ἀρκαδίας, τήν 27η Δεκεμβρίου 2021, προσέφερε ποσότητα τροφίμων, παιχνιδιῶν καί ρουχισμοῦ στό Φιλανθρωπικό Πρόγραμμα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μαντινείας καί Κυνουρίας «ΤΟ ΚΑΛΑΘΙ ΤΟΥ ΠΤΩΧΟΥ ΑΔΕΛΦΟΥ».

Ὁ π. Ἰωάννης Σουρλίγγας, ὑπεύθυνος τοῦ Φιλανθρωπικοῦ Προγράμματος τῆς Μητροπόλεως, ὁ ὁποῖος παρέλαβε τήν αγάπη τῆς Ἑλληνικῆς Ἀστυνομίας, ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Σεβασμιώτατου Ποιμενάρχου μας, εὐχαρίστησε καί ἐπαίνεσε τή φιλανθρωπική πρωτοβουλία πού πῆρε ἡ Ἀστυνομική Διεύθυνση Ἀρκαδίας ἐν μέσῳ τῆς πανδημίας τοῦ κορωνοϊοῦ καί μετέφερε τίς Ἀρχιερατικές εὐχές καί εὐλογίες τοῦ Σεβασμιώτατου Μητροπολίτου μας.

☀ Σάββατο, 1η Ἰανουαρίου 2022

Κατά τήν πρώτη ἡμέρα τοῦ νέου ἔτους, ἡ Τρίπολις ἑορτάζει μέ λαμπρότητα τήν μνήμην τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, Ἀρχιεπισκό-

που Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας τοῦ Οὐρανοφάντορος, στον καλλιμάρμαρο Μητροπολιτικό Ναό τῆς.

Παραμονή τῆς ἑορτῆς ἐτελέσθη ὁ πανηγυρικός Ἑσπερινός, χοροστατοῦντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Ποιμενάρχου μας καί τήν συμμετοχή πολλῶν Κληρικῶν τῆς Τριπόλεως. Κατά τήν κυριώνυμο ἡμέρα, ὁ Σεβασμιώτατος ἐτέλεσε τή Θεία Λειτουργία στον πανηγυρίζοντα Μητροπολιτικό Ναό καί ἐν συνεχείᾳ εὐλόγησε τήν Βασιλόπιτα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μαντινείας καί Κυνουρίας. Κατόπιν χοροστάτησε στήν Ἱερά Δοξολογία ἐπί τῇ εἰσόδῳ πάντων ἡμῶν εἰς τόν νέον ἔτος, παρουσία τοῦ πιστοῦ Λαοῦ καί τῶν Ἀρχῶν τοῦ τόπου μας.

☀ Πέμπτη, 6η Ἰανουαρίου 2022

Τό Φιλανθρωπικό Πρόγραμμα «ΤΟ ΚΑΛΑΘΙ ΤΟΥ ΠΤΩΧΟΥ ΑΔΕΛΦΟΥ», τήν 6η Ἰανουαρίου 2022, ἑορτή τῶν ἁγίων Θεοφανείων, δέχθηκε τήν αγάπη καί τήν εὐγενῆ προσφορά χιλίων κιλῶν πορτοκαλιῶν ἀπό τόν κ.

Γεώργιο Κοῦρο, ἀπό τό Σκαφιδάκι Ἀργολίδος, ὁ ὁποῖος καλλιεργεῖ κτήματα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου Παλαιοπαναγιάς Ἴαστρους Κυνουρίας.

Κυριακή, 23ῆ Ἰανουαρίου 2022

Τὴν Κυριακή, 23ῆ Ἰανουαρίου 2022, τελέσθηκε στὸν Μητροπολιτικό Ἱερό Ναό τοῦ Ἁγίου Βασιλείου Τριπόλεως Ἀρχιερατικὴ Θεία Λειτουργία καὶ Ἱερό Μνημό-

συνο ὑπὲρ μακαρίας μνήμης καὶ αἰωνίου ἀναπαύσεως τῶν ἀειμνήστων Ἀρχιερέων, τῶν ἀρχιερατευσάντων στήν Ἱερά Μητρόπολη Μαντινείας καὶ Κυνουρίας, τῶν Ἱερέων τῶν ἱερατευσάντων στὸν Μητροπολιτικό Ἱερό Ναό, ὡς καὶ πάντων τῶν κεκοιμημένων Εὐεργετῶν καὶ Δωρητῶν τοῦ Ναοῦ.

Τῆ Θεία Λειτουργία καὶ τό Ἱερό Μνημόσυνο ἐτέλεσε ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Τεγέας κ. ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ, ἐκπροσωπώντας τὸν Σεβασμιώτατο Ποιμενάρχη μας, ὁ ὁποῖος μετέβη στή Μεγαλόπολη γιὰ τό Τεσσαρακονθήμερο Μνημόσυνο τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτου Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως κυροῦ Ἱερεμίου.

Τό Ἱερό αὐτό Μνημόσυνο τελεῖται κάθε χρόνο ἀπὸ τὸν Σε-

ΛΛΙΕΥΣ

βασμιώτατο Μητροπολίτη μας κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ και τό Ἐκκλησιαστικό Συμβούλιο τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Βασιλείου Τριπόλεως, ὡς ἐλάχιστο ἀντίδωρο, ὑποχρέωση καί ἀναγνώριση τῆς προσφορᾶς τῶν μακαριστῶν Ἀρχιερέων καί πάντων τῶν κεκοιμημένων Εὐεργετῶν καί Δωρητῶν τοῦ Ναοῦ.

Τό ἐσπέρας τῆς προηγουμένης ἡμέρας, ἐτελέσθη ὑπό τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μαντινείας καί Κυνουρίας κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Τεγέας κ. ΘΕΟΚΛΗΤΟΥ καί Ἐφημερίων τῆς πόλεως Τρισάγιο ἐπί τοῦ κοινοῦ τάφου τῶν Ἀρχιερέων στόν Ναό τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Τριπόλεως.

Τήν ἴδια ἡμέρα, ἐτελέσθη τό Τεσσαρακονθήμερο Μνημόσυνο τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτου Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως κυροῦ Ἱερεμίου, στόν Μητροπολιτικό Ἱερό Ναό Ἁγίου Νικολάου Μεγαλοπόλεως.

Στήν Ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου χοροστάτησε ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μεσσηνίας κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ, στή δέ Θεία Λειτουργία προέστη ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μαντινείας καί Κυνουρίας κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, συλλειτουργούντων τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Μονεμβασίας καί Σπάρτης κ. ΕΥ-

ΣΤΑΘΙΟΥ, Σύρου κ. ΔΩΡΟΘΕΟΥ, Κορίνθου κ. ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ καί Μεσσηνίας κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ.

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Σύρου, στό κήρυγμά του, ἀναφέρθηκε στήν προσωπικότητα τοῦ μακαριστοῦ, χαρακτηρίζοντάς τον ὡς ταπεινό ἄνθρωπο τῆς ἀγάπης, τῆς ἀπλότητος, τῆς καλοσύνης, καί τῆς διακονίας. Τόνισε ἐπίσης τή μεγάλη του συμβολή στήν συγγραφή βιβλίων ἰδιαίτερος τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τῆς ὁποίας ὑπῆρξε Καθηγητής στό Πανεπιστήμιο τῶν Ἀθηνῶν.

Ἀκολούθως, ἐτελέσθη τό Ἱερό Μνημόσυνο ὑπέρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτου ὑπό τοῦ Τοποτηρητοῦ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μονεμβασίας

καί Σπάρτης κ. ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ καί τῶν λοιπῶν Ἀρχιερέων.

☀ Τρίτη, 1η Φεβρουαρίου 2022

Με λαμπρότητα πανηγύρισε ἡ Ἐνορία τοῦ Ἁγίου Τρύφωνος Τριπόλεως τήν μνήμη τοῦ προστάτου Ἁγίου της, πάντοτε τηρουμένων τῶν μέτρων κατά τῆς πανδημίας. Τῶν πανηγυρικῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν χοροστάτησε ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Τεγέας κ. ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ.

☀ Τρίτη, 1η Φεβρουαρίου 2022

Τήν Τρίτη 1 Φεβρουαρίου 2022, στόν Ἐνοριακό Ἱερό Ναό Ὑπαπαντῆς τοῦ Κυρίου Ἐπι-

σκοπῆς Τεγέας ἐτελέσθη ὁ Ἐσπερινός τῆς πανηγύρεως τοῦ ὡς ἄνω Ἱεροῦ Ναοῦ, χοροστατοῦντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μαντινείας καί Κυνουρίας κ. Ἀλεξάνδρου. Συμμετεῖχαν Κληρικοί τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως καί οἱ κάτοικοι τῆς Ἐνορίας. Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας στό κήρυγμά του ἀναφέρθηκε στό νόημα τῆς Ἑορτῆς.

☀ Κυριακή, 6η Φεβρουαρίου 2022

Ἡ Ἱερά Μητρόπολις Μαντινείας καί Κυνουρίας, ἐπ' εὐκαιρία τῆς συμπληρώσεως 179 ἐτῶν ἀπό τῆς ἐκδημίας τοῦ Πολεμάρχου καί Ἐλευθερωτοῦ τοῦ Γένους μας, Θεοδώρου Κολοκοτρώνη, ἐτέλεσε τήν Κυριακή 6η Φεβρουαρίου 2022, στόν Μητροπολιτικό Ἱερό Ναό τοῦ Ἁγίου Βασιλείου Τριπόλεως, Ἱερό Μνημόσυνο ὑπέρ μακαρίας μνήμης καί αἰωνίου ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς αὐτοῦ.

Τῆς Θείας Λειτουργίας προεξῆρχε ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας Μαντινείας καί Κυνουρίας κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, συλλειτουργοῦντων τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἱερισσοῦ, Ἁγίου Ὄρους καί Ἀρδαμερίου κ. ΘΕΟΚΛΗΤΟΥ καί τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Τεγέας κ. ΘΕΟΚΛΗΤΟΥ.

Ὁ Μητροπολίτης Ἱερισσοῦ κ. ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ, στήν ὁμιλία του, ἀναφέρθηκε στόν λόγο τοῦ Κολοκοτρώνη στήν Πνύκα, καί τόνισε ὅτι ὁ ἀγῶνας τῶν Ἑλλήνων ἦταν ἀπελευθερωτικός καί ὄχι ταξικός.

Ἀκόμα εἶπε ὅτι ἡ διχόνοια πρέπει νά ἀποφευχθῆ, γιατί τά ἀποτελέσματά της τά ἐξῆσε ὁ λαός μας στό πετσί του. Ἐπιπλέον, ὁ Κολοκοτρώνης ἀπευθύνθηκε στά παιδιά καί εἶπε πῶς ἐμεῖς πολεμήσαμε γιά τή λευτεριά στόν τόπο, τώρα σέ σᾶς μένει ἡ σειρά νά τόν σιάξετε. Γιά νά προχωρήσει τό Ἔθνος, χρειάζεται πρῶτα ἡ πίστι καί ἔπειτα ἡ παιδεία ἡ ἀρχαιοελληνική. Ἡ γνώσι δέν εἶναι μόνο σκεπάρνι γιά τόν ἑαυτό σας, δηλαδή ἀπλῶς καί μόνο γιά νά τήν χρησιμοποιοῦν γιά οἰκονομικό καί ἄλλο ὄφελός τους, ἀλλά εἶναι βᾶθρο, ἐπάνω στό ὅποιο πρέπει νά πατοῦν γιά νά ἀπολαμβάνει ὁλος ὁ κόσμος τά ἀγαθά της.

Μετά τό Μνημόσυνο, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μαντινείας καί Κυνουρίας κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ἐτόνισε ὅτι ὁ Κολοκοτρώνης μᾶς διδάσκει μέ τόν

λόγο του στήν Πνύκα τήν ὁμόνοια καί τήν ἀγάπη, πού θά πρέπει νά ἔχουμε οἱ Ἕλληνες μεταξύ μας γιά νά συνεχίσουμε νά μεγαλοφυοῦμε. Ὅφειλομε σάν Ἕλληνες νά θυμόμαστε καί νά τιμοῦμε τοὺς ἥρωές μας, ἀλλά καί νά διδασκόμαστε ἀπό αὐτούς.

Παρέστησαν Τοπικοί ἄρχοντες, ἐκπρόσωποι τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων, τῶν Σωμάτων Ἀσφαλείας καί ἄλλων Τοπικῶν Φορέων.

Τό ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας καί περί ὥραν 5.30 μ.μ., στόν ὡς ἄνω Μητροπολιτικό Ναό, ἐτελέσθη ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ἑσπερινοῦ χοροστατοῦντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Ποιμενάρχου μας καί ἀκολούθησε τό φιλολογικό Μνημόσυνο ὑπέρ τοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρώνη μέ σχετική ὁμιλία τοῦ κ. Ἀναστασίου Η. Κωνσταντοῦρου, συνταξιούχου ἐκπαιδευτικοῦ.

 **Πέμπτη,
10η Φεβρουαρίου 2022**

Τήν μνήμη τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους ἐόρτασαν πολλές ἐνορίες τῆς Μητροπόλεώς μας. Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ προεξήρχε τῆς ἑορτῆς στό χωριόν Πάπαρι Μαντινείας, ὅπου, στόν λόγο του, ἀναφέρθηκε στήν ἐορτή τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους, ἡ ὁποία κατ' ἔτος ὑπενθυμίζει στούς κατοίκους τοῦ χωριοῦ τήν εὐεργεσία πού δέχτηκαν ἀπό τόν Ἅγιο σέ παλαιότερους καιρούς, ἀπαλλάσσοντάς τους ἀπό φοβερή λοιμική ἀσθένεια. Τό γεγονός αὐτό μάλιστα, τόνισε ὁ Σεβασμιώτατος, ἀποδεικνύεται καί ἀπό εἰκόνα πού ἱστορίσαν οἱ πρόγονοί μας ἀπό εὐγνωμοσύνη πρὸς τόν Ἅγιο Χαράλαμπο, στήν ὁποία καταγράφονται τά στοιχεῖα τῶν ἀρχηγῶν τῶν οἰκογενειῶν τοῦ χωριοῦ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Τεγέας κ. ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ χοροστάτησε τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν στό παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους Τριπόλεως.

 **Παρασκευή,
11η Φεβρουαρίου 2022**

Τήν 11η Φεβρουαρίου ἐόρτασε τό ἱστορικό ἐξωκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Βλασίου στίς παρυφές τοῦ Μαινάλου ὄρους πρὸς τήν Τρίπολι, ὅπου ἐτέλεσαν τίς Ἱερές Ἀκολουθίες οἱ Ἐφημέριοι τῆς Ἑνορίας Ταξιαρχῶν Τριπόλεως.

 **Κυριακή,
13η Φεβρουαρίου 2022**

Τήν Κυριακή τοῦ Τελώνου καί Φαρισαίου, ὁ Σεβασμιώτατος Ποιμενάρχης μας ἐτέλεσε τήν Θεία Λειτουργία στόν Ἱερό Ναό τοῦ Ἁγίου Τρύφωνος Τριπόλεως καί ἐκήρυξε τόν θεῖο λόγο. Ἐν συνεχείᾳ εὐλόγησε τήν κοπή τῆς Βασιλόπιτας τῶν ἐργαζομένων τοῦ Δημοτικοῦ Ραδιοφώνου Τριπόλεως.

 Τήν ἴδια ἡμέρα, Κυριακή τοῦ Τελώνου καί Φαρισαίου, ἄρχισαν οἱ ἐργασίες κατασκευῆς ἀναβατορίου στόν Ἱερό Μητροπολιτικό Ναό τοῦ Ἁγίου Βασιλείου Τριπόλεως. Τό ἔργο ὑλοποιεῖται ἀπό τήν Ἱερά Μητρόπολι Μαντινείας καί Κυνουρίας, μέ δωρεά τῆς Φαρμακοβιομηχανίας Σταῦρος Ντέμος ἐκ 60.000 εὐρώ καί μέ τήν τεχνικήν εὐθύνην τῆς Περιφέρειας Πελοποννήσου. Εὐχόμεθα νά ὀλοκληρωθῇ γρήγορα, ὥστε οἱ ἀνθρωποὶ μέ κινητικὲς ἀνάγκες νά ἔχουν τήν εὐκαιρία νά ἐκκλησιάζονται στόν ἐπιβλητικό Ναόν τοῦ Ἁγίου Βασιλείου.

 Ἐπίσης, τήν ἐβδομάδα πού ἀκολούθησε τήν Κυριακή τοῦ Τελώνου καί Φαρισαίου ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ἠγήθη ὁμάδος ἐδελοντῶν Ἱερέων καί προέβησαν στό κλάδεμα τῶν ἐλαιοδένδρων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Νικολάου Σύντζας Λεωνιδίου.

